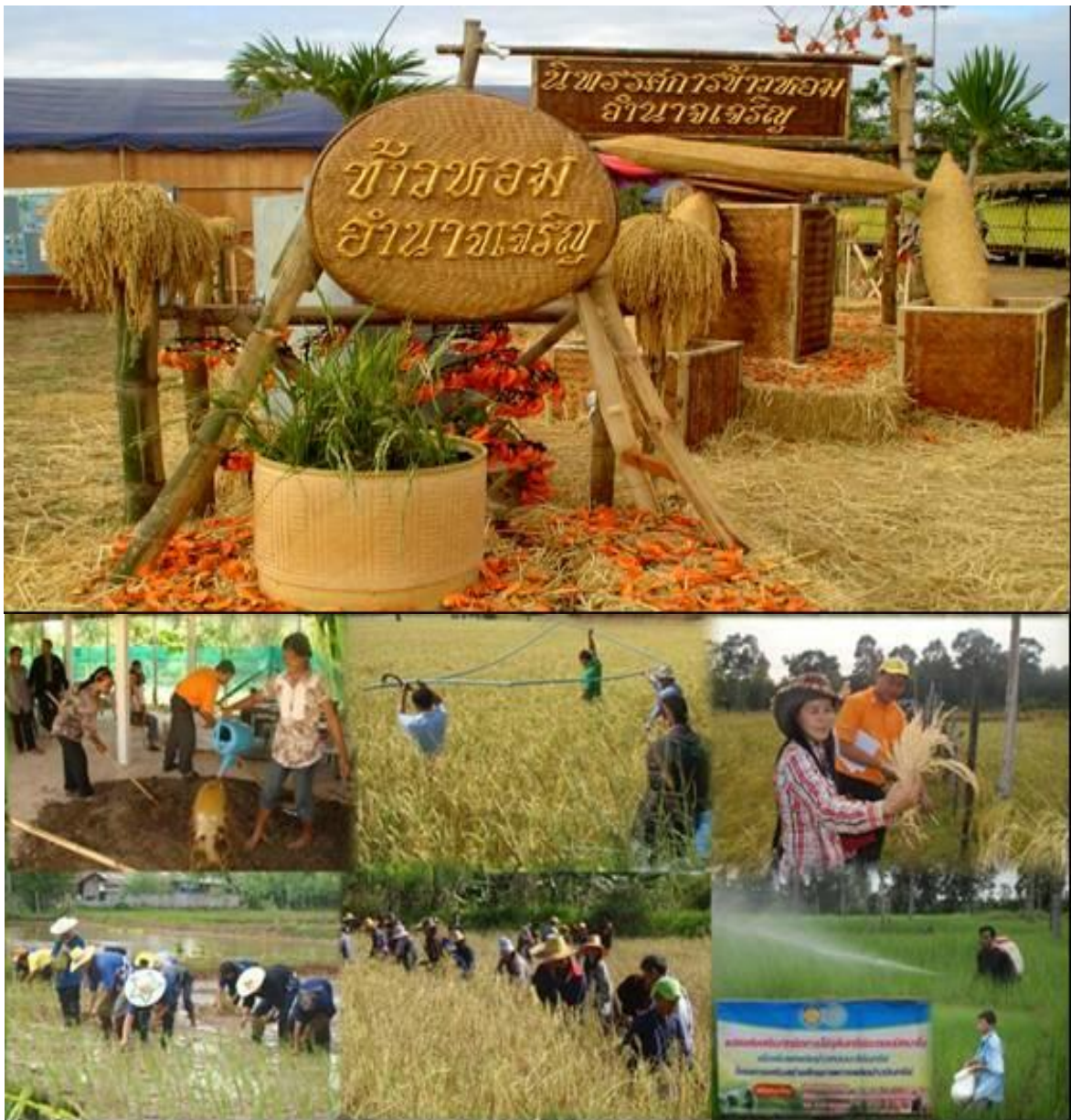

ฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์
รายสินค้าจังหวัดอำนาจเจริญ ปี ๒๕๕๘

“ศูนย์ข้าวชุมชน”

โดย สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอำนาจเจริญ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
โทร ๐๔๕-๕๒๓๐๙๑-๒

คำนำ

จังหวัดอำนาจเจริญ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยการทำนา เป็นอาชีพหลักและปลูกพืชไร่-ไม้ผล ไม้ยืนต้น ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม โดยมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ ข้าวหอมมะลิ ที่มีคุณภาพดี กลิ่นหอม เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศภายใต้คำขวัญ “อำนาจเจริญเมืองข้าวหอมโอชา ถิ่นเสมาพันปี”

การจัดทำระบบฐานข้อมูลศูนย์ข้าวชุมชน ฉบับนี้ เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของจังหวัดอำนาจเจริญ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอำนาจเจริญ โดยงานศูนย์ข้อมูลเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำข้อมูลขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรและ สหกรณ์รายสินค้า และเผยแพร่ข้อมูล แก่ผู้สนใจ

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอำนาจเจริญ

กรกฎาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1	
นโยบาย ยุทธศาสตร์	
นโยบายข้าว	1
ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวจังหวัดอำนาจเจริญ	4
พันธุ์ข้าวในจังหวัดอำนาจเจริญ	12
ส่วนที่ 2	
ข้อมูลด้านกายภาพของจังหวัดอำนาจเจริญ	
ลักษณะทางภูมิศาสตร์	18
ลักษณะภูมิประเทศ	19
ลักษณะดิน	20
แหล่งน้ำธรรมชาติ	32
แหล่งน้ำเขตในชลประทาน	33
สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า	35
ปริมาณน้ำฝน	37
ลักษณะภูมิอากาศ	41
ภัยธรรมชาติ	43
ปฏิทินการเพาะปลูก ปฏิทินสินค้าเกษตร	44
ส่วนที่ 3	
ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ	
ข้อมูลการปลูกข้าวนาปีและการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	45
ข้อมูลการปลูกข้าวนาปี	46
ข้อมูลการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดอำนาจเจริญ	51
ประมาณการต้นทุน ค่าใช้จ่าย การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	53

ราคาข้าวเปลือก และราคาเมล็ดพันธุ์ข้าว	54
แหล่งรับซื้อ ขยาย ข้าวเปลือกในจังหวัด	55
แหล่ง รับซื้อ ขยาย เมล็ดพันธุ์ข้าวในจังหวัดอำนาจเจริญ	57
ภาวะการตลาด	59
การรับรองคุณภาพ	64

ภาคผนวก

คู่มือ โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน	69
เอกสารประกอบการจัดทำ	
หน่วยงานสนับสนุน	
ผู้จัดทำ	

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	พื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี รายอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ	27
ตารางที่ 2	พื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี รายตำบล อำเภอเมือง	28
ตารางที่ 3	พื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี รายตำบล อำเภอชานุมาน	29
ตารางที่ 4	พื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี รายตำบล อำเภอปทุมราชวงศา	29
ตารางที่ 5	พื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี รายตำบล อำเภอพนา	30
ตารางที่ 6	พื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี รายตำบล อำเภอถืออำนาจ	30
ตารางที่ 7	พื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี รายตำบล อำเภอเสนางคนิคม	31
ตารางที่ 8	พื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี รายตำบล อำเภอหัวตะพาน	31
ตารางที่ 9	ปริมาณความจุน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง	33
ตารางที่ 10	สถิติปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง ปี 2552-2557	33
ตารางที่ 11	อ่างเก็บน้ำขนาดเล็กและแหล่งน้ำอื่น ๆ ปี 2557	34
ตารางที่ 12	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าในเขตพื้นที่ชลประทาน จำนวน 33 สถานี	35
ตารางที่ 13	ปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันฝนตกรายอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2557	37
ตารางที่ 14	สถิติปริมาณน้ำฝน จำนวนวันที่ฝนตก จังหวัดอำนาจเจริญปี 2552 – 2557	38
ตารางที่ 15	สถิติอุณหภูมิสูงสุด อุณหภูมิต่ำสุด และอุณหภูมิเฉลี่ย จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2552 – 2557	41
ตารางที่ 16	สถิติความชื้นสัมพัทธ์ จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2552 – 2557	42
ตารางที่ 17	สถิติภัยธรรมชาติจังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2547 – 2557	43
ตารางที่ 18	ปฏิทินการเพาะปลูกข้าว	44
ตารางที่ 19	ปฏิทินสินค้าเกษตร (ข้าว)	44
ตารางที่ 20	ข้อมูลการปลูกข้าวและการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	45
ตารางที่ 21	พื้นที่ปลูกข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 57/58	46
ตารางที่ 22	พื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีเพาะปลูก 57/58	47
ตารางที่ 23	พื้นที่ปลูกข้าวเหนียว ปีเพาะปลูก 57/58	47
ตารางที่ 24	สถิติการปลูกข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 53/54 -57/58 จังหวัดอำนาจเจริญ	48

ตารางที่ 25	สถิติการปลูกข้าวเจ้าหอมมะลิ 105 ปีเพาะปลูก 53/54 -57/58 จังหวัดอำนาจเจริญ	49
ตารางที่ 26	สถิติการปลูกข้าวเหนียว ปีเพาะปลูก 53/54 -57/58 จังหวัดอำนาจเจริญ	50
ตารางที่ 27	ข้อมูลการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2557	51
ตารางที่ 28	ข้อมูลการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน การกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว เปรียบเทียบข้อมูลการปลูกข้าวในจังหวัดอำนาจเจริญ	52
ตารางที่ 29	ประมาณการต้นทุน ค่าใช้จ่าย การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ปี 2557	53
ตารางที่ 30	ราคาข้าวเปลือกในจังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2554-2557	54
ตารางที่ 31	ราคาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว ขาวดอกมะลิ 105 ของกลุ่มวิสาหกิจข้าวชุมชน ศูนย์ข้าวชุมชน ปี 2555-2557	54
ตารางที่ 32	รายชื่อผู้ได้รับหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว ตาม พ.ร.บ. การค้าข้าวจังหวัดอำนาจเจริญ	55
ตารางที่ 33	แหล่ง รับซื้อ ขาย เมล็ดพันธุ์ข้าวในจังหวัดอำนาจเจริญ	57
ตารางที่ 34	ที่ตั้งศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดอำนาจเจริญ	60
ตารางที่ 35	กลุ่มที่ได้มาตรฐานการรับรองคุณภาพ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว : Q-Seed	65

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 1 แผนที่แสดง ที่กลุ่มชุดดิน จังหวัดอำนาจเจริญ	22
รูปที่ 2 แผนที่แสดง สภาพการใช้ที่ดิน จังหวัดอำนาจเจริญ	22
รูปที่ 3 แผนที่แสดง เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี จังหวัดอำนาจเจริญ	23
รูปที่ 4 แผนที่แสดง เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี อำเภอเมือง	23
รูปที่ 5 แผนที่แสดง เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี อำเภอชานุมาน	24
รูปที่ 6 แผนที่แสดง เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี อำเภอปทุมราชวงศา	24
รูปที่ 7 แผนที่แสดง เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี อำเภอพนา	25
รูปที่ 8 แผนที่แสดง เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี อำเภอลืออำนาจ	25
รูปที่ 9 แผนที่แสดง เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี อำเภอเสนางคนิคม	26
รูปที่ 10 แผนที่แสดง เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี อำเภอหัวตะพาน	26
รูปที่ 11 แสดงแหล่งน้ำในเขตชลประทานและที่ตั้งสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า	36
รูปที่ 12 แผนที่แสดงเส้นชั้นน้ำฝนประเทศไทย ปี 2557	39
รูปที่ 14 แผนที่แสดงเส้นชั้นน้ำฝน จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2557	40
รูปที่ 15 รัชชื้อ ขาย ข้าวเปลือก และ เมล็ดพันธุ์ข้าวในจังหวัดอำนาจเจริญ	58
รูปที่ 16 แผนที่แสดงที่ตั้ง จุดรัชชื้อ ขาย ข้าวเปลือก และ เมล็ดพันธุ์ข้าว ในจังหวัดอำนาจเจริญ	59
รูปที่ 17 ที่ตั้งศูนย์ข้าวชุมชนและกลุ่มที่ได้มาตรฐานการรับรองคุณภาพ การปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดี สำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว : Q-Seed จังหวัดอำนาจเจริญ	67

ศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดอำนาจเจริญ

นโยบายข้าว

ตามแผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการเกษตร (พ.ศ. 2552-2554) ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 15 มกราคม 2552 โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดนโยบายการส่งเสริมการผลิตและจัดการสินค้าเกษตร โดยมีเป้าหมายให้เกษตรกรมีขีดความสามารถในการผลิตและจัดการสินค้าเกษตรกรให้มีคุณภาพและเพิ่มมูลค่ามากที่สุด โดยใช้โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์พืชชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2554) ได้กล่าวถึงการดำเนินการก่อตั้งศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ซึ่งได้เริ่มดำเนินการขึ้น ตั้งแต่ปี 2543 โดยมีสาเหตุมาจากการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดี ทำให้การทำนาได้ผลผลิตข้าวต่อไร่ต่ำ คุณภาพไม่ดีและขายไม่ได้ราคา นอกจากนี้เกษตรกรยังใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ไม่ถูกต้องหรือเหมาะสม ทำให้มีต้นทุนการผลิตสูง ขายข้าวเปลือกได้กำไรน้อย ดังนั้น ทางราชการจึงต้องการให้ชุมชน โดยเกษตรกรทำนา จัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรผลิตเมล็ดพันธุ์ดีเพื่อใช้ในชุมชน เน้นให้มีการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ยั่งยืนมีเมล็ดพันธุ์ดีใช้ตลอดไป เป็นศูนย์กลางของชาวนาในด้านการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ดี รวมทั้งเป็นจุดสาธิตเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวไปสู่ชุมชน โดยองค์ประกอบของศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนประกอบด้วย สถานที่ตั้งศูนย์พร้อมอุปกรณ์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนหรือเกษตรกรที่เป็นสมาชิก และกองทุนการผลิต ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สนับสนุนให้ศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนเกิดความยั่งยืนและพึ่งพาตนเองได้

สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว (2551) ได้ให้ความสำคัญของการส่งเสริมการผลิตและการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวในชุมชน การใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้อง การบริหารจัดการร่วมกันของชาวนาเพื่อให้ชาวนามีรายได้เพิ่ม สร้างความเข้มแข็งของชุมชน และเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตของชาวนาในอนาคต จึงได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ที่จัดตั้งขึ้น โดยกรมส่งเสริมการเกษตรไว้แล้วจำนวนกว่า 4,000 แห่ง และขยายการจัดตั้งให้ได้ 7,000 ศูนย์ในอนาคต เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ปลูกข้าว 56 ล้านไร่ โดยชื่อ “ศูนย์ข้าวชุมชน” เป็นชื่อเรียกแทน “ศูนย์ส่งเสริมและการผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน”

สำนักงานส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว (2551) แนวคิดการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชน และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ เมล็ดพันธุ์เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการผลิตพืชและพัฒนาการเกษตรของประเทศ การเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่โดยใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นในสภาพปัจจุบันและอนาคต ในบรรดาเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม เช่น การใช้พันธุ์พืชที่ดี ปุ๋ยเคมี ยาเคมี การเกษตรกรรมต่างๆ นั้น การเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ที่ดีเป็นวิธีที่จะเพิ่มผลผลิตของเกษตรกร โดย เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดและเหมาะสมกับสภาพการเกษตรไทย ซึ่งส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในการลงทุน นอกจากนี้พันธุ์พืชที่ดี ยังมีผลให้คุณภาพของผลผลิตที่ดีขึ้น ทำให้เกษตรกรจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้นด้วย ดังนั้น การวิจัยและพัฒนาพันธุ์ตลอดจนการกระจายเมล็ดพันธุ์ที่ดีที่ได้จากการปรับปรุงพันธุ์แล้วไปสู่เกษตรกรจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

สำนักงานส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว (2558) ข้าวเป็นสินค้าเกษตรหลักที่สำคัญของประเทศ โดยเป็นอาหารหลักของคนในชาติ ในปีเพาะปลูก 2555/2556 มีพื้นที่ปลูกประมาณ 79.19 ล้านไร่ แบ่งเป็นนาปี 64.39 ล้านไร่ นาปรังประมาณ 14.8 ล้านไร่ มีเกษตรกรที่เป็นชาวนาประมาณ 3.76 ล้านครัวเรือน หรือประมาณร้อยละ 65 ของเกษตรกรทั้งประเทศ ในภาพรวมแต่ละปีสามารถส่งออกทำรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก

การที่จะปลูกข้าวให้ได้ผลดีมีปัจจัยหลายอย่าง ทั้งคุณภาพของดิน ปริมาณน้ำ และเทคโนโลยี แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ พันธุ์ดีที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ให้ผลผลิตเฉลี่ยสูง ต้านทานต่อโรค แมลงศัตรูพืช และได้เมล็ดข้าวที่มีคุณภาพดีตรงกับความต้องการของตลาด แต่ปัญหาที่พบในปัจจุบันก็คือ ชาวนาขาดแคลนเมล็ดพันธุ์(seed) คุณภาพดี แม้ว่าจะมีชนิดพันธุ์ (variety) ที่ดีใช้แล้วก็ตามเพราะชาวนามักจะใช้เมล็ดพันธุ์ที่เก็บไว้ใช้เองต่อเนื่องกันหลายปี ทำให้เมล็ดพันธุ์ไม่บริสุทธิ์ โดยเฉพาะชาวนาที่ไม่ทราบวิธีการคัดเลือก และเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์อย่างไม่ถูกวิธี ในขณะที่ชาวนาบางรายซื้อเมล็ดพันธุ์จากภาคเอกชน ซึ่งก็ยังไม่สามารถจะวางใจได้ว่าเป็นเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีหรือไม่

ในปัจจุบันการผลิตเมล็ดพันธุ์โดย “ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว” จำนวน 23 แห่ง ของกรมการข้าวยังไม่สามารถจะสนองตอบต่อความต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวของชาวนาได้ทั้งหมด โดยสามารถผลิตได้ไม่เกิน 100,000 ตัน ขณะที่ชาวนาต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ทั้งหมดในแต่ละปีประมาณ 1 ล้านตัน อย่างไรก็ตามชาวนาบางส่วนสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองได้ จึงมีความต้องการจริงประมาณ 500,000 – 600,000 ตันต่อปี

การลงทุนสร้างโรงงานปรับปรุงคุณภาพเมล็ดพันธุ์หรือศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวเพิ่มเติม ซึ่งขณะนี้กรมการข้าวมีอยู่แล้ว 23 แห่ง ถ้าจะผลิตให้ได้ 600,000 ตัน รัฐบาลจะต้องลงทุนเพิ่มอีกหลายหมื่นล้านบาท ในขณะที่ภาคเอกชนยังไม่มั่นใจในผลตอบแทนต่อการลงทุนผลิตเมล็ดพันธุ์ ที่ได้มาตรฐานเท่าใดนัก เพราะต้องลงทุนสูง ทำให้ปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดียังคงมีอยู่ต่อไป

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวกรมการข้าว จึงได้ดำเนินการจัดตั้ง “ศูนย์ข้าวชุมชน” ขึ้น โดยมีแนวคิดที่จะให้ชาวนาที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกัน รวมกลุ่มกันผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายในชุมชน หรือจำหน่ายทั่วไป โดยกรมการข้าวจะทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ และควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ตลอดจนกระบวนการผลิต รวมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิตและอุปกรณ์ที่จำเป็นบางส่วน แต่ให้ชาวนาในชุมชนบริหารจัดการกันเอง

การดำเนินงานตามแนวทางนี้ นอกจากจะเป็นการแก้ไขปัญหาขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดีแล้ว ชาวนาผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ยังจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ดี แทนการจำหน่ายในรูปแบบของข้าวเปลือกตามปกติ ขณะที่ชาวนาบริเวณข้างเคียงก็จะได้เมล็ดพันธุ์ดีในราคาถูกลง ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชาวนา รวมทั้งช่วยประหยัดงบประมาณของรัฐบาล ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

กรมการข้าวและกรมส่งเสริมการเกษตร ได้ร่วมดำเนินการพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชน ตั้งแต่ปี 2550 จนปัจจุบันมีศูนย์ข้าวชุมชนที่ยังมีกิจกรรมต่อเนื่อง จำนวน 2,160 ศูนย์ ในพื้นที่จังหวัดทั่วประเทศ มีการผลิตเมล็ดพันธุ์ประมาณ 105,00 ตัน แต่ยังไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ได้เพียงพอต่อความต้องการของชาวนาซึ่งตามยุทธศาสตร์การผลิตและการกระจายเมล็ดพันธุ์ มีเป้าหมายที่จะดำเนินการให้ถึง 4,000 แห่ง จำนวน 200,000 ตัน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวหอมมะลิ จังหวัดอำนาจเจริญ

จังหวัดอำนาจเจริญได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวหอมมะลิของจังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาข้าวหอมมะลิ ทั้งในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ดังนี้

ต้นน้ำ

1. ระบบน้ำ

1.1 ขยายเขต/เพิ่มพื้นที่ชลประทานเพื่อการเกษตร

2. ระบบดิน/ปุ๋ย

2.1 ส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดิน

2.2 การปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ วัสดุธรรมชาติ ปุ๋ยพืชสด

2.3 การรณรงค์ใช้ไกลบตอซังข้าวหลังการเก็บเกี่ยวและการรณรงค์ไม่เผาตอซังข้าว

2.4 ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการเก็บตัวอย่างดินไปตรวจวิเคราะห์ เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน และใส่ปุ๋ยที่ถูกต้องเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

2.5 ส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวปรับสภาพพื้นที่นาให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดความสะดวกในการควบคุมระดับน้ำ การป้องกันกำจัดวัชพืช และการใช้เครื่องจักรกล

2.6 ส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงปลุสัตว์ เช่น โค กระบือ หมู ห่าน เป็ด

2.7 ส่งเสริมการเลี้ยงปลาในนาข้าว

3. เมล็ดพันธุ์

3.1 ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เอง โดยดำเนินการผ่านศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนที่มีอยู่เดิม หรือศูนย์ข้าวชุมชนที่ตั้งขึ้นมาใหม่

3.2 ส่งเสริมพัฒนาเครือข่ายศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตและการตลาดเมล็ดพันธุ์ข้าว

3.3 ประสานงานเชื่อมโยงแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนในการจัดซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว

กลางน้ำ

1. กระบวนการเพาะปลูก/การจัดการแปลงนา

1.1 ส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวปรับสภาพพื้นที่นาให้เหมาะสมเพื่อความสะดวกในการควบคุมระดับน้ำ การป้องกันกำจัดวัชพืช และการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร

1.2 ส่งเสริมเกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์ดีที่ทางราชการส่งเสริมและมีการปรับเปลี่ยนพันธุ์ข้าวทุก 3 ปี

2. การเก็บเกี่ยวข้าว/การเก็บรักษา

2.1 ให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการแปลงนาก่อนการเก็บเกี่ยวและการเก็บเกี่ยวข้าวในช่วงระยะที่เหมาะสม

2.2 หนุนเสริมให้เกษตรกรสร้างหรือปรับปรุงยุ้งฉางให้เหมาะสมในการรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าวหรือข้าวเปลือก เพื่อเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์หรือจำหน่ายข้าวเปลือกในช่วงเวลาที่เหมาะสม

3. การตีแปรสภาพ/ผลิตภัณฑ์จากข้าว

3.1 สนับสนุนให้เกษตรกร องค์กรเกษตรกร หรือผู้ประกอบการตีแปรสภาพข้าวเปลือกจำหน่ายในรูปของข้าวสารเพื่อเพิ่มมูลค่า

3.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแปรรูปข้าวและได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า

3.3 ส่งเสริมการรวบรวม/จำหน่าย ข้าวหอมมะลิผ่านระบบสหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน

ปลายน้ำ

1. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า

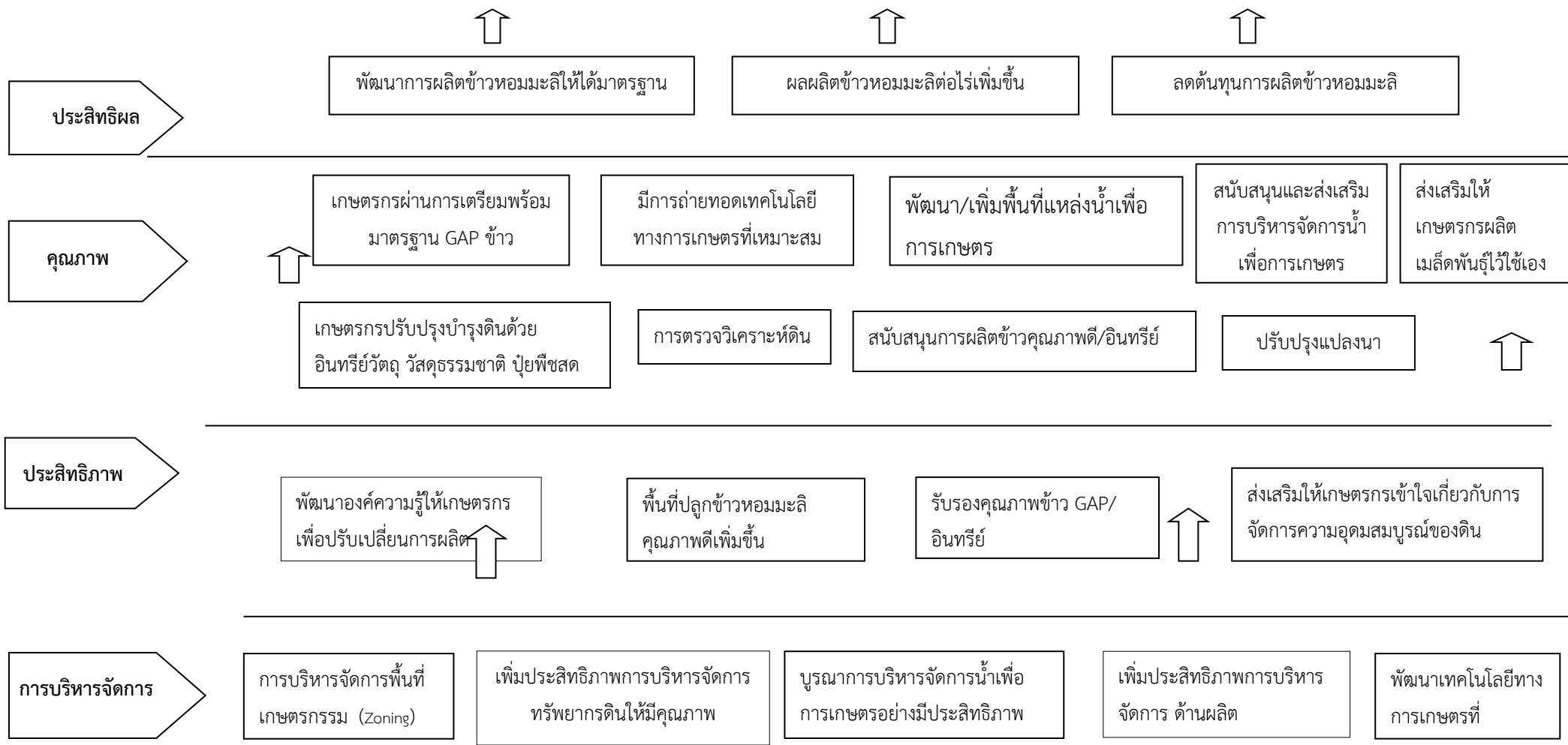
3. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจำหน่ายและส่งออกให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น

4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาข้าวและผลิตภัณฑ์จากข้าว

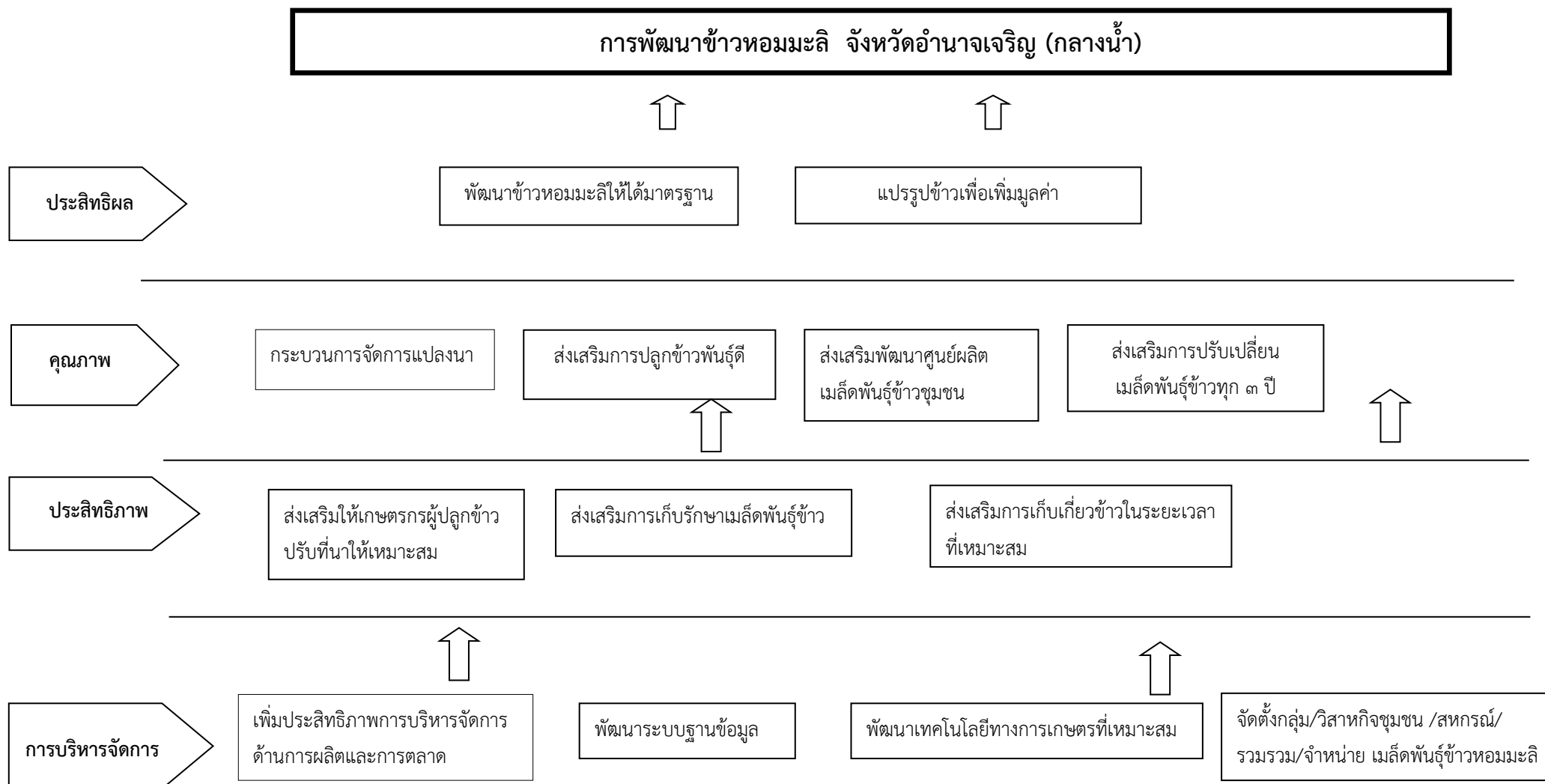
5. ส่งเสริมเกษตรกร สถาบันเกษตรกรและผู้ประกอบการ ในการแปรรูปข้าวหอมมะลิ

แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) การพัฒนาข้าวหอมมะลิของจังหวัดอำนาจเจริญ

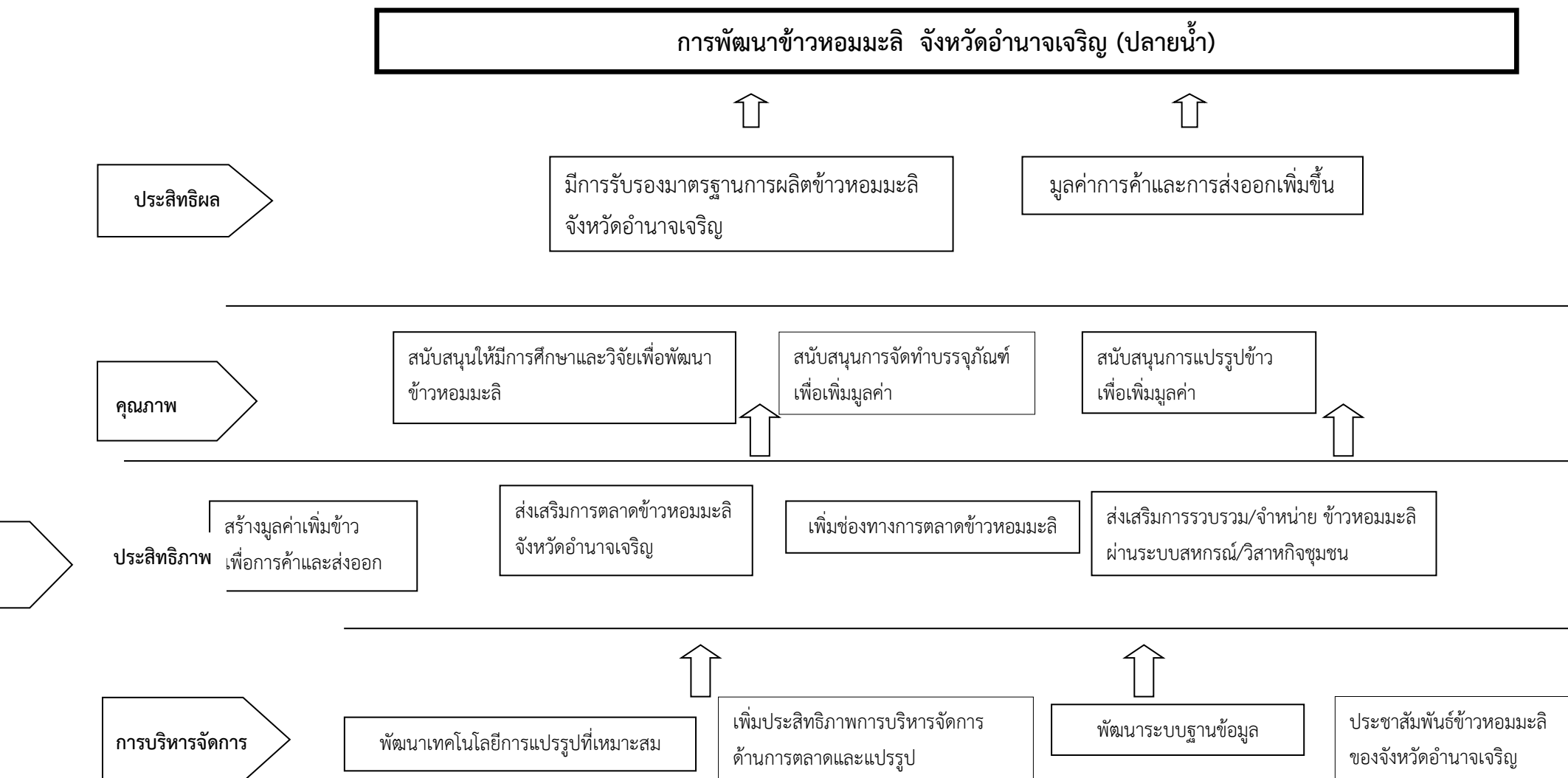
การพัฒนาข้าวหอมมะลิ จังหวัดอำนาจเจริญ (ต้นน้ำ)

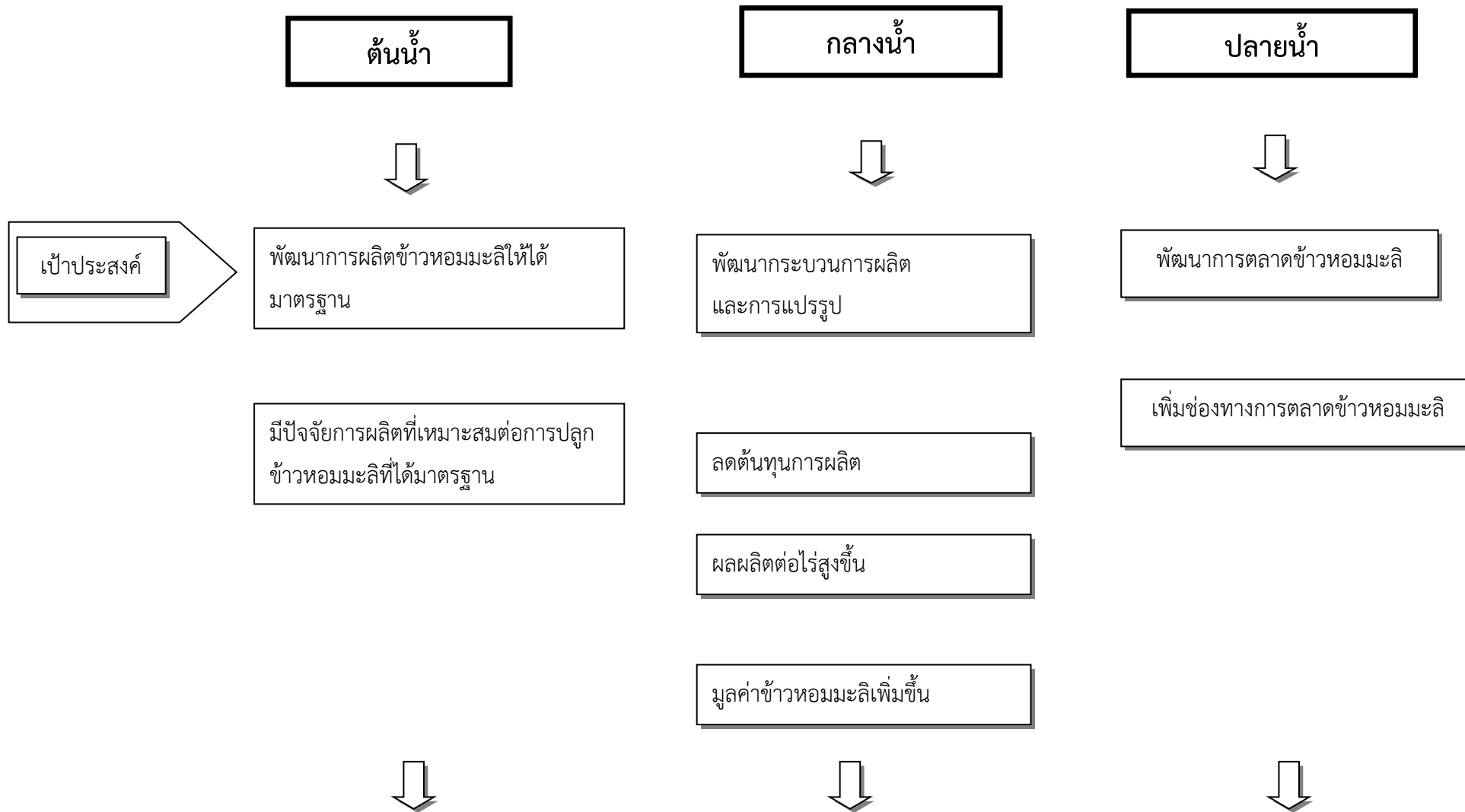
แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) การพัฒนาข้าวหอมมะลิของจังหวัดอำนาจเจริญ

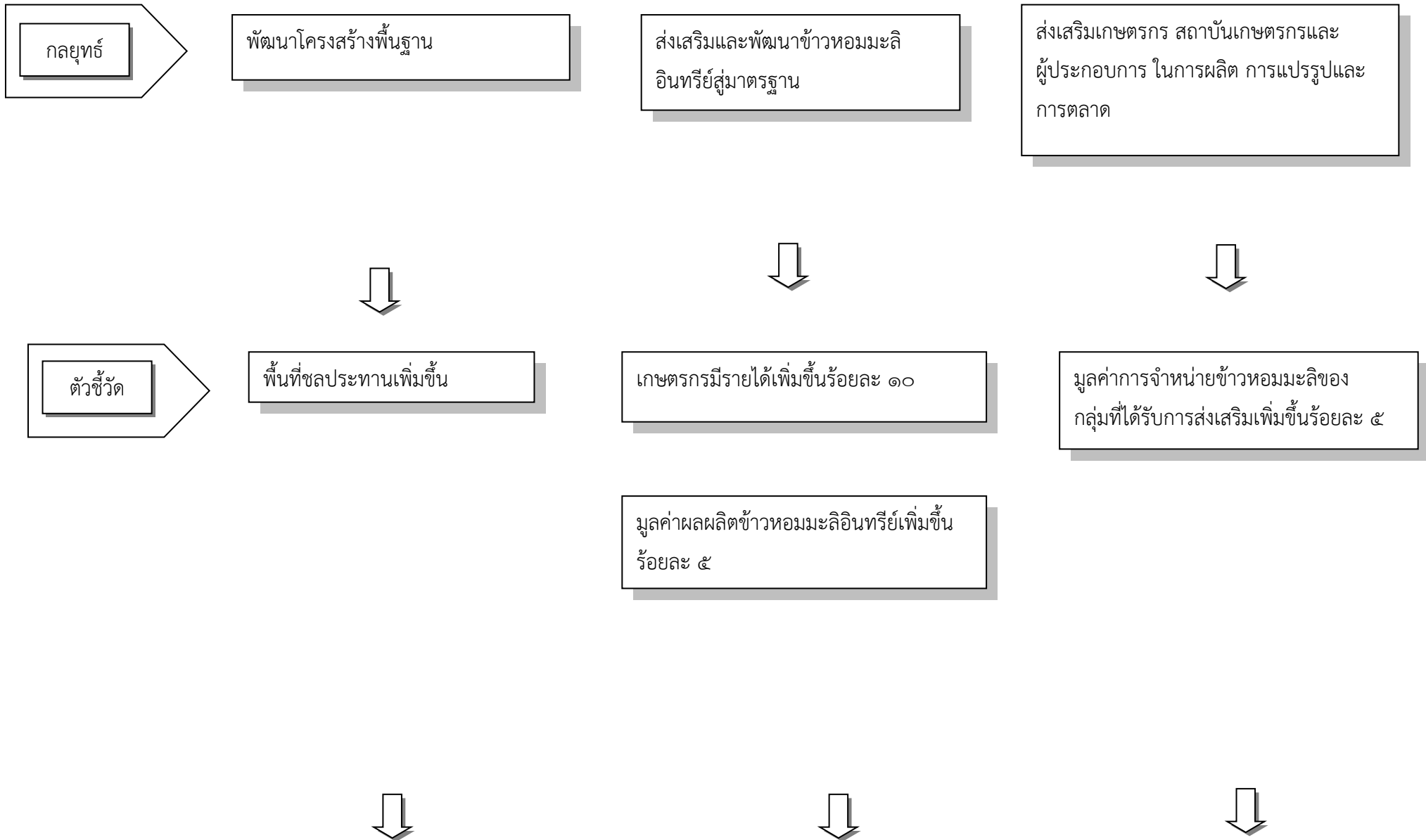

แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) การพัฒนาข้าวหอมมะลิของจังหวัดอำนาจเจริญ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวหอมมะลิจังหวัดอำนาจเจริญ

โครงการ

โครงการเก็บกักน้ำและกระจายน้ำ
เพื่อการเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหอม
มะลิคุณภาพดีและข้าวหอมมะลิอินทรีย์

โครงการเปิดตลาดและขยายตลาดข้าวหอม
มะลิทั้งในและต่างประเทศ

โครงการส่งเสริมการเลี้ยงปลุสสัตว์
เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว

โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพ
(การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว)

โครงการพัฒนาการตลาดข้าวหอมมะลิ

โครงการนิคมการเกษตรบูรณาการข้าว
จังหวัดอำนาจเจริญ

โครงการเพิ่มขีดความสามารถการแปรรูป
ข้าวหอมมะลิสู่ครัวโลก

พันธุ์ข้าวในจังหวัดอำนาจเจริญ

ความเป็นมาของพันธุ์ข้าวหอมมะลิ

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งราชวงศ์จักรี ได้มีการประกวดคัดเลือกและรวบรวมพันธุ์ข้าวพื้นเมือง (ปี พ.ศ. 2493-2495) เพื่อให้เกษตรกรนำไปปลูกกว่า 600 ตัวอย่าง ได้ข้าวพันธุ์ดีหลายพันธุ์ และหนึ่งในนั้นคือ ข้าวดอกมะลิ 105 ซึ่งต่อมาเรียกกันว่า “ข้าวหอมมะลิ” ข้าวขาวดอกมะลิ 105 พบครั้งแรกในอำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี โดย นายจรูญ ตันหาญ ได้นำมาปลูกไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 ต่อมา กรมการข้าว กระทรวงเกษตรได้รวบรวมข้าวพันธุ์ดีของประเทศจากอำเภอบางคล้าจำนวน 199 รวง ส่งไปปลูกคัดเลือกที่สถานีทดลองข้าวโคกสำโรง และในปี 2500 ได้นำไปปลูกเปรียบเทียบพันธุ์ท้องถิ่นในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน คณะกรรมการพิจารณาพันธุ์จึงได้ออกประกาศให้พันธุ์ “ข้าวดอกมะลิ” เป็นพันธุ์รับรองเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2502 โดยใช้ชื่อว่าข้าวดอกมะลิ 105 ที่มีชื่อเช่นนี้เพราะว่าจำนวนข้าวทั้งหมด 199 แถว ที่เจ้าหน้าที่เอารวมมาปลูกนั้น ต้นข้าวแถวที่ 105 ดีที่สุดมีเมล็ดยาวเรียวยาว ข้าวใส มีกลิ่นหอม จึงคัดเลือกแถวที่ 105 มาเป็นแม่พันธุ์ และเป็นพันธุ์ข้าวหอมมะลิที่ปลูกกันทั่วประเทศในปัจจุบัน ที่เรียกชื่อพันธุ์ข้าวว่า ข้าวหอมมะลิ นั้นไม่ได้หมายความถึง ข้าวมีกลิ่นหอมเหมือนดอกมะลิ แต่เป็นเพราะข้าวที่ได้มีสีขาวเหมือนดอกมะลิแต่มีกลิ่นหอมเหมือนใบเตย เนื่องจากมีสารบางอย่าง เป็นตัวเดียวกับสารในใบเตยที่มีกลิ่นหอม และต่อมาก็เรียกเพี้ยนกันไปเป็น “ข้าวหอมมะลิ”

ข้าวหอมมะลิเป็นข้าวที่ไวต่อช่วงแสง หมายถึง พันธุ์ข้าวที่จะออกดอกในวันที่กลางคืนยาวกว่ากลางวันเท่านั้น นั่นคือในฤดูหนาว จนปัจจุบันข้าวหอมมะลิ เป็นข้าวไทยที่มีชื่อเสียงโด่งดังมากจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของไทย มีสุภชาติจินนบทหนึ่งได้กล่าวถึงข้าวหอมมะลิว่า “ก่อนตายต้องกินอาหารสี่อย่าง ถึงจะไม่อายุฟ้า ดิน” (อนันต์ คาโลดม , 2545)

ลักษณะประจำพันธุ์ข้าวหอมมะลิ

1. พันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105

เป็นข้าวเจ้าพันธุ์พื้นเมือง ที่ส่งเสริมให้ปลูกแบบข้าวนาสวนในภาคเหนือปลูกได้เฉพาะนาปี ได้มาโดยพนักงานเกษตรรวบรวมจากชาวนาในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อ พ.ศ. 2493 – 2494 แล้วนำไปคัดเลือกแบบพันธุ์บริสุทธิ์และปลูกเปรียบเทียบที่สถานีทดลองข้าวโคกสำโรงแล้วจึงนำไปปลูกเปรียบเทียบพันธุ์ท้องถิ่นในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือคัดได้สายพันธุ์ 4 – 2 – 105 ซึ่งมีลักษณะดีเด่นเป็นพิเศษ คือ เมล็ดข้าวสารยาวเรียวยาวสวยมีกลิ่นหอม มีรสชาติดี ทนแล้ง ทนดินเปรี้ยว และดินเค็ม คณะกรรมการพิจารณาพันธุ์ให้ขยายพันธุ์เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2502 ให้ชื่อว่า ข้าวดอกมะลิ 105 มีลำต้นสีเขียวจาง ใบสีเขียวยาวค่อนข้างแคบ ฟางอ่อน ใบธงทำมุมกว้างกับรวงเมล็ดข้าวรูปร่างเรียวยาว เปลือกสีฟาง

อายุเก็บเกี่ยว	ประมาณ 25 พฤศจิกายน
ระยะพักตัวของเมล็ด	ประมาณ 8 สัปดาห์
เมล็ดข้าวกล้อง	ยาว 7.5 มม. กว้าง 2.1 มม.หนา 1.8 มม.
ความสูง	ประมาณ 140 ซม.
ผลผลิต	ประมาณ 363 กก./ไร่
ลักษณะพันธุ์	ไวต่อช่วงแสง
คุณภาพข้าวสุก	นุ่ม หอม
เปอร์เซ็นต์แป้งอะไมโลส	12-17

ลักษณะเด่น

1. เป็นต้นข้าวสูง เก็บเกี่ยวง่าย
2. ทนแล้งได้ดีพอสมควร ปลูกเป็นข้าวไร่ได้
3. เมล็ดข้าวสารใส แข็งแกร่ง คุณภาพการขัดสีดี
4. คุณภาพการหุงมีกลิ่นหอมและอ่อนนุ่ม
5. อายุค่อนข้างเบา และเก็บเกี่ยวได้เร็ว
6. นวดง่าย
7. ทนดินเปรี้ยวและดินเค็ม

ลักษณะด้อย

1. ต้นข้าวอ่อน ล้มง่าย ปลุกได้เฉพาะฤดูนาปีเท่านั้น
2. น้ำหนักเมล็ดเบา ผลผลิตค่อนข้างต่ำ
3. ไม่ต้านทานโรคขอบใบแห้ง โรคไหม้ โรคใบสีส้ม และโรคใบหงิก (จู้)
4. ไม่ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยจักจั่นสีเขียวและหนอนกอ
5. ทรงกอแผ่ ถ้าแก่สุกงอมเกินไปจะเกี้ยวยาก

2. พันธุ์ข้าว กข 15

เป็นข้าวเจ้าที่ส่งเสริมให้ปลูกแบบข้าวนาสวนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต้นเตี้ยกว่าพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 เล็กน้อย ทนแล้งได้ดีกว่าข้าวดอกมะลิ 105 ปลูกได้เฉพาะฤดูนาปี ได้จากการเอาข้าวขาวดอกมะลิ 105 ไปอาบรังสีแกมมาที่สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2508 โดยใช้ปริมาณรังสี 15 กิโลเรต เพื่อชักนำให้เกิดการกลายพันธุ์ในพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 แล้วนำเอาเมล็ดที่อาบรังสีแล้วไปปลูกคัดเลือกที่สถานีทดลองข้าวต่าง ๆ ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จนได้สายพันธุ์ KDML-105 , 65 G2 U -45 ที่มีอายุเบากว่าและให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 ประมาณ 4-6% ปลูกได้ในท้องที่แห้งแล้งฝนทิ้งช่วง หรือมีปัญหาดินเค็ม คณะกรรมการวิจัยของกรมวิชาการเกษตรพิจารณาให้ใช้ขยายพันธุ์เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2521 ให้ชื่อพันธุ์ กข 15 มีลำต้นและใบสีเขียวอ่อน ใบยาว ค่อนข้าวแคบ ใบตรงทำมุมกว้างกับรวง ฟางอ่อน ชูรวงเหนือใบ เมล็ดรูปร่างยาวเรียว ข้าวเปลือกสีฟาง ปลายบิดงอ เล็กน้อย

อายุเก็บเกี่ยว	ประมาณ 10 พฤศจิกายน
ระยะพักตัวของเมล็ด	ประมาณ 7 สัปดาห์
เมล็ดข้าวกล้อง	ยาว 7.5 ม.ม. กว้าง 2.1 ม.ม. หนา 1.7 ม.ม.
ความสูง	ประมาณ 130 ซม.
ผลผลิต	ประมาณ 560 กก./ไร่

ลักษณะพันธุ์	ไวต่อช่วงแสง
คุณภาพข้าวสุก	นุ่ม หอม
เปอร์เซ็นต์แป้งอะไมโลส	14-17

ลักษณะเด่น

1. ทนแล้งได้ดีพอสมควร ปลูกเป็นข้าวไร่ได้
2. อายุค่อนข้างเบา และเก็บเกี่ยวได้เร็ว
3. เหมาะกับสภาพพื้นที่ค่อนข้างดอน สภาพพื้นที่ที่ฝนทิ้งช่วง หรือฝนหมดเร็ว
4. คุณภาพการหุงต้มดี อ่อนนุ่ม
5. นวดง่าย
6. สามารถปลูกเป็นพันธุ์ข้าวไร่ได้
7. โรงสีให้ราคาดีพอ ๆ กับข้าวดอกมะลิ
8. คุณภาพการสีดี เมล็ดข้าวสารใส แข็งแกร่ง เรียวยาว
9. ต้านทานโรคใบจุดสีน้ำตาล

ลักษณะด้อย

1. ไม่เหมาะกับนาลุ่ม ซึ่งระบายน้ำไม่ได้ เพราะข้าวจะสุกในระยะที่น้ำยังขังอยู่ในนาทำให้การเกี่ยวเกี่ยวลำบาก
2. ถ้าใส่ปุ๋ยประเภทยูเรียมากจะทำให้เกิดการเฟื้อไบนต้นข้าวจะล้มในระยะตั้งท้อง
3. ล้มง่ายเพราะฟางอ่อน เมล็ดร่วงง่าย
4. ไม่ต้านทานโรคขอบใบแห้ง โรคไหม้
5. น้ำหนักเมล็ดค่อนข้างเบา
6. ปลูกได้เฉพาะนาปีเท่านั้น
7. ไม่ต้านทานแมลงบั่ว เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและหนอนกอ

3. ข้าวพันธุ์ กข 6

ข้าวพันธุ์ กข 6 เป็นพันธุ์ข้าวเหนียวหอม ไรต่อช่วงแสง เป็นพันธุ์ข้าวเหนียวที่ได้รับการปรับปรุงพันธุ์ข้าวเจ้าพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 โดยใช้รังสีแกมมาที่ 20 กิโลเรด ที่สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2508 ปลูกและคัดเลือกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ที่ฉายรังสีช่วงที่ 2 ที่สถานีทดลองข้าวบางเขน ปลูกช่วงที่ 3 ที่สถานีทดลองข้าวพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ฯลฯ คัดเลือกได้ข้าวสายพันธุ์ดี ทั้งสายพันธุ์ข้าวเจ้าและข้าวเหนียว ปลูกทดสอบผลผลิตระหว่างสถานีและในนาเกษตรกรในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างปี พ.ศ. 2514- 2519 ผลปรากฏว่า สายพันธุ์ KDML 105'65-G3U-68-254 ซึ่งเป็นสายพันธุ์ข้าวเหนียวนุ่ม มีกลิ่นหอม ทนแล้ง และมีคุณภาพการหุงต้มรับประทานดี ให้ผลผลิตเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งและให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์เหนียวสันป่าตอง ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวเหนียวที่นิยมปลูกกันแพร่หลายในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรมวิชาการเกษตรจึงพิจารณาให้เป็นพันธุ์รับรอง และแนะนำให้เกษตรกรปลูก เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2520

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ข้าวพันธุ์ กข 6

ประเภท	พืชล้มลุก วงศ์หญ้า พวงข้าวเหนียวนาสวน ไรต่อช่วงแสง
ต้น	สูงประมาณ 160 เซนติเมตร ทรงกอแผ่ ปล้องสีเหลืองอ่อน ต้นแข็งแรง ไม่ล้ม
ใบ	ใบสีเขียวจาง มีขนเล็กน้อย กาบใบสีเขียว ใบชงก่อนข้างต้น การแก่ของใบปานกลาง
ดอก/ช่อดอก	กลีบรองดอกมีขนาดสั้น สีฟาง รวงยาวปานกลาง คอรวงยาว
จำนวนรวงต่อตารางเมตร	เฉลี่ย 146 รวง
เมล็ด	จำนวนเมล็ดคิตต่อรวง เฉลี่ย 109 เมล็ด เมล็ดยาวเรียว มีเปลือกสีน้ำตาล เมล็ด มีขนสั้น ยอดเมล็ดสีน้ำตาล ขนาดเมล็ดยาว 10.59 มิลลิเมตร กว้าง 2.79

มิลลิเมตร และหนา 2.02 มิลลิเมตร น้ำหนัก 1,000 เมล็ดเฉลี่ย 26.11 กรัม
คิดเป็นน้ำหนักข้าวเปลือก 10.84 กิโลกรัมต่อถัง ข้าวกล้องสีขาว ขนาดเมล็ด
เฉลี่ยยาว 7.25 มิลลิเมตร กว้าง 2.26 มิลลิเมตร และหนา 1.80 มิลลิเมตร

ลักษณะอื่น ๆ ผลผลิตเฉลี่ย 670 กิโลกรัมต่อไร่ วันเก็บเกี่ยวได้ประมาณ วันที่ 21
พฤศจิกายน ระยะพักตัวของเมล็ดประมาณ 5 สัปดาห์คุณภาพหุงต้มดี เป็น
ข้าวเหนียวนุ่ม มีกลิ่นหอม

พื้นที่แนะนำ : เป็นพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ
ปลูกได้เฉพาะนาปี

ข้อควรระวัง : ไม่ต้านทานโรคขอบใบแห้ง เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและแมลงบัว

ลักษณะประจำพันธุ์ดีเด่น

1. ให้ผลผลิตและทนแล้งดีกว่าพันธุ์เหนียวสันป่าตอง
2. คุณภาพการหุงต้มดี มีกลิ่นหอม
3. ตอบสนองต่อการใช้ปุ๋ยดี
4. ต้านทานต่อโรคไหม้และโรคใบจุดสีน้ำตาล

ข้อมูลด้านกายภาพของจังหวัดอำนาจเจริญ

ลักษณะทางภูมิศาสตร์

ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นจังหวัดในตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 15 องศา 30 ลิปดาเหนือ ถึง 16 องศา 30 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 104 องศา 15 ลิปดาตะวันออก ถึง 105 องศา ลิปดาตะวันออก ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 586 กิโลเมตร แยกออกจากจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อปี พ.ศ. 2536 มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 2,057,497 ไร่ หรือ 3,291.99 ตารางกิโลเมตร

อาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดเขตจังหวัดยโสธร
ที่อำเภอเลิงนกทา และจังหวัดมุกดาหาร

ทิศตะวันออก ติดเขตประเทศสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามแนวฝั่ง
แม่น้ำโขงด้านอำเภอชานุมาน เป็น
ระยะทาง 38 กิโลเมตร และจังหวัด
อุบลราชธานีที่อำเภอเขมราฐ อำเภอกุศ
ขำวปูน และอำเภอตระการพืชผล

ทิศตะวันตก ติดเขตจังหวัดยโสธร
ที่อำเภอป่าดัว
และอำเภอเลิงนกทา

ทิศใต้ ติดเขตจังหวัดอุบลราชธานี
ที่อำเภอม่วงสามสิบ

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศ โดยทั่วไปของจังหวัดอำนาจเจริญ เป็นที่ลุ่มและมีเนินเขาเตี้ย ๆ ทอดยาวไปจรดจังหวัดอุบลราชธานี ในเขตพื้นที่อำเภอชานุมาน ลักษณะของดินเป็นดินร่วนทราย มีดินลูกรังบางส่วน มีแม่น้ำโขงเป็นแนวกั้นระหว่างไทยกับ สปป.ลาว พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 227 ฟุต (หรือประมาณ 68 เมตร) และสามารถแบ่งลักษณะลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดอำนาจเจริญออกได้ดังนี้

- **บริเวณที่ราบสูง** ลักษณะพื้นที่เป็นที่สูง บางส่วนเป็นลูกคลื่นลอนตื้น หรือเนินเขาเตี้ย ๆ อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอชานุมาน และอำเภอเสนางคนิคม

- **บริเวณที่ราบ** มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบถึงลูกคลื่นลอนตื้น เป็นแนวยาวตามทิศตะวันออกถึงทิศตะวันตกอยู่ในเขตอำเภอเมืองอำนาจเจริญ อำเภอ พนา อำเภอปทุมราชวงศา อำเภอห้วยตะพาน และอำเภอลืออำนาจ

ลักษณะภูมิสถาน จังหวัดอำนาจเจริญมีลักษณะภูมิสถานแบ่งออกได้โดยสังเขป ดังนี้คือ

1. **บริเวณที่เป็นสันดินริมน้ำ (River Levee)** เกิดจากตะกอนลำน้ำที่พัดพามาทับถมสภาพพื้นที่ เป็นเนินสันดิน พบบริเวณสันดินริมฝั่งแม่น้ำโขง คืออำเภอชานุมาน และบางบริเวณสันดินริมฝั่งลำน้ำเซบายได้แก่อำเภอห้วยตะพาน

2. **บริเวณที่เป็นแอ่ง (Depression)** หรือที่ราบต่ำหลังแม่น้ำ (Back Swamp) เกิดจากการกระทำของขบวนการน้ำ พบบางแห่งในบริเวณลำเซบายของอำเภอห้วยตะพาน จะมีน้ำแช่ขังนานในฤดูฝน

3. **บริเวณที่เป็นแบบลานตะพักน้ำ (Terrace)** ที่เกิดจากการกระทำของขบวนการของน้ำนานมาแล้ว ประกอบด้วยบริเวณที่เป็นลานตะพักน้ำระดับต่ำ ระดับกลาง และระดับสูง ลักษณะพื้นที่มีทั้งเป็นแบบที่ราบแบบลูกคลื่นลอนลาดจนถึงลูกคลื่นลอนชัน จะอยู่ถัดจากบริเวณที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงขึ้นมา พื้นที่เหล่านี้จะพบได้ทั่วไปของจังหวัด บางแห่งใช้สำหรับทำนา บางแห่งใช้สำหรับปลูกพืชไร่

ลักษณะดิน

ข้อมูลดินที่เหมาะสมและข้อจำกัดของดินสำหรับการปลูกข้าว

1. ดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว แต่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 5 เป็นกลุ่มชุดดินที่มีเนื้อดินเป็นดินเหนียว เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน มีการระบายน้ำเร็วหรือค่อนข้างเร็ว ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5-6.5 แต่ถ้าดินมีก้อนปูนปะปน จะมีปฏิกริยาดินเป็นกลางหรือด่างปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.0-7.0 มีเนื้อที่ประมาณ 54,417 ไร่ หรือ 2.754 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด

2. ดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว แต่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ เนื้อดินแน่นทึบหรือค่อนข้างเป็นทราย ได้แก่

2.1 กลุ่มชุดดินที่ 15 เป็นกลุ่มชุดดินที่มีเนื้อดินเป็นดินทรายแข็งลึกมากเกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วหรือเร็ว ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำถึงปานกลาง ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5-7.0 ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ หน้าดินแน่นทึบ ทำให้ข้าวแตกกอได้ยาก และพบบนที่ดอน ทำให้ข้าวขาดแคลนน้ำเป็นเวลานาน มีเนื้อที่ประมาณ 82,885 ไร่ หรือ 4.195 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด

2.2 กลุ่มชุดดินที่ 18 เป็นกลุ่มชุดดินที่มีเนื้อดินเป็นดินร่วนละเอียดลึกมาก เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ พบในบริเวณที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ส่วนใหญ่มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน มีการระบายน้ำส่วนใหญ่ค่อนข้างเร็ว ดินมีความสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ดินชั้นบนมักมีปฏิกริยาเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง ค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.0-6.0 ส่วนดินชั้นล่างจะเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5-8.0 ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ เนื้อดินบนค่อนข้างเป็นทรายดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่พบบนที่ดอน ทำให้ข้าวขาดแคลนน้ำเป็นเวลานาน มีเนื้อที่ประมาณ 3,477 ไร่ หรือ 0.176 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด

2.3 กลุ่มชุดดินที่ 22 เป็นกลุ่มชุดดินที่มีเนื้อดินเป็นดินร่วนลึกมาก เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ พบในบริเวณพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ส่วนใหญ่มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงค่อนข้างเร็ว ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ

ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 4.5-6.0 ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย มีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ มักพบปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูเพาะปลูกเนื่องจากเป็นที่ดอน และสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีเนื้อที่ประมาณ 221,229 ไร่ หรือ 11.198 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด

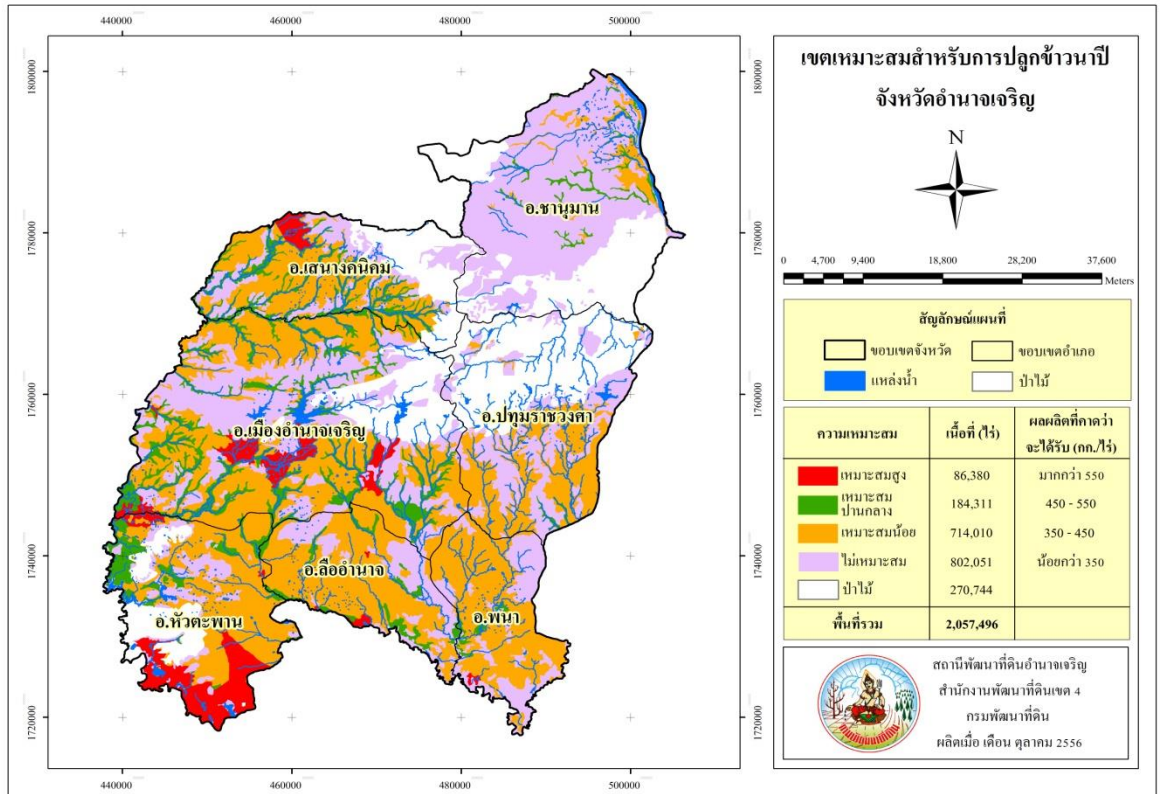
3. ดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว แต่มีข้อจำกัดเนื่องจากสภาพพื้นที่ดังนี้

กลุ่มชุดดินที่ 15hi และ กลุ่มชุดดินที่ 16hi คือ เป็นกลุ่มชุดดินที่มีเนื้อดินเป็นพวกดินทรายแข็งลึกลงมาหน้าดินแน่นที่พบบนที่ดอนมีเนื้อที่ประมาณ 114,773 ไร่ หรือ 5.809 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัดกลุ่มชุดดินที่ 17hiB, กลุ่มชุดดินที่ 18hi และ กลุ่มชุดดินที่ 18hiB เป็นกลุ่มชุดดินที่มีเนื้อดินเป็นพวกดินร่วนละเอียดลึกลงมาก พบบนที่ดอนและสภาพพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ทำให้ข้าวขาดแคลนน้ำเป็นเวลานาน มีเนื้อที่ประมาณ 4,506 ไร่ หรือ 0.288 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด กลุ่มชุดดินที่ 19hi และกลุ่มชุดดินที่ 19hiB เป็นกลุ่มชุดดินที่มีเนื้อดินเป็นพวกดินร่วนลึกลงมากปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ เนื้อดินบนค่อนข้างเป็นทรายและดินล่างแน่นที่บไม่เหมาะกับการเจริญเติบโตของพืช พบบนที่ดอน และสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยมีเนื้อที่ประมาณ 379,402 ไร่ หรือ 19.203 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด

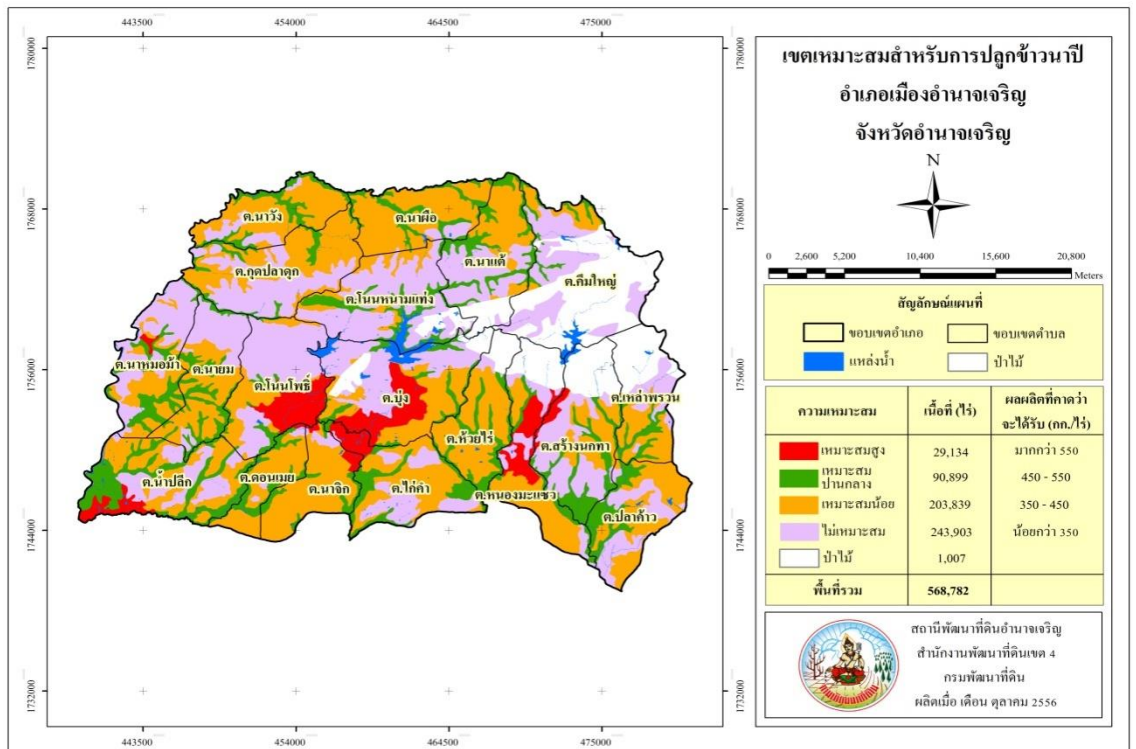
กลุ่มชุดดินที่ 22hi และ กลุ่มชุดดินที่ 22hiB เป็นกลุ่มชุดดินที่มีเนื้อดินเป็นพวกดินร่วนลึกลงมากปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย มีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ มักพบปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูเพาะปลูกเนื่องจากเป็นที่ดอนและสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยมีเนื้อที่ประมาณ 221,229 ไร่ หรือ 11.198 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด

กลุ่มชุดดินที่ 24hi และกลุ่มชุดดินที่ 24 hiB เป็นกลุ่มชุดดินที่มีเนื้อดินเป็นพวกดินทรายลึกลงมากปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ เนื้อดินเป็นทรายจัด พบบนที่ดอนและสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ พืชมักแสดงอาการขาดน้ำในช่วงฝนทิ้ง และมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำมีเนื้อที่ประมาณ 88,213 ไร่ หรือ 4.465 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด

รูปที่ 1 แผนที่แสดง ที่กลุ่มชุดดิน จังหวัดอำนาจเจริญ

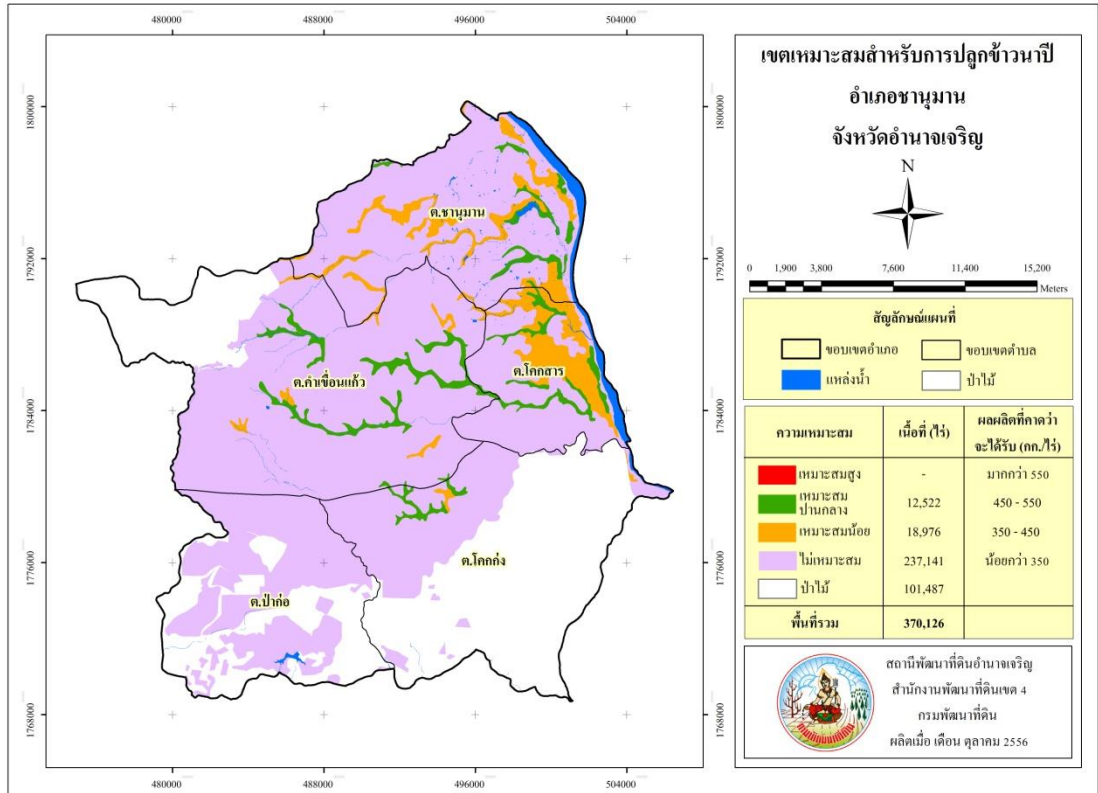

รูปที่ 4 แผนที่แสดง เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี อำเภอเมือง

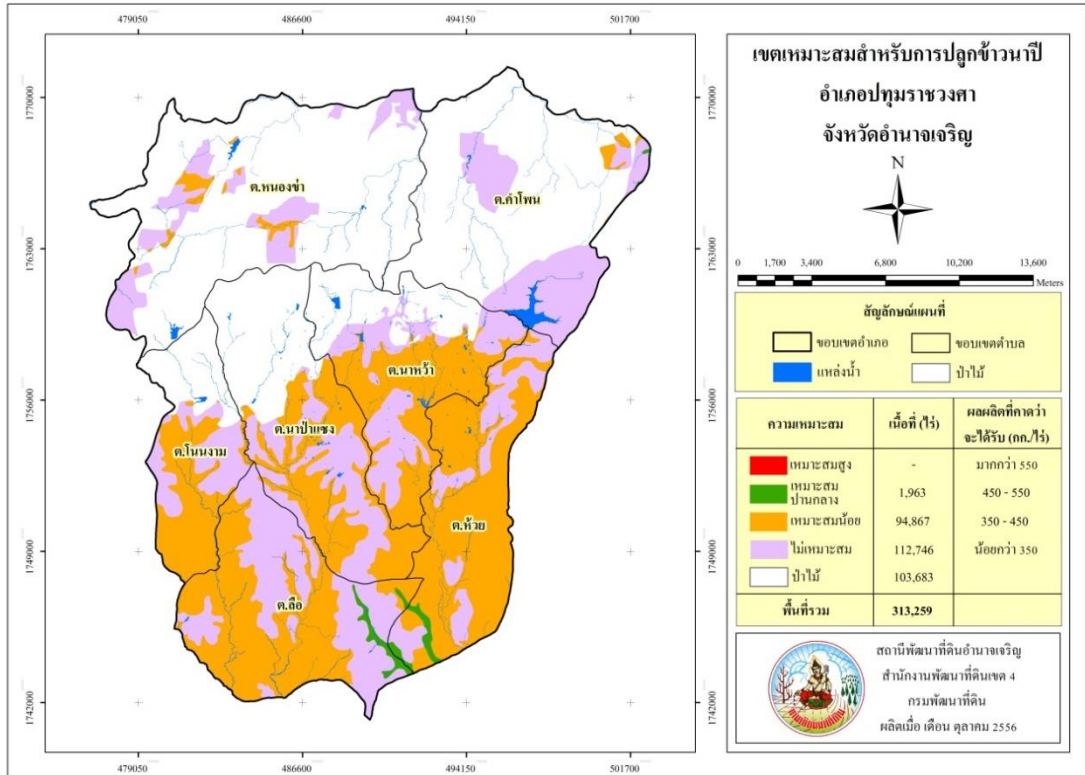

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ

รูปที่ 5 แผนที่แสดง เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี อำเภอขานุมาน

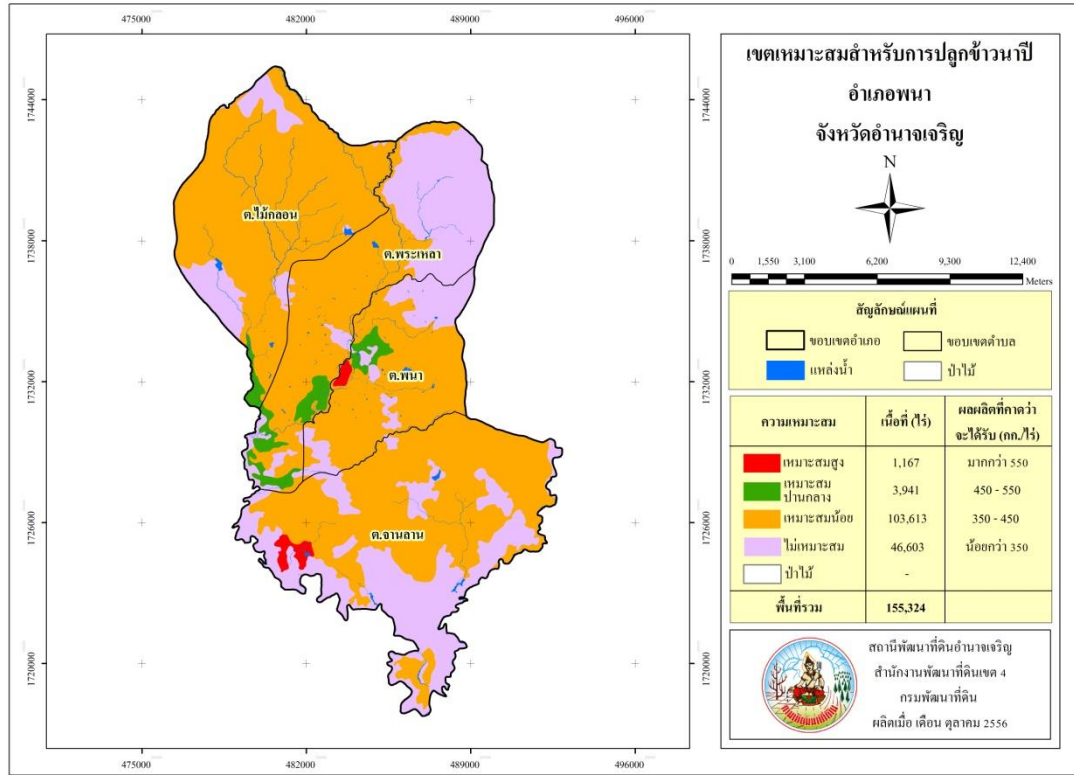

รูปที่ 6 แผนที่แสดง เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี อำเภอปทุมราชวงศา

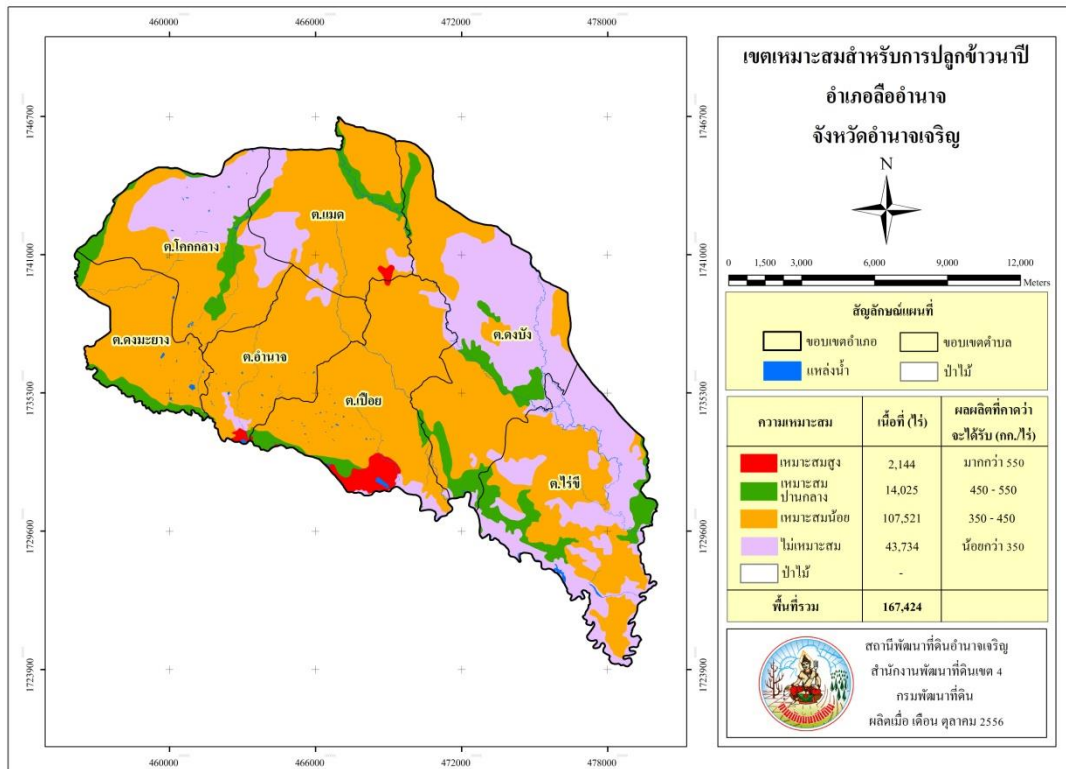

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ

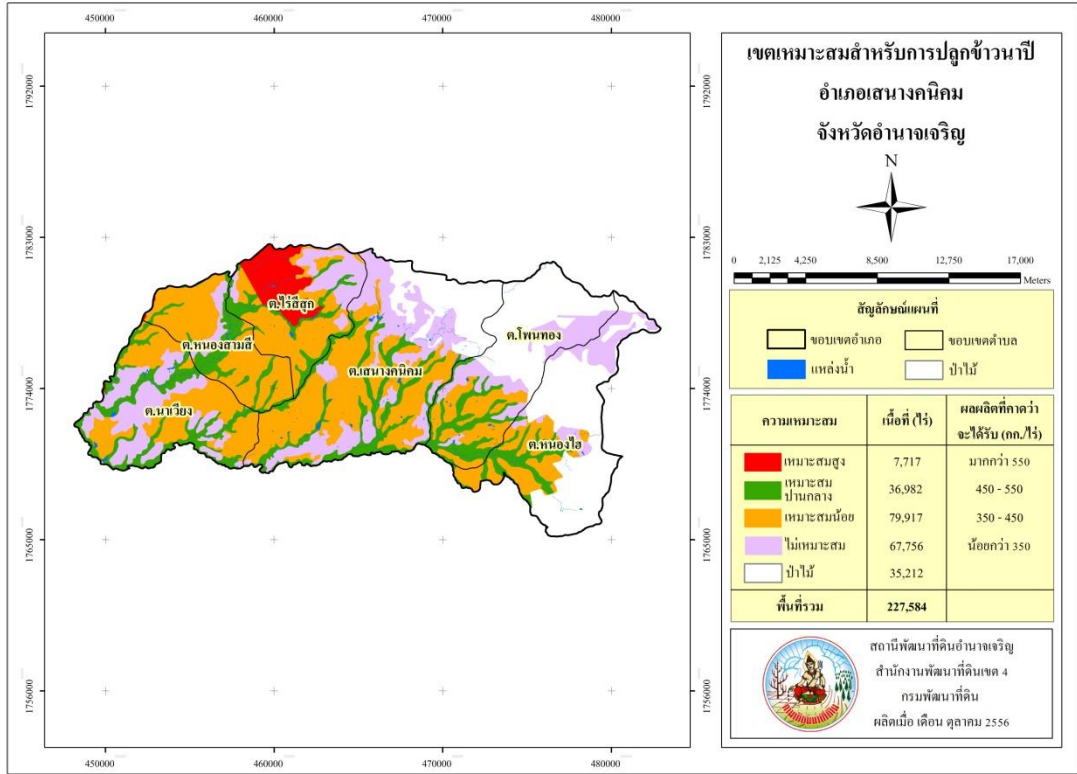
ปลูกข้าวนาปี อำเภอพนา

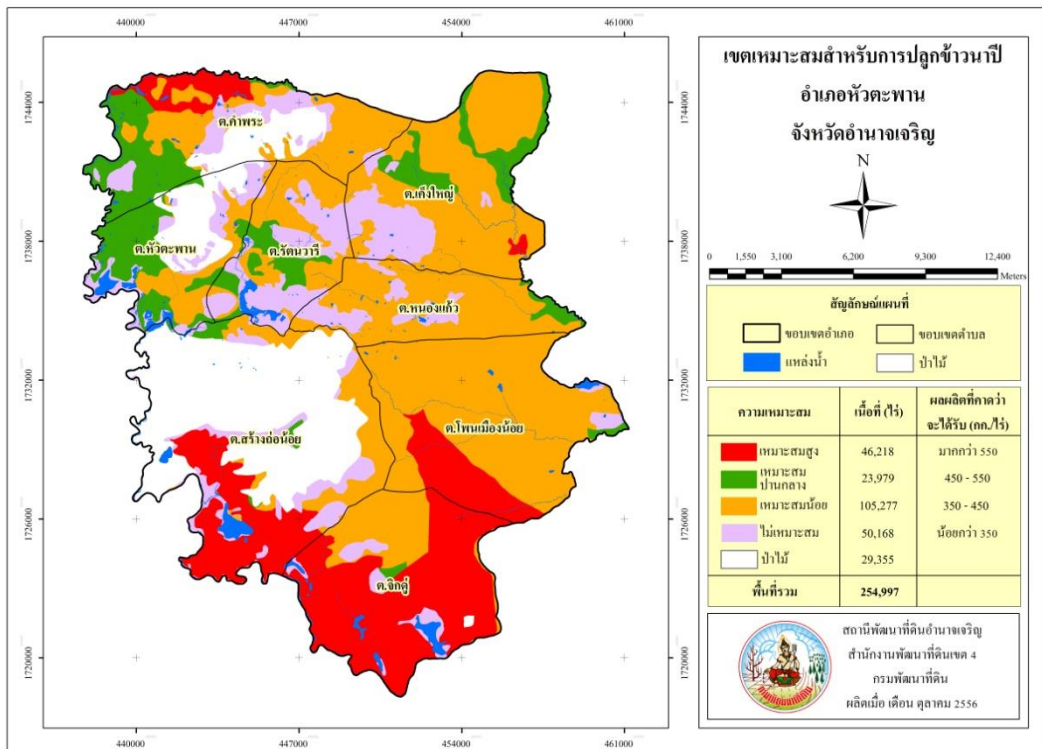
รูปที่ 8 แผนที่แสดง เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี อำเภอลืออำนาจ

รูปที่ 9 แผนที่แสดง เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี อำเภอเสนางคณิศร
ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ

รูปที่ 10 แผนที่แสดง เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวในปี อำเภอห้วยตะพาน

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ

ตามที่นโยบายรัฐบาลได้กำหนดให้มีการจัดทำเขตเกษตรเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างอุปทานและอุปสงค์ รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลประกอบการประมาณการผลิตสินค้าเกษตรที่จะออกสู่ตลาดช่วงฤดูกาลต่าง ๆ และเฝ้าระวังเพื่อทำมาตรการรองรับได้ทันทั่วทั้งที่ ตลอดจนเพื่อสนับสนุนการผลิตทางการเกษตรที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ โดยกำหนดเขตการใช้พื้นที่ดินและมาตรการจูงใจเกษตรกรให้ทำการผลิตตามศักยภาพพื้นที่

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำเขตเหมาะสมกับการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ โดยวิเคราะห์ความเหมาะสมของดินกับปัจจัยความต้องการของพืชแต่ละชนิด ตามสภาพที่มีการเพาะปลูกร่วมกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ สำหรับจังหวัดอำนาจเจริญมีประกาศเขตพื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว ดังนี้

ตารางที่ 1 พื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี รายอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ

อำเภอ	พื้นที่ (ไร่)					รวม
	เหมาะสมสูง S1	เหมาะสมปานกลาง S2	เหมาะสมน้อย S3	ไม่เหมาะสม N	ป่าไม้	
ชานุมาน	-	12,522	18,976	237,141	101,487	370,126
ปทุมราชวงศา	-	1,963	94,867	112,746	103,683	313,259
พนา	1,167	3,941	103,613	46,603	-	155,324
เมือง	29,134	90,899	203,839	243,903	1,007	568,782
ดืออำนาจ	2,144	14,025	107,521	43,734	-	167,424
เสนางคนิคม	7,717	36,982	79,917	67,756	35,212	227,584
ห้วยตะพาน	46,218	23,979	105,277	50,168	29,355	254,997
รวม	86,380	184,311	714,010	802,051	270,744	2,057,496

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ

ตารางที่ 2 พื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี รายตำบล อำเภอเมือง

อำเภอเมือง	ตำบล	พื้นที่ (ไร่)					รวม
		เหมาะสมสูง S1	เหมาะสมปาน กลาง S2	เหมาะสมน้อย S3	ไม่เหมาะสม N	ป่าไม้	
1	ต.กุดปลาตุก		3,114	17,026	16,496	44	36,680
2	ต.ไก่อ่า	2,541	6,018	11,845	8,760		29,164
3	ต.คึมใหญ่		2,360	3,121	44,400	427	50,308
4	ต.ดอนเมย	145	3,596	8,930	798		13,469
5	ต.นาจิก	1,140	2,240	15,473	945	2	19,800
6	ต.นาแต่		5,989	9,161	15,280	47	30,477
7	ต.นาฝื่อ		5,033	17,830	1,582	5	24,450
8	ต.นาขม		6,221	10,885	8,247		25,353
9	ต.นาวัง		4,488	14,059	3,103	59	21,709
10	ต.นาหอมม้า	411	6,131	7,830	13,678	65	28,115
11	ต.น้ำปลีก	3,070	11,436	13,377	9,302		37,185
12	ต.โนนโพธิ์	7,272	1,922	6,259	18,549		34,002
13	ต.โนนหนามแท่ง		6,216	4,822	25,516	253	36,807
14	ต.บุง	8,177	3,522	11,334	20,640	73	43,746
15	ต.ปลาข้าว		5,102	12,440	7,949		25,491
16	ต.สร้างนกทา	1,212	6,576	6,887	20,737		35,412
17	ต.หนองมะแซว	5,163	2,963	11,060	10,277		29,463
18	ต.ห้วยไร่	3	5,406	14,439	3,770	13	23,631
19	ต.เหล่าพรวน		2,566	7,061	13,874	19	23,520
รวม		29,134	90,899	203,839	243,903	1,007	568,782

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ

ตารางที่ 3 พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี รายตำบล อำเภอขานูมาน

อำเภอ ขานูมาน	ตำบล	พื้นที่ (ไร่)					รวม
		เหมาะสมสูง S1	เหมาะสม ปานกลาง S2	เหมาะสมน้อย S3	ไม่เหมาะสม N	ป่าไม้	
1	ต.คำเขื่อนแก้ว		5,597	1,635	88,232	21,093	116,557
2	ต.โคกก่อ		1,101	382	28,475	61,935	91,893
3	ต.โคกสาร		3,016	8,306	23,218	69	34,609
4	ต.ขานูมาน		2,808	8,653	54,927	4	66,392
5	ต.ป่าก่อ				42,289	18,386	60,675
รวม		-	12,522	18,976	237,141	101,487	370,126

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ

ตารางที่ 4 พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี รายตำบล อำเภอปทุมราชวงศา

อำเภอ ปทุม ราชวงศา	ตำบล	พื้นที่ (ไร่)					รวม
		เหมาะสมสูง S1	เหมาะสม ปานกลาง S2	เหมาะสมน้อย S3	ไม่เหมาะสม N	ป่าไม้	
1	ต.คำโพน		49	737	15,458	41,408	57,652
2	ต.นาป่าแซง			15,706	22,757	5,197	43,660
3	ต.นาหว้า			16,101	20,668	1,817	38,586
4	ต.โนนงาม		4	10,111	11,737	2,102	23,954
5	ต.ลือ		1,037	23,446	18,391	2	42,876
6	ต.หนองข่า			1,722	15,374	53,155	70,251
7	ต.ห้วย		873	27,044	8,361	2	36,280
รวม		-	1,963	94,867	112,746	103,683	313,259

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ

ตารางที่ 5 พื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี รายตำบล อำเภอพนา

อำเภอ พนา	ตำบล	พื้นที่ (ไร่)					รวม
		เหมาะสมสูง S1	เหมาะสม ปานกลาง S2	เหมาะสม น้อย S3	ไม่เหมาะสม N	ป่าไม้	
1	ต.จานลาน	835		32,518	20,204		53,557
2	ต.พนา	327	955	16,461	5,572		23,315
3	ต.พระเหลา	5	2,364	18,502	15,657		36,528
4	ต.ไม้กลอน		622	36,132	5,170		41,924
รวม		1,167	3,941	103,613	46,603	-	155,324

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ

ตารางที่ 6 พื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี รายตำบล อำเภอลืออำนาจ

อำเภอ ลืออำนาจ	ตำบล	พื้นที่ (ไร่)					รวม
		เหมาะสมสูง S1	เหมาะสม ปานกลาง S2	เหมาะสม น้อย S3	ไม่เหมาะสม N	ป่าไม้	
1	ต.โคกกลาง		2,298	12,268	9,048		23,614
2	ต.ดงบัง		3,900	15,784	14,044		33,725
3	ต.ดงมะยาง		1,627	12,426			14,052
4	ต.เปือย	1,764	1,168	21,855	1,399		26,185
5	ต.แมค	180	1,590	15,920	3,827		21,518
6	ต.ไร่จี		3,379	14,022	14,705		32,110
7	ต.อำนาจ	200	63	15,246	711		16,219
รวม		2,144	14,025	107,521	43,734	-	167,423

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ

ตารางที่ 7 พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี รายตำบล อำเภอเสนางคณิกม

อำเภอ เสนางค ณิกม	ตำบล	พื้นที่ (ไร่)					รวม
		เหมาะสมสูง S1	เหมาะสม ปานกลาง S2	เหมาะสมน้อย S3	ไม่เหมาะสม N	ป่าไม้	
1	ต.นาเวียง	74	8,868	14,903	12,054		35,900
2	ต.โพนทอง		5,425	7,071	12,071	13,310	37,877
3	ต.ไร่สีสุก	7,581	3,978	11,000	5,592		28,151
4	ต.เสนางคณิกม		9,805	24,754	18,657	10,445	63,661
5	ต.หนองสามสี	62	4,979	14,669	1,903		21,612
6	ต.หนองไฮ		3,927	7,520	17,478	11,457	40,382
รวม		7,717	36,982	79,917	67,755	35,212	227,583

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ

ตารางที่ 8 พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวนาปี รายตำบล อำเภอหัวตะพาน

อำเภอ หัวตะพาน	ตำบล	พื้นที่ (ไร่)					รวม
		เหมาะสมสูง S1	เหมาะสม ปานกลาง S2	เหมาะสมน้อย S3	ไม่เหมาะสม N	ป่าไม้	
1	ต.คำพระ	3,566	7,154	10,736	8,828	616	30,900
2	ต.แก้งใหญ่	322	5,050	23,076	5,537	1	33,986
3	ต.จิกคู้	24,670	259	6,915	2,637	111	34,592
4	ต.โพนเมืองน้อย	6,573	321	31,783	747		39,424
5	ต.รัตนวารี		2,980	7,219	8,065		18,264
6	ต.สร้างถ่อน้อย	11,087	879	6,663	10,704	28,243	57,576
7	ต.หนองแก้ว		894	14,834	3,548	13	19,289
8	ต.หัวตะพาน		6,442	4,051	10,101	371	20,965
รวม		46,218	23,979	105,277	50,167	29,355	254,996

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ

แหล่งน้ำธรรมชาติ

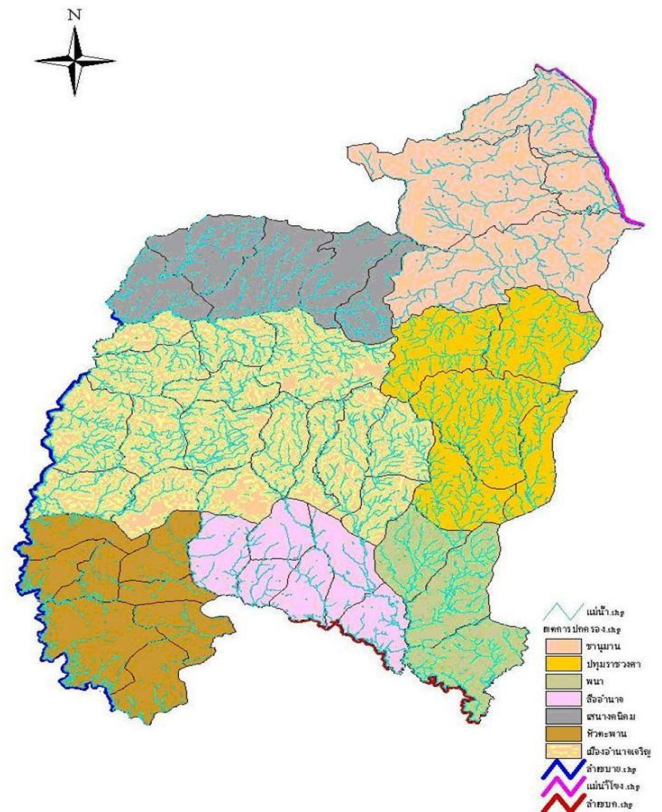
จังหวัดอำนาจเจริญมีแม่น้ำและลำน้ำสำคัญ 3 สายคือ

1. **แม่น้ำโขง** เป็นแม่น้ำนานาชาติ มีต้นกำเนิดอยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ไหลผ่านประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมสหภาพเมียนมา (พม่า) และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ไหลผ่านจังหวัดอำนาจเจริญ ในเขตอำเภอชานุมาน เป็นระยะทาง 38 กิโลเมตร ในช่วงที่ผ่านอำเภอชานุมาน มีความกว้างประมาณ 2,000 เมตร

2. **ลำเซบก** ต้นน้ำอยู่ในเขตอำเภอเมืองอำนาจเจริญ และอำเภอหัวตะพาน ไหลผ่านอำเภอลืออำนาจ อำเภอพนา และไหลไปบรรจบกับแม่น้ำมูลที่บ้านปากเซ อำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี

3. **ลำเซบาย** ต้นน้ำอยู่ในเขตอำเภอเมืองอำนาจเจริญ ไหลผ่านจังหวัดอำนาจเจริญในเขต อำเภอเมืองอำนาจเจริญ และอำเภอเสนางคนิคม อำเภอหัวตะพาน ไหลไปบรรจบกับแม่น้ำมูล ที่ตำบลจระแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี มีความยาวประมาณ 200 กิโลเมตร

นอกจากที่กล่าวข้างต้นยังมีลำห้วยที่สำคัญ ได้แก่ ลำห้วยปลาแดก ไหลผ่านอำเภอเมืองอำนาจเจริญ อำเภอหัวตะพาน ลำห้วยโพธิ์ ลำห้วยกอก และลำห้วยสีโท อยู่ในเขตท้องที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ ลำห้วยพระเหลา ไหลผ่านอำเภอพนา และอำเภอปทุมราชวงศา ลำห้วยละโอง อยู่ในเขตท้องที่อำเภอเสนางคนิคม ลำห้วยทม และลำห้วยแก้วแมงดา อยู่ในเขตอำเภอชานุมาน ลำห้วยจันตันไหลผ่านอำเภอเมืองอำนาจเจริญ อำเภอลืออำนาจ

พื้นที่ชลประทานและระบบชลประทาน

จังหวัดอำนาจเจริญ มีอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง จำนวน 4 แห่ง มีเขื่อน 1 แห่ง เก็บกักน้ำได้สูงสุดประมาณ 49,989 ล้าน ลบ.ม. พื้นที่ชลประทาน 108,963 ไร่ พื้นที่รับประโยชน์โดยมีพื้นที่ศักยภาพในฤดูฝน 35,491 ไร่ พื้นที่ศักยภาพในแล้ง 9,100 ไร่ มีโครงการชลประทานขนาดเล็ก จำนวน 111 แห่ง สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า จำนวน 33 แห่ง

ตารางที่ 9 ปริมาณความจุน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง

ชื่อโครงการ	ที่ตั้งโครงการ	ความจุสูงสุด (ล้าน ม.3)	พื้นที่รับประโยชน์		พื้นที่ชลประทาน (ไร่)
			พื้นที่ศักยภาพในฤดูฝน (ไร่)	พื้นที่ศักยภาพในฤดูแล้ง (ไร่)	
อ่างเก็บน้ำพุทรอุทยาน	บ.พุททมงคล ต.บุ่ง อ.เมือง	19.325	14,614	4,000	16,000
อ่างเก็บน้ำห้วยโพธิ์	บ.เจริญสามัคคี ต.บุ่ง อ.เมือง	7.438	5,543	1,000	5,543
อ่างเก็บน้ำร่องน้ำซับ	ชุมชนแสนสวาสดี ต.บุ่ง อ.เมือง	0.426	420	100	420
อ่างเก็บน้ำห้วยสีโท	บ.ดงเจริญ ต.หนองมะแซว	10.6	8914	2,000	9,600
เขื่อนลำเซบาย	บ.สร้างถ่อน้อย ต.สร้างถ่อน้อย	12.2	6,000	2,000	77,400
รวมทั้งสิ้น		49.989	35,491	9,100	108,963

ที่มา : โครงการชลประทานอำนาจเจริญ

ตารางที่ 10 สถิติปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง ปี 2552-2557

ชื่อโครงการ/อ่างฯ	2552		2553		2554		2555		2556		2557		
	ความจุที่	ปริมาณน้ำ	% ความจุ	ปริมาณน้ำ	% ความจุ	ปริมาณน้ำ	% ความจุ	ปริมาณน้ำ	% ความจุ	ปริมาณน้ำ	% ความจุ	ปริมาณน้ำ	% ความจุ
	นรก.	(ล้าน ม.3)	ระดับ นรก.	(ล้าน ม.3)	ระดับ นรก.	(ล้าน ม.3)	ระดับ นรก.	(ล้าน ม.3)	ระดับ นรก.	(ล้าน ม.3)	ระดับ นรก.	(ล้าน ม.3)	ระดับ นรก.
อ่างเก็บน้ำ พุทรอุทยาน	19.325	17.385	89.96	18.933	97.97	18.198	100	11.51	59.6	16.111	83.37	14.412	74.58
อ่างเก็บน้ำ ห้วยโพธิ์	7.438	5.164	69.35	7.459	100.28	7.358	98.9	4.95	66.5	6.204	83.41	4.643	62.42
อ่างเก็บน้ำ ร่องน้ำซับ	0.426	0.351	82.35	0.426	100	0.42	99.2	0.31	71.36	0.36	84.45	0.360	84.45
อ่างเก็บน้ำ ห้วยสีโท	10.60	8.74	82.45	102.19	102.19	10.66	100	8.2	77.36	7.78	73.4	6.550	61.79
เขื่อนลำเซบาย	12.20	5.151	42.22	72.62	72.62	7.322	60	7.13	58.47	7.805	63.99	7.417	61.79
รวม	49.99	36.791	73.6	46.509	93.04	43.9	91.62	64.22	64.22	38.262	76.54	33.382	66.78

ที่มา : โครงการชลประทานอำนาจเจริญ

ตารางที่ 11 อ่างเก็บน้ำขนาดเล็กและแหล่งน้ำอื่น ๆ ปี 2557

อำเภอ	โครงการชลประทานขนาดเล็ก ¹		แหล่งน้ำในไร่นา ²				บ่อบาดาล ³			
	จำนวนโครงการ	พื้นที่รับประโยชน์ (ไร่)	บ่อส่วนตัว		บ่อสาธารณะ		บ่อส่วนตัว		บ่อสาธารณะ	
			ทั้งหมด	ที่ใช้ได้ในฤดูแล้ง	ทั้งหมด	ที่ใช้ได้ในฤดูแล้ง	ทั้งหมด	ที่ใช้ได้ในฤดูแล้ง	ทั้งหมด	ที่ใช้ได้ในฤดูแล้ง
เมือง	31	19,470	1,654	1,534	329	230	1,514	1,366	497	295
ชานุมาน	13	6,100	76	70	53	48	158	150	163	110
ปทุมราชวงศา	16	7,240	959	862	92	70	881	692	255	153
พนา	13	6,615	718	397	81	63	174	154	122	90
เสนาคนิยม	17	11,560	274	261	83	74	533	442	137	88
ห้วยตะพาน	7	2,706	757	714	165	99	229	202	145	95
ลืออำนาจ	14	7,160	300	280	127	115	256	235	156	109
รวม	111	60,851	4,738	4,118	930	699	3,745	3,241	1,475	940

ที่มา: 1 โครงการชลประทานอำนาจเจริญ

2 สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ

3 สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ

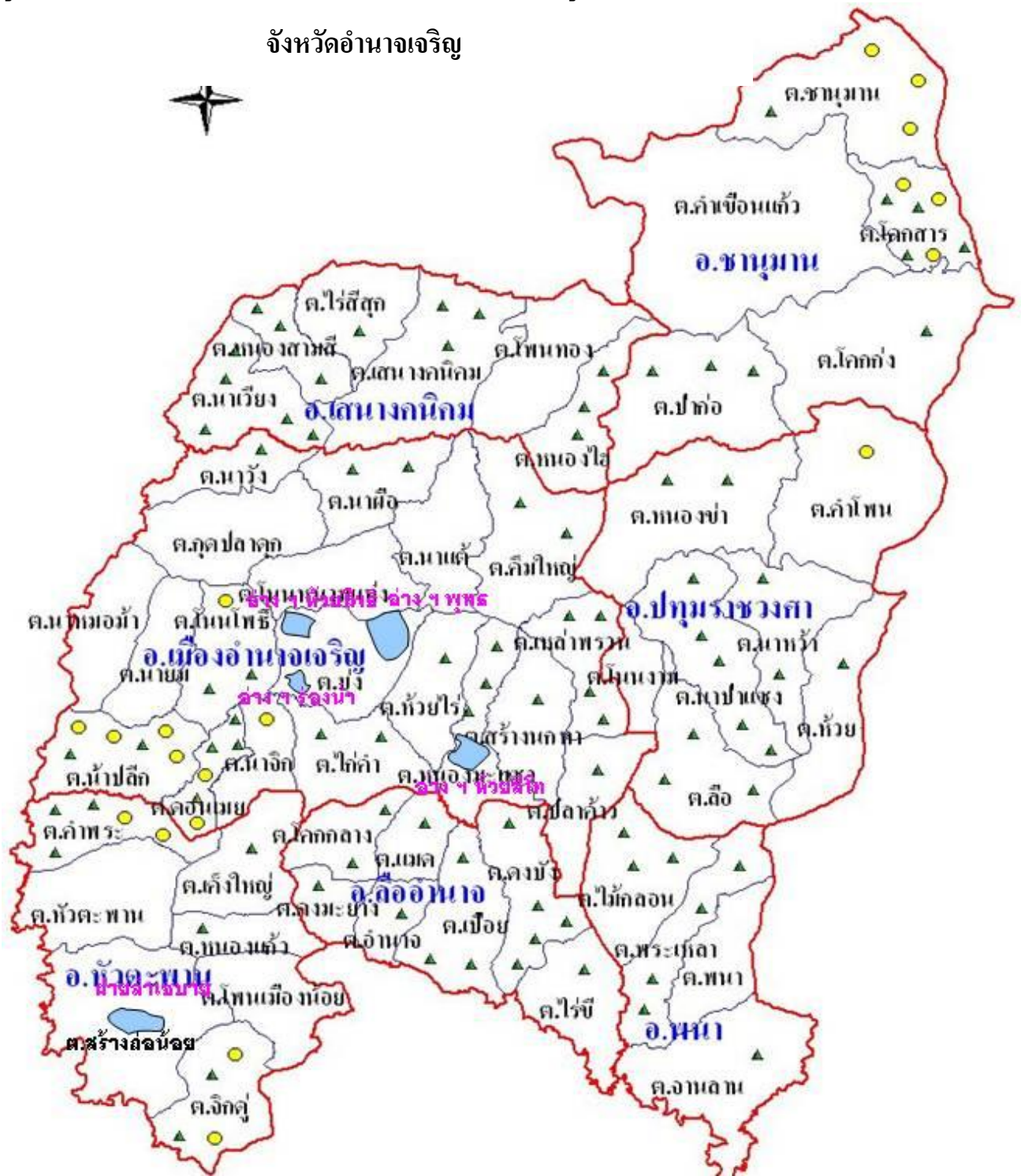
ตารางที่ 12 สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าในเขตพื้นที่ชลประทาน จำนวน 33 สถานี

ที่	โครงการ	ที่ตั้ง			ลุ่มน้ำ	พื้นที่ ชลประทาน	ครัวเรือน
		หมู่บ้าน	ตำบล	อำเภอ			
1	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านโคกสารท่า	โคกสารท่า	โคกสาร	ชานุมาน	โขง	1,030	71
2	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคันสูง	คันสูง	โคกสาร	ชานุมาน	โขง	600	25
3	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านโคกเจริญ	โคกเจริญ	โคกสาร	ชานุมาน	โขง	950	55
4	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านโคกนกกกระเด็น	โคกนกกกระเด็น	โคกสาร	ชานุมาน	โขง	1,200	67
5	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านนาสีดา	นาสีดา	ชานุมาน	ชานุมาน	โขง	700	60
6	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านหินชัน	หินชัน	ชานุมาน	ชานุมาน	โขง	800	21
7	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้านิคมเกษตรกรรม	นิคมเกษตรกรรม	ชานุมาน	ชานุมาน	โขง	2,700	117
8	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านศรีสมบูรณนาสีดา	ศรีสมบูรณ-นาสีดา	ชานุมาน	ชานุมาน	โขง	1,050	99
9	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านนาสีดา 2	นาสีดา	ชานุมาน	ชานุมาน	โขง	1,200	87
10	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านนิคมแปลง 1	นิคมแปลง 1	ชานุมาน	ชานุมาน	โขง	1,000	68
11	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านห้วยทม	ห้วยทม	ปากอ	ชานุมาน	โขง	1,850	64
12	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าห้วยแก้ง	ปากอ	ปากอ	ชานุมาน	โขง	650	32
13	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านโคร์งอรัม	โคร์งอรัม	คำโพน	ปทุมราชวงศา	เขบก	2,600	50
14	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านสามแยก	สามแยก	คำโพน	ปทุมราชวงศา	เขบก	1,200	55
15	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านไม้กลอน	ไม้กลอน	ไม้กลอน	พนา	เขบก	1,150	68
16	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านโนนธาตุ	โนนธาตุ	พนา	พนา	เขบก	1,000	59
17	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านน้ำท่วม	น้ำท่วม	เปือย	ลืออำนาจ	เขบก	1,500	79
18	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านดอนเมย	ดอนเมย	ดอนเมย	เมือง	เขบาย	600	23
19	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านหนองปลิง 1	หนองปลิง	ดอนเมย	เมือง	เขบาย	2,653	46
20	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านหนองปลิง 2	หนองปลิง	ดอนเมย	เมือง	เขบาย	1,400	78
21	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านก่อ	ก่อ	ดอนเมย	เมือง	เขบาย	1,300	60
22	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านดอนเมย 2	ดอนเมย	ดอนเมย	เมือง	เขบาย	850	60
23	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านนาวัต	นาวัต	นาวัง	เมือง	เขบาย	1,410	87
24	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านน้ำปลิก 1	น้ำปลิก	น้ำปลิก	เมือง	เขบาย	1,700	470
25	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านน้ำปลิก 2	น้ำปลิก	น้ำปลิก	เมือง	เขบาย	700	203
26	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านดงบัง	ดงบัง	น้ำปลิก	เมือง	เขบาย	1,750	50
27	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านคำสร้างบ่อ	คำสร้างบ่อ	น้ำปลิก	เมือง	เขบาย	1,500	48
28	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านดงสว่าง	ดงสว่าง	โนนโพธิ์	เมือง	เขบาย	1,000	62
29	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านโนนหนามแท่ง	โนนหนามแท่ง	นาเวียง	เสนางคณิศม	เขบาย	2,000	71
30	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านโคกท่าโพธิ์	โคกท่าโพธิ์	คำพระ	หัวตะพาน	เขบาย	1,700	75
31	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านหนองเทา	หนองเทา	จิกคู่	หัวตะพาน	เขบาย	400	33
32	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านจิกคู่	จิกคู่	จิกคู่	หัวตะพาน	เขบาย	300	17
33	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านท่ายางชุม	ท่ายางชุม	หัวตะพาน	หัวตะพาน	เขบาย	1,500	50
	รวม					41,943	2,510

ที่มา : โครงการชลประทานอำนาจเจริญ

รูปที่ 11 แสดงแหล่งน้ำในเขตชลประทานและที่ตั้งสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า

จังหวัดอำนาจเจริญ

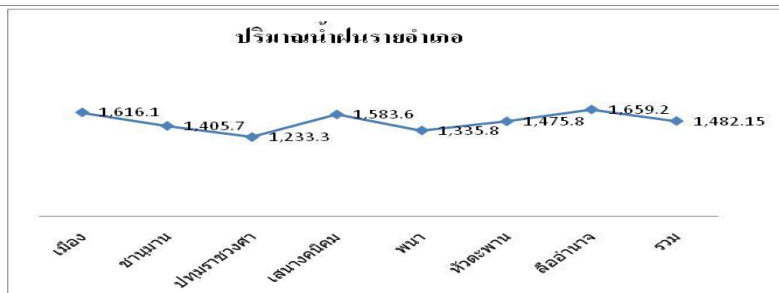
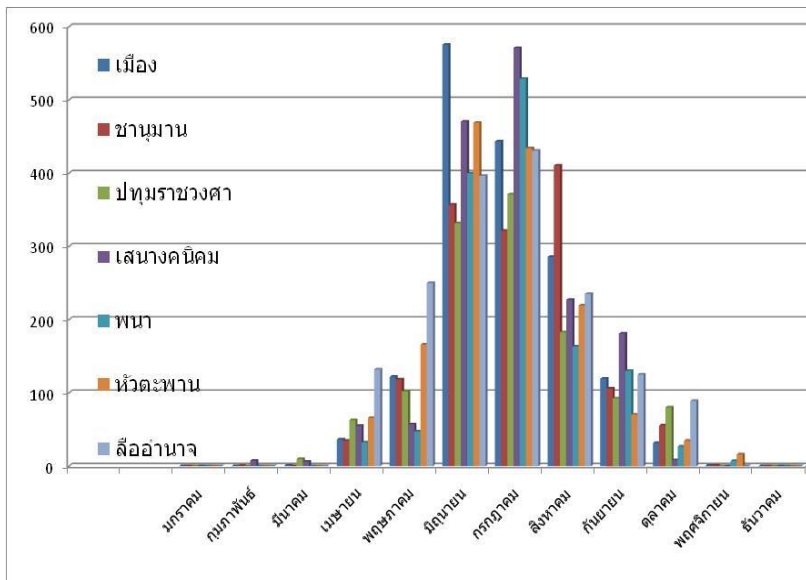
- ที่ตั้งแหล่งน้ำในเขตชลประทานขนาดกลาง 5 แห่ง
- ที่ตั้งสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า 33 แห่ง
- ที่ตั้งอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก 111 แห่ง

ที่มา โครงการชลประทานอำนาจเจริญ

ตารางที่ 13 ปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันฝนตกรายอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2557

เดือน	เมือง		ชานุมาน		ปทุมราชวงศา		เสนางคนิคม		พนา		หัวตะพาน		ลืออำนาจ		รวม	
	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันฝน	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันฝน	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันฝน	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันฝน	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันฝน	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันฝน	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันฝน	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันฝน
มกราคม	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0
กุมภาพันธ์	0.0	0	0.3	1	0.0	0	7.5	1	0.0	0	0.0	0	0.0	0	3.9	2
มีนาคม	0.8	2	0.0	0	9.8	2	6.0	1	0.0	0	0.0	0	0.0	0	5.4	2
เมษายน	36.5	7	34.9	3	62.8	7	55.2	5	32.5	3	65.8	4	132.0	5	61.7	12
พฤษภาคม	122.0	8	118.5	7	102.0	7	57.2	7	47.3	6	166.1	5	250.3	4	114.4	14
มิถุนายน	575.5	19	357.3	18	331.9	20	470.7	18	399.9	21	468.9	20	396.5	20	427.8	26
กรกฎาคม	443.6	22	321.5	18	371.2	18	571.0	22	528.9	20	434.3	19	431.0	19	447.9	25
สิงหาคม	285.9	14	410.4	12	182.9	13	227.0	12	163.3	11	219.5	12	235.3	13	247.3	21
กันยายน	119.4	12	106.2	9	92.5	14	181.0	13	130.0	12	70.3	10	125.1	11	119.5	19
ตุลาคม	31.6	4	55.7	2	80.1	5	8.0	3	26.9	4	34.6	6	89.0	5	49.1	9
พฤศจิกายน	0.8	2	0.9	1	0.0	0	0.0	0	7.0	1	16.2	1	0.0	0	5.1	2
ธันวาคม	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0
รวม	1,616.1	90	1,405.7	71	1,233.3	86	1,583.6	82	1,335.8	78	1,475.8	77	1,659.2	77	1,482.15	132

ที่มา : ปกครองจังหวัดอำนาจเจริญ

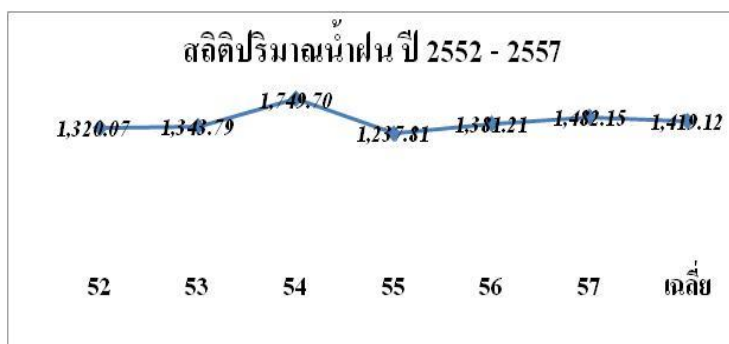
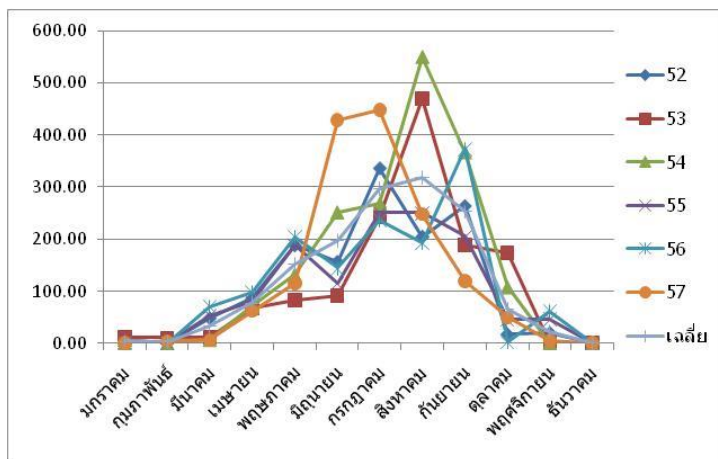

จากข้อมูลปริมาณน้ำฝน และจำนวนวันฝนตกรายอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2557 พบว่า โดยรวมทั้งจังหวัดมีปริมาณน้ำฝน 1,482.79 มิลลิเมตร โดยอำเภอลืออำนาจมีปริมาณน้ำฝนมากที่สุด 1,659.2 มิลลิเมตร และน้อยสุดคืออำเภอปทุมราชวงศา 1,233.3 มิลลิเมตร ทั้งจังหวัดมีจำนวนวันที่ฝนตก 132 วัน อำเภอเมืองจำนวนวันฝนตกมากที่สุด 90 วัน และน้อยสุดคือ อำเภอชานุมานจำนวนวัน 71 วัน

ตารางที่ 14 สถิติปริมาณน้ำฝน จำนวนวันที่ฝนตก จังหวัดอำนาจเจริญปี 2552 - 2557

เดือน	ปริมาณน้ำฝน(มิลลิเมตร)						เฉลี่ย	จำนวนวันที่ฝนตก						เฉลี่ย
	52	53	54	55	56	57		52	53	54	55	56	57	
มกราคม	0.00	11.08	0.00	7.24	1.20	0.0	3.25	0	3	0	2	1	0	1
กุมภาพันธ์	0.70	10.16	0.10	0.10	0.00	3.9	2.49	1	2	2	1	0	2	1
มีนาคม	48.01	10.50	6.22	52.52	69.70	5.4	32.07	3	1	3	8	5	2	4
เมษายน	85.94	66.54	70.65	79.61	97.60	61.7	77.00	11	17	6	13	9	12	11
พฤษภาคม	187.82	82.42	131.49	188.04	203.80	114.4	151.34	19	16	18	21	24	14	19
มิถุนายน	156.43	91.22	250.90	114.66	144.00	427.8	197.50	17	19	26	21	21	26	22
กรกฎาคม	336.11	242.12	267.91	250.63	236.50	447.9	296.86	25	21	23	25	26	25	24
สิงหาคม	204.79	469.05	549.01	249.58	192.41	247.3	318.70	23	27	30	25	26	21	25
กันยายน	263.62	187.68	366.15	205.00	373.70	119.5	252.60	22	23	26	25	26	19	24
ตุลาคม	16.95	173.02	107.27	44.81	1.80	49.1	65.49	7	16	10	4	11	9	10
พฤศจิกายน	19.70	0.00	0.00	45.62	60.50	5.1	21.83	0	0	0	5	5	2	2
ธันวาคม	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.0	0.00	0	0	0	0	0	0	0
รวม	1,320.07	1,343.79	1,749.70	1,237.81	1,381.21	1,482.15	1,419.12	128	145	144	150	154	132	144

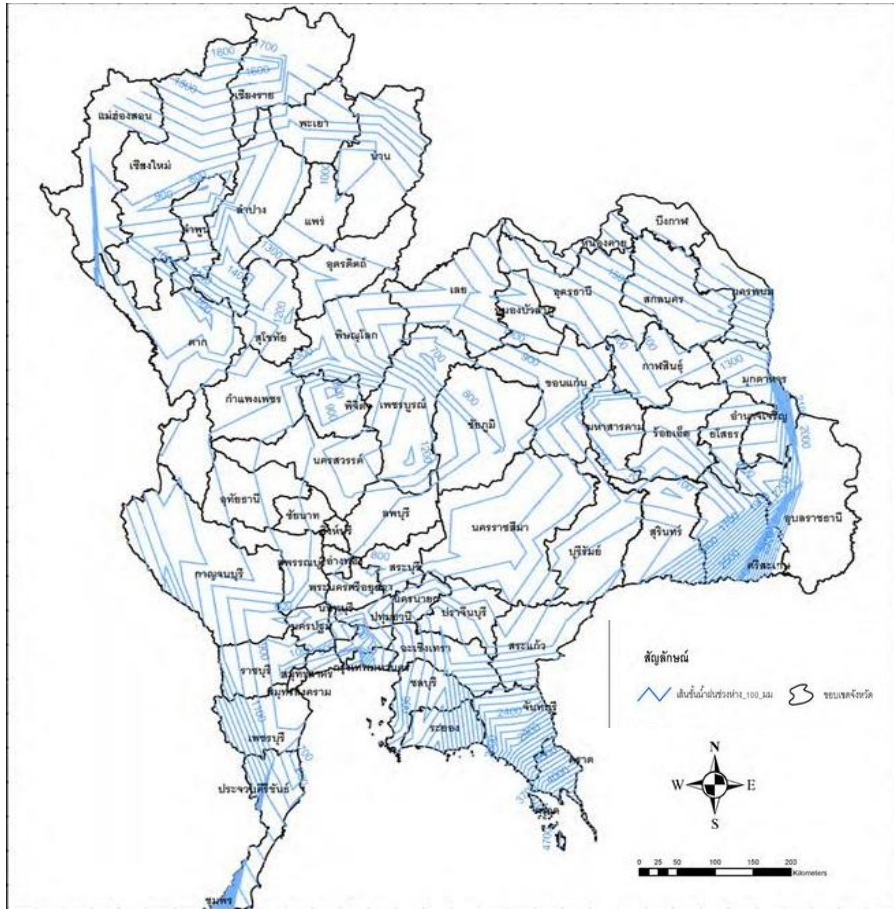
ที่มา : ปกครองจังหวัดอำนาจเจริญ

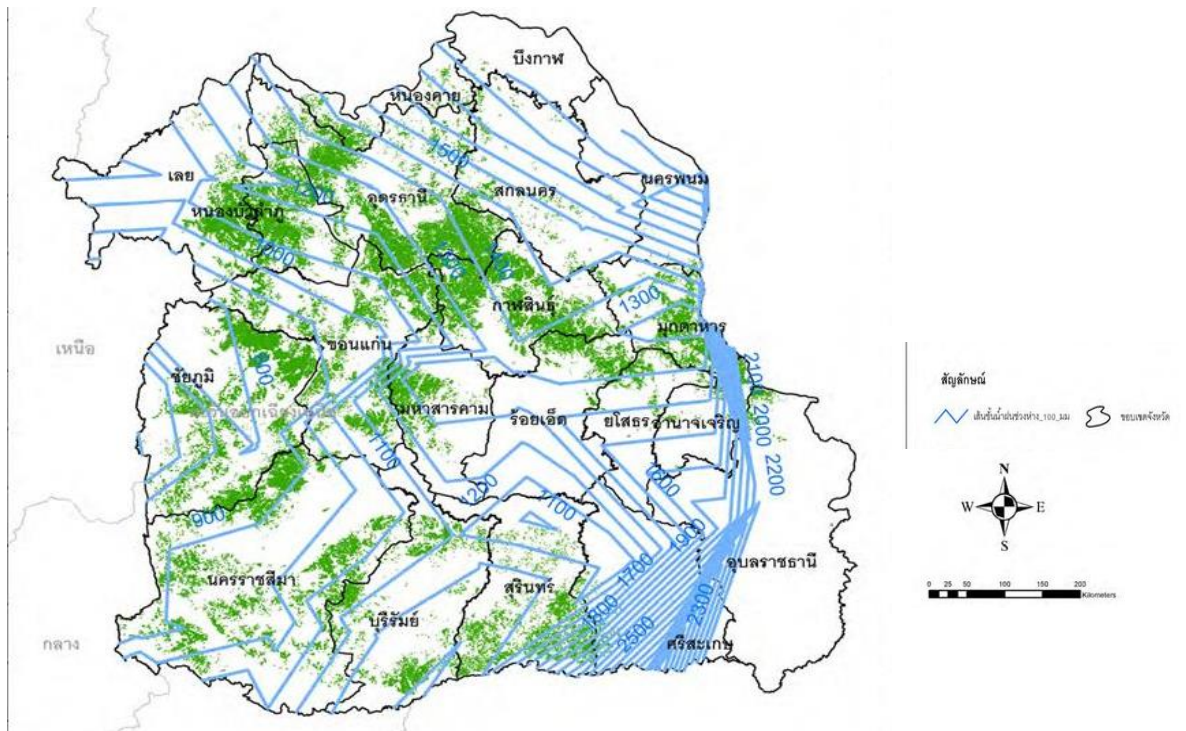
จากข้อมูลสถิติปริมาณน้ำฝน
จำนวนวันที่ฝนตก จังหวัดอำนาจเจริญปี
2552 - 2557

พบว่าโดยเฉลี่ยมีปริมาณน้ำฝน
1,419.12 มิลลิเมตร โดยปี 2554 มี
ปริมาณน้ำฝนมากที่สุด ถึง 1,749.70
มิลลิเมตร และน้อยสุด ปี 2555 ปริมาณ
น้ำฝน 1,237.81 มิลลิเมตร
จำนวนวันที่ฝนตกโดยเฉลี่ย 144
วัน โดยปี 2556 มีจำนวนวันฝนตกมาก
สุดถึง 154 วัน และน้อยสุด ปี 2552
จำนวน 128 วัน

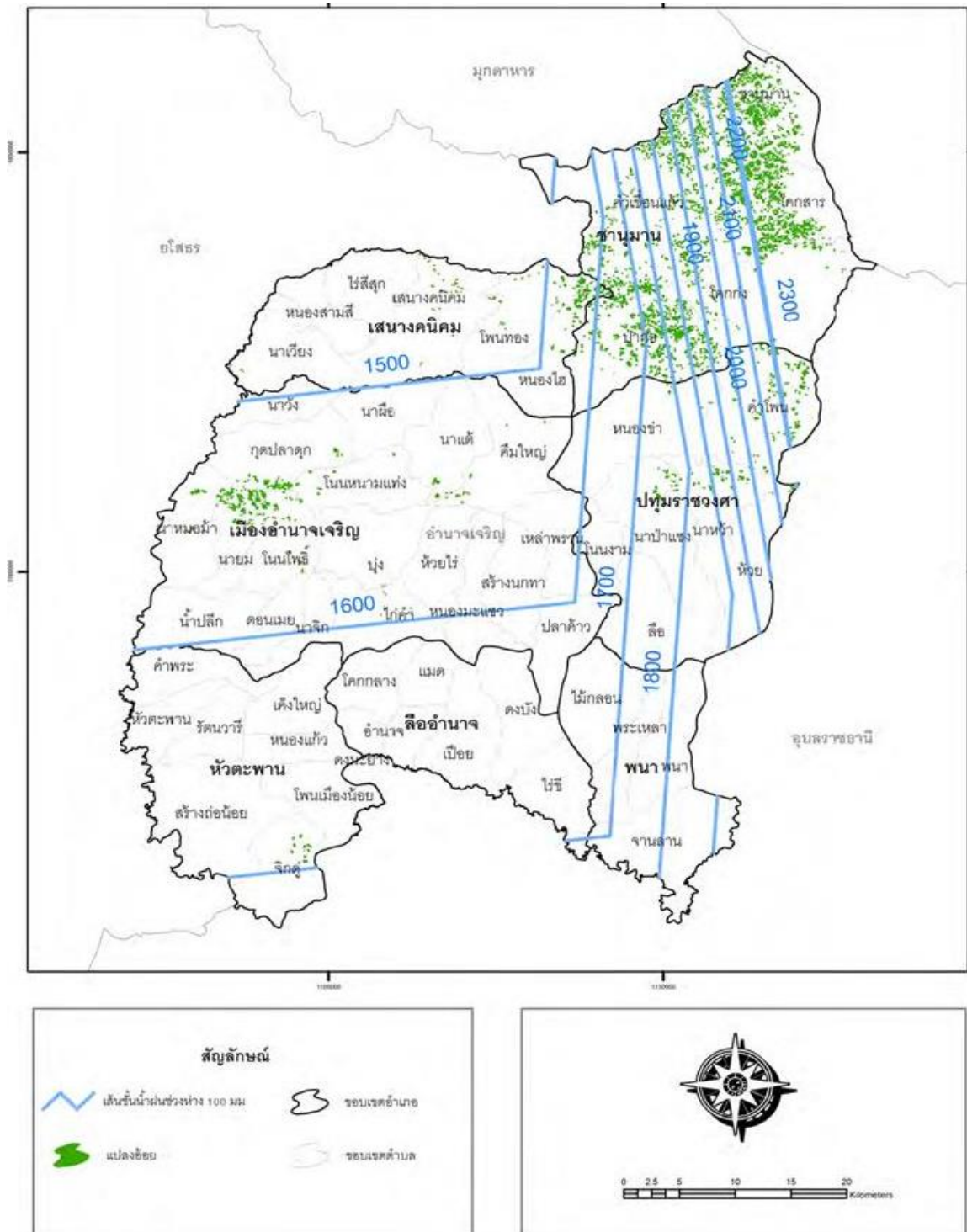
รูปที่ 12 แผนที่แสดงเส้นชั้นน้ำฝนประเทศไทย ปี 2557

รูปที่ 13 แผนที่แสดงเส้นชั้นน้ำฝนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2557

รูปที่ 14 แผนที่แสดงเส้นชั้นน้ำฝน จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2557

ลักษณะภูมิอากาศ

ฤดูกาล

จังหวัดอำนาจเจริญ จัดอยู่ในเขต อากาศแบบ Tropical Savannah ก็คือจะเห็นความแตกต่างของฤดูฝน และฤดูแล้งอย่างชัดเจน มีช่วงกลางวันยาวในฤดูร้อน และมีอุณหภูมิสูงตลอดปี ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง กลางเดือนตุลาคม ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน

ตารางที่ 15 สถิติอุณหภูมิสูงสุด อุณหภูมิต่ำสุด และอุณหภูมิเฉลี่ย จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2552 – 2557

เดือน	2552			2553			2554			ปี 2555			ปี 2556			ปี 2557			เฉลี่ย		
	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย
มกราคม	33.17	10.76	21.97	32.62	18.31	25.46	29.91	15.46	22.69	31.58	19.05	25.32	32.38	18.04	25.21	35.83	15.93	25.88	32.58	16.26	24.42
กุมภาพันธ์	38.43	14.2	26.32	34.75	20.21	27.48	32.93	17.14	25.04	35.07	20.08	27.58	34.85	20.82	27.84	36.82	18.45	27.63	35.47	18.48	26.98
มีนาคม	37.6	19.7	28.65	36.73	21.45	29.09	33.68	17.62	25.65	35.20	24.68	29.94	36.46	23.34	29.90	39.49	23.15	31.32	36.53	21.66	29.09
เมษายน	38.1	21.53	29.82	36.98	24	30.49	35.14	22.33	28.74	35.72	24.40	30.06	36.79	26.72	31.76	35.99	24.19	30.09	36.45	23.86	30.16
พฤษภาคม	35.33	20.8	28.07	34.77	24.55	29.66	33.66	23.81	28.74	34.55	24.62	29.59	34.30	24.33	29.32	34.92	23.98	29.45	34.59	23.68	29.14
มิถุนายน	34.83	20.97	27.9	34.4	24.35	29.38	32.61	24.21	28.41	32.84	24.61	28.73	32.84	24.61	26.47	33.71	23.17	28.44	33.54	23.65	28.22
กรกฎาคม	28.9	22.1	25.5	33	20.4	26.7	28.01	20.83	24.42	28.32	21.02	24.67	28.32	21.02	26.44	32.17	21.87	27.02	29.79	21.21	25.79
สิงหาคม	32.1	22.97	27.54	31.16	22.43	26.8	30.90	23.35	27.13	31.85	23.39	27.62	31.85	23.39	28.25	31.88	25.21	28.54	31.62	23.46	27.65
กันยายน	29.47	21.9	25.69	31.66	23.24	27.45	30.66	22.92	26.79	33.12	23.05	28.09	33.11	23.05	28.54	33.52	23.98	28.75	31.92	23.02	27.55
ตุลาคม	33.6	21.53	27.57	31.43	21.43	26.43	31.91	21.98	26.95	34.03	22.79	28.41	34.02	22.79	28.51	33.57	22.97	28.27	33.09	22.25	27.69
พฤศจิกายน	33.46	19.68	26.57	30.59	19.56	25.08	32.29	21.42	26.86	34.22	22.56	28.39	34.22	22.56	28.31	32.61	21.78	27.20	32.90	21.26	27.07
ธันวาคม	32.56	17.81	25.19	31.75	18.01	24.88	29.41	17.91	23.66	34.06	20.87	27.47	34.06	20.87	27.24	34.06	20.87	27.47	32.65	19.39	25.98
เฉลี่ย	33.96	19.50	26.73	33.32	21.50	27.41	31.76	20.75	26.25	33.38	22.59	27.99	33.60	22.63	28.15	34.55	22.13	28.34	33.43	21.51	27.48

ที่มา : ปกครองจังหวัดอำนาจเจริญ

จากข้อมูลสถิติอุณหภูมิสูงสุด อุณหภูมิต่ำสุด และอุณหภูมิเฉลี่ย ปี 2552 - 2557 พบว่า โดยเฉลี่ยจังหวัดอำนาจเจริญมีอุณหภูมิสูงสุด 33.43 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุด 21.51 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิเฉลี่ย 27.48 องศาเซลเซียส ปี ที่ร้อนสุด คือปี 2557 มีอุณหภูมิสูง ถึง 34.55 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดคือปี 2554 19.50 องศาเซลเซียส

จากข้อมูลสถิติความชื้นสัมพัทธ์ จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2552 - 2557 พบว่าโดยเฉลี่ย
จังหวัดอำนาจเจริญ มีความชื้นสัมพัทธ์สูงสุด 89 เปอร์เซ็นต์ ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำสุด 52
เปอร์เซ็นต์ และความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย 70 เปอร์เซ็นต์

ตารางที่ 16 สถิติความชื้นสัมพัทธ์ จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2552 - 2557

เดือน	ความชื้นสัมพัทธ์																				
	ปี 2552			ปี 2553			ปี 2554			ปี 2555			ปี 2556			ปี 2557			เฉลี่ย		
	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย
มกราคม	85	40	63	89	47	68	86	41	64	85	47	66	86	43	64	96	31	64	88	41	65
กุมภาพันธ์	85	42	64	85	48	67	83	38	61	79	38	58	75	35	55	95	36	66	84	40	62
มีนาคม	82	44	63	76	37	57	77	41	59	80	44	62	82	43	62	92	36	64	81	41	61
เมษายน	87	50	69	81	45	63	82	46	64	85	48	66	80	50	65	99	37	68	86	46	66
พฤษภาคม	90	56	73	86	50	68	90	56	73	90	54	72	89	61	75	98	34	66	90	52	71
มิถุนายน	91	59	75	90	55	73	92	63	78	89	60	75	96	61	78	98	40	69	93	56	74
กรกฎาคม	93	67	80	91	56	74	64	93	78	91	62	76	93	64	79	98	54	76	88	66	77
สิงหาคม	94	67	81	95	67	81	67	96	81	90	62	76	93	66	79	98	44	71	89	67	78
กันยายน	94	66	80	95	64	80	95	72	83	94	64	79	96	70	83	98	52	75	95	65	80
ตุลาคม	91	58	75	91	61	76	91	62	77	91	61	76	88	55	72	97	43	70	92	57	74
พฤศจิกายน	88	49	69	85	51	68	87	47	67	89	51	70	88	53	71	96	41	69	89	49	69
ธันวาคม	88	43	66	88	46	67	84	46	65	88	47	67	90	54	72	92	24	58	88	43	66
เฉลี่ย	89	53	71	88	52	70	83	58	71	88	53	70	88	54	71	97	40	69	89	52	70

ที่มา : ศูนย์อุตุนิยมวิทยา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง

ข้อมูลภัยธรรมชาติ

จังหวัดอำนาจเจริญเป็นจังหวัดที่ประสบภัยธรรมชาติตลอด เนื่องจากสภาพสภาพจังหวัดเป็นที่ราบสูง จึงมีปัญหาเรื่องภัยแล้ง ขาดน้ำในฤดูแล้ง และฝนทิ้งช่วงในบางปี และมีบางพื้นที่ใกล้แหล่งน้ำในฤดูน้ำหลากมักเกิดภัยน้ำท่วมเป็นประจำ

จากสถิติภัยธรรมชาติจังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2547 - 2557 พบว่า ตลอดระยะเวลา 11 ปีจะประสบปัญหาภัยธรรมชาติ ตลอด เว้น ปี 2552 ที่ไม่ประสบปัญหาภัยธรรมชาติ

ตารางที่ 17 สถิติภัยธรรมชาติจังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2547 - 2557

ปี	อุทกภัย				ภัยแล้ง/ฝนทิ้งช่วง			
	หมู่บ้าน	ตำบล	จำนวนครัวเรือน	พื้นที่เสียหาย (ไร่)	หมู่บ้าน	ตำบล	จำนวนครัวเรือน	พื้นที่เสียหาย (ไร่)
2547	236	50	4,954	28,937.25	558	56	30,561	135,209
2548	70	12	10,187	3,770.25	12	4	543	3,861
2549	118	18	2,541	31,944	10	6	262	3,029
2550	207	33	9,691	125,778	339	47	11,660	-
2551	-	-	-	-	597	56	18,113	73,027
2552	-	-	-	-	-	-	-	-
2553	166	31	3,755	33,914.50	7	2	23	230
2554		56	14,592	90,010	-	-	-	-
2555	-	-	-	-	440	45	23,679	175,885.25
2556	-	-	-	-	4	1	304	123,039.00
2557	312	36	10,058	65,226.04	-	-	-	-

ที่มา : 1. สำนักงานเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ

2. สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดอำนาจเจริญ

ปฏิทินการเพาะปลูก ปฏิทินสินค้าเกษตร

จังหวัดอำนาจเจริญ พื้นที่ทำนาเกือบทั้งหมดอยู่ในเขตน้ำฝน อาศัยน้ำฝน โดยช่วงระยะเวลาการเพาะปลูกข้าวคือช่วงเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม และช่วงระยะเวลาเก็บเกี่ยวคือช่วงเดือน ตุลาคม - ธันวาคม

ปริมาณผลผลิตออกมากคือเดือนพฤศจิกายน ธันวาคม และเดือน มกราคม ปริมาณผลผลิตออกปกติ คือเดือน ตุลาคม และเดือน กุมภาพันธ์

ตารางที่ 18 ปฏิทินการเพาะปลูกข้าว

ชนิด	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก. ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาปี					ช่วงการปลูก					ช่วงเก็บเกี่ยว		

ตารางที่ 19 ปฏิทินสินค้าเกษตร (ข้าว)

ชนิด	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก. ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวเปลือกนาปี ผลผลิตออกมาก	***	++++ ผลผลิตออกปกติ							ผลผลิตออกปกติ	++++	*** ผลผลิตออกมาก	***

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

ข้อมูลการปลูกข้าวนาปีและการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ปี 2557

จากข้อมูลการปลูกข้าวนาปีและการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ปี 2557 พบว่า การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อกระจายพันธุ์ข้าวให้ในจังหวัดอำนาจเจริญ คงมีปริมาณน้อยมาก มีพื้นที่ปลูกคิดเป็นร้อยละ 0.858 ของพื้นที่ปลูกข้าวนาปี

เกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสามารถการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว เปรียบเทียบข้อมูลการปลูกข้าวในจังหวัดอำนาจเจริญ ได้ประมาณ 399,207 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 35

เมื่อดูจากราคาที่เกษตรกร รวมกลุ่ม แล้วขายได้ ซึ่ง ราคา เป็น 2 เท่า ของราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้ทั่วไป แต่เหตุผลที่เกษตรกร คงมีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวน้อย เนื่องจาก กระบวนการผลิต การดูแล ขั้นตอนการผลิต ให้ได้ตามข้อกำหนด ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่วนราชการต้องเข้าไปส่งเสริม และสร้างความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมให้เกษตรกรต่อไป

ตารางที่ 20 ข้อมูลการปลูกข้าวนาปีและการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

รายการ	ข้าวนาปี	การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	คิดเป็นร้อยละของข้าวนาปี
พื้นที่ปลูก (ไร่)	1,138,774	9,769	0.858
ผลผลิตรวม (ตัน)	458,460	1,996	0.435
ราคาขาย (บาท ต่อ กก.)	11.68	23.86	204.281
มูลค่า (ล้านบาท)	5,354.812	47.624	0.889
การกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว เปรียบเทียบข้อมูลการปลูกข้าวในจังหวัดอำนาจเจริญ (ไร่)	1,138,771	399,207	35.056

ข้อมูลการปลูกข้าวในปี

จังหวัดอำนาจเจริญ มีโครงสร้างเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับภาคเกษตรเป็นหลัก โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 75 ประกอบอาชีพทำนา ซึ่งสภาพพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญเป็นดินร่วนปนทราย เหมาะสมในการปลูกข้าว โดยเฉพาะข้าวเจ้าหอมมะลิ

ในปีเพาะปลูก 57/58 พื้นที่ปลูกข้าวในปี 1,138,774 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 55 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ผลผลิตเฉลี่ย 433 กิโลกรัม ต่อไร่ รวมปริมาณผลผลิต 458,460 ตัน ทั้งนี้ข้าวที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นข้าวเจ้าหอมมะลิ ถึง 852,824 ไร่ และข้าวเหนียว 285,950 ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ 21 22 และ 23

จากสถิติการปลูกข้าว ปีเพาะปลูก 53/ 54 - 57/58 มีพื้นที่ปลูกข้าวประมาณ 1.1 ล้าน ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกข้าวเจ้าหอมมะลิ และประสบภัยธรรมชาติตลอด โดยปีเพาะปลูก 55/56 มีพื้นที่เสียหายมากถึง 175, 884 ไร่

ตารางที่ 21 พื้นที่ปลูกข้าวในปีเพาะปลูก 57/58

อำเภอ	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	ปลูกข้าวในปี					
		เกษตรกรผู้ปลูก(ราย)	พื้นที่	พื้นที่เสีย	พื้นที่เก็บ	ผลผลิต	ผลผลิต
			ปลูก/ไร่	หาย/ไร่	เกี่ยว/ไร่	กก. / ไร่	รวม / ตัน
เมือง	568,782	20,029	397,495	16,259	381,236	430	161,233
ชานุมาน	370,126	5,593	60,111	5,590	54,521	416	22,838
ปทุมราชวงศา	313,259	7,629	156,804	5,788	151,016	439	65,199
พนา	155,324	5,195	116,700	7,334	109,366	447	48,183
เสนางคนิคม	227,584	6,892	125,207	4,646	120,561	434	52,728
ห้วยตะพาน	254,997	8,520	155,208	20,191	135,017	436	57,715
ลืออำนาจ	167,424	6,443	127,249	9,915	117,334	431	50,564
รวม	2,057,497	60,301	1,138,774	69,723	1,069,051	433	458,460

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ

ตารางที่ 22 พื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีเพาะปลูก 57/58

อำเภอ	ข้าวเจ้าหอมมะลิ					
	เกษตรกร	พื้นที่	พื้นที่เสีย	พื้นที่เก็บ	ผลผลิต	ผลผลิต
	ผู้ปลูก(ราย)	ปลูก/ไร่	หาย/ไร่	เกี่ยว/ไร่	กก. / ไร่	รวม / ตัน
เมือง	20,029	291,845	11,279	280,566	415	116,435
ชานุมาน	5,593	21,835	3,346	18,489	405	7,488
ปทุมราชวงศา	7,629	122,257	4,560	117,697	426	50,139
พนา	5,195	83,740	5,037	78,703	433	34,078
เสนางคนิคม	6,892	91,165	3,520	87,645	442	38,739
หัวตะพาน	8,520	125,058	14,134	110,924	423	46,921
ลืออำนาจ	6,443	116,924	6,931	109,993	431	47,407
รวม	60,301	852,824	48,807	804,017	424	341,207

ตารางที่ 23 พื้นที่ปลูกข้าวเหนียว ปีเพาะปลูก 57/58

อำเภอ	ข้าวเหนียว					
	เกษตรกร	พื้นที่	พื้นที่เสีย	พื้นที่เก็บ	ผลผลิต	ผลผลิต
	ผู้ปลูก(ราย)	ปลูก/ไร่	หาย/ไร่	เกี่ยว/ไร่	กก. / ไร่	รวม / ตัน
เมือง	20,029	105,650	4,980	100,670	445	44,798
ชานุมาน	5,593	38,276	2,244	36,032	426	15,350
ปทุมราชวงศา	7,629	34,547	1,228	33,319	452	15,060
พนา	5,195	32,960	2,297	30,663	460	14,105
เสนางคนิคม	6,892	34,042	1,126	32,916	425	13,989
หัวตะพาน	8,520	30,150	6,057	24,093	448	10,794
ลืออำนาจ	6,443	10,325	2,984	7,341	430	3,157
รวม	60,301	285,950	20,916	265,034	442	117,253

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ

ตารางที่ 24 สถิติการปลูกข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 53/54 -57/58 จังหวัดอำนาจเจริญ

อำเภอ	เกษตรกรผู้ปลูก(ราย)					พื้นที่ปลูก(ไร่)					พื้นที่เสียหาย(ไร่)				
	ปีเพาะปลูก					ปีเพาะปลูก					ปีเพาะปลูก				
	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58
เมือง	18,747	20,574	18,185	20,574	20,029	374,681	402,800	367,317	397,495	397,495	5,112	9,606	82,542	11,631	16,259
ขามมูน	5,012	6,274	4,762	6,274	5,593	56,511	55,772	51,769	55,772	60,111	133	6,836	27,288	1,871	5,590
ปทุมราชวงศา	7,419	7,335	7,124	7,335	7,629	177,189	152,612	165,835	148,173	156,804	0	809	8,196	0	5,788
พนา	4,732	4,820	4,629	4,820	5,195	102,970	117,274	100,725	116,700	116,700	1,914	3,761	3,926	4,320	7,334
เสนางคนิคม	6,574	6,836	6,047	6,881	6,892	146,985	124,617	127,801	118,513	125,207	2,360	4,106	53,801	4,504	4,646
ห้วยตะพาน	8,177	8,938	8,153	10,067	8,520	165,049	171,841	156,180	144,151	155,208	16,830	22,657	0	25,604	20,191
ลืออำนาจ	6,268	6,293	5,981	5,984	6,443	130,532	123,196	125,280	127,193	127,249	7,562	8,371	131	5,640	9,915
รวม	56,929	61,070	54,881	61,935	60,301	1,153,917	1,148,112	1,094,907	1,107,997	1,138,774	33,911	56,146	175,884	53,570	69,723

อำเภอ	พื้นที่เก็บเกี่ยว(ไร่)					ผลผลิต (กก/ไร่)					ผลผลิต (รวม/ตัน)				
	ปีเพาะปลูก					ปีเพาะปลูก					ปีเพาะปลูก				
	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58
เมือง	369,569	393,194	284,775	385,864	381,236	406	480	435	463	430	149,740	181,185	121,590	180,581	161,233
ขามมูน	56,378	48,936	24,481	53,901	54,521	408	460	417	447	416	22,997	22,986	10,076	23,872	22,838
ปทุมราชวงศา	177,189	151,803	157,639	148,173	151,016	407	483	440	469	439	71,771	70,856	67,744	69,649	65,199
พนา	101,056	113,513	96,799	112,380	109,366	401	478	446	473	447	40,393	53,556	42,416	53,713	48,183
เสนางคนิคม	144,625	120,511	74,000	114,009	120,561	411	483	432	488	434	58,553	54,914	31,286	57,564	52,728
ห้วยตะพาน	148,219	149,184	156,180	118,547	135,017	434	473	457	510	436	63,926	68,251	69,275	62,024	57,715
ลืออำนาจ	122,970	114,825	125,149	121,553	117,334	349	447	427	495	431	42,903	49,974	52,532	65,628	50,564
รวม	1,120,006	1,091,966	919,023	1,054,427	1,069,051	402	472	436	477	433	450,283	501,722	394,919	513,031	458,460

ที่มา สำนักงานเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ

ตารางที่ 25 สถิติการปลูกข้าวเจ้าหอมมะลิ 105 ปีเพาะปลูก 53/54 -57/58 จังหวัดอำนาจเจริญ

อำเภอ	เกษตรกรผู้ปลูก(ราย)					พื้นที่ปลูก(ไร่)					พื้นที่เสียหาย(ไร่)				
	ปีเพาะปลูก					ปีเพาะปลูก					ปีเพาะปลูก				
	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58
เมือง	18,747	20,574	18,185	20,574	20,029	309,463	305,804	268,141	290,935	291,845	4,335	7,204	49,525	8,723	11,279
ขานุมาน	5,012	6,274	4,762	6,274	5,593	24,960	22,798	33,650	19,722	21,835	0	5,127	17,737	1,403	3,346
ปทุมราชวงศา	7,419	7,335	7,124	7,335	7,629	138,380	100,413	116,084	112,328	122,257	0	809	4,917	0	4,560
พนา	4,732	4,820	4,629	4,820	5,195	84,069	80,419	75,543	82,400	83,740	856	2,820	2,748	3,240	5,037
เสนางคนิคม	6,574	6,836	6,047	6,881	6,892	128,637	119,145	95,850	83,449	91,165	1,923	4,106	34,970	3,378	3,520
ห้วยตะพาน	8,177	8,938	8,153	10,067	8,520	136,908	128,884	115,573	112,461	125,058	16,059	16,989	0	19,203	14,134
ลืออำนาจ	6,268	6,293	5,981	5,984	6,443	115,275	95,889	93,960	115,647	116,924	6,315	6,278	131	4,230	6,931
รวม	56,929	61,070	54,881	61,935	60,301	937,692	853,352	798,801	816,942	852,824	29,488	43,333	110,028	40,177	48,807

อำเภอ	พื้นที่เก็บเกี่ยว(ไร่)					ผลผลิต (กก/ไร่)					ผลผลิต (รวม/ตัน)				
	ปีเพาะปลูก					ปีเพาะปลูก					ปีเพาะปลูก				
	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58
เมือง	305,128	298,600	218,616	282,212	280,566	405	443	420	475	415	123,577	132,280	91,819	133,938	116,435
ขานุมาน	24,960	17,671	15,913	18,319	18,489	405	425	399	458	405	10,116	7,510	6,349	8,394	7,488
ปทุมราชวงศา	138,380	99,604	111,167	112,328	117,697	404	431	415	472	426	55,859	42,929	46,134	52,981	50,139
พนา	83,213	77,599	72,795	79,160	78,703	399	462	431	486	433	33,202	35,851	31,375	38,432	34,078
เสนางคนิคม	126,714	115,039	60,880	80,071	87,645	403	453	418	530	442	51,066	52,113	25,448	42,462	38,739
ห้วยตะพาน	120,849	111,895	115,573	93,258	110,924	430	442	429	534	423	51,965	49,458	49,581	49,759	46,921
ลืออำนาจ	108,960	89,611	93,829	111,417	109,993	349	426	413	549	431	38,027	38,174	38,751	61,168	47,407
รวม	908,204	810,019	688,773	776,765	804,017	399	440	418	501	424	362,373	358,315	289,457	387,134	341,207

ที่มา สำนักงานเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ

ตารางที่ 26 สถิติการปลูกข้าวเหนียว ปีเพาะปลูก 53/54 -57/58 จังหวัดอำนาจเจริญ

อำเภอ	เกษตรกรผู้ปลูก(ราย)					พื้นที่ปลูก(ไร่)					พื้นที่เสียหาย(ไร่)				
	ปีเพาะปลูก					ปีเพาะปลูก					ปีเพาะปลูก				
	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58
เมือง	18,747	20,574	18,185	20,574	20,029	65,218	96,996	99,176	106,560	105,650	777	2,402	33,017	2,908	4,980
ขานูมาน	5,012	6,274	4,762	6,274	5,593	31,551	32,974	18,119	36,050	38,276	133	1,709	9,551	468	2,244
ปทุมราชวงศา	7,419	7,335	7,124	7,335	7,629	38,809	52,199	49,751	35,845	34,547	0	0	3,279	0	1,228
พนา	4,732	4,820	4,629	4,820	5,195	18,901	36,855	25,182	34,300	32,960	1,058	941	1,178	1,080	2,297
เสนางคนิคม	6,574	6,836	6,047	6,881	6,892	18,348	5,472	31,951	35,064	34,042	437	0	18,831	1,126	1,126
ห้วยตะพาน	8,177	8,938	8,153	10,067	8,520	28,141	42,957	40,607	31,690	30,150	771	5,668	0	6,401	6,057
ลืออำนาจ	6,268	6,293	5,981	5,984	6,443	15,257	27,307	31,320	11,546	10,325	1,247	2,093	0	1,410	2,984
รวม	56,929	61,070	54,881	61,935	60,301	216,225	294,760	296,106	291,055	285,950	4,423	12,813	65,856	13,393	20,916

อำเภอ	พื้นที่เก็บเกี่ยว(ไร่)					ผลผลิต (กก/ไร่)					ผลผลิต (รวม/ตัน)				
	ปีเพาะปลูก					ปีเพาะปลูก					ปีเพาะปลูก				
	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58	53/54	54/55	55/56	56/57	57/58
เมือง	64,441	94,594	66,159	103,652	100,670	406	517	450	450	445	26,163	48,905	29,772	46,643	44,798
ขานูมาน	31,418	31,265	8,568	35,582	36,032	410	495	435	435	426	12,881	15,476	3,727	15,478	15,350
ปทุมราชวงศา	38,809	52,199	46,472	35,845	33,319	410	535	465	465	452	15,912	27,926	21,609	16,668	15,060
พนา	17,843	35,914	24,004	33,220	30,663	403	493	460	460	460	7,191	17,706	11,042	15,281	14,105
เสนางคนิคม	17,911	5,472	13,120	33,938	32,916	418	512	445	445	425	7,487	2,802	5,838	15,102	13,989
ห้วยตะพาน	27,370	37,289	40,607	25,289	24,093	437	504	485	485	448	11,961	18,794	19,694	12,265	10,794
ลืออำนาจ	14,010	25,214	31,320	10,136	7,341	348	468	440	440	430	4,876	11,800	13,781	4,460	3,157
รวม	211,802	281,947	230,250	277,662	265,034	405	503	454	454	442	85,780	143,409	105,464	125,898	117,253

ที่มา สำนักงานเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ

ข้อมูลการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดอำนาจเจริญ

จากข้อมูลการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2557 พบว่าโดยรวมมีพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 9,769 ไร่ เป็นพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 จำนวน 9,020 ไร่ และพันธุ์ กข 6 จำนวน 749 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ผลิตได้ 1,996 ตัน เป็นข้าวขาวดอกมะลิ 105 จำนวน 1,911 ตัน และ กข 6 จำนวน 85 ตัน จากจำนวนศูนย์ข้าวชุมชน 83 ศูนย์

ตารางที่ 27 ข้อมูลการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2557

อำเภอ	จำนวนศูนย์ข้าวชุมชน	จำนวนสมาชิก		ข้อมูลการผลิต					
		สมาชิกกลุ่ม	ผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์รวมเครือข่าย (ราย)	พื้นที่การผลิต(ไร่)			เมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้ (ตัน)		
				ขาวดอกมะลิ 105	กข 6	รวม	ขาวดอกมะลิ 105	กข 6	รวม
เมือง	18	376	349	2,467	175	2,642	617	24	641
ชานุมาน	3	110	0	0	0	0	0	0	0
ปทุมราชวงศา	12	337	337	1,473	9	1,482	286	3	289
พนา	10	273	240	1,045	290	1,335	163	33	196
เสนางคนิคม	10	200	53	935	0	935	240	0	240
ห้วยตะพาน	15	436	343	1,448	40	1,488	493	16	509
ลืออำนาจ	15	383	366	1,652	235	1,887	112	10	122
รวม	83	2,115	1,688	9,020	749	9,769	1,911	85	1,996

ที่มา : 1 สำนักงานเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ

2 ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวอุบลราชธานี

3 ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านหนองลุมพุก

จากข้อมูลการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน การกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว เปรียบเทียบข้อมูล การปลูกข้าวในจังหวัดอำนาจเจริญ เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ได้ 1,996 ตัน สามารถกระจายพันธุ์ เมล็ดข้าว ได้ประมาณปีละ 399,207 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 35 ของพื้นที่การปลูกข้าวทั้งจังหวัด ซึ่งไม่ พอเพียงกับความต้องการในจังหวัด

ตารางที่ 28 ข้อมูลการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน การกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว เปรียบเทียบข้อมูลการ ปลูกข้าวในจังหวัดอำนาจเจริญ

อำเภอ	เมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้ (ตัน)			การกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว (ไร่)			พื้นที่ปลูกข้าว จังหวัดอำนาจเจริญ			กระจายพันธุ์ เมล็ดพันธุ์ข้าว คิดเป็นร้อย ละของพื้นที่ ปลูกข้าว
	ข้าวดอก มะลิ 105	กข 6	รวม ผลิต	ข้าวดอก มะลิ 105	กข 6	รวม	ข้าวเจ้า ไร่	ข้าวเหนียว ไร่	รวม ไร่	
เมือง	617	24	641	123,440	4,700	128,140	291,845	105,650	397,495	32
ชานุมาน	0	0	0	0	0	0	21,835	38,276	60,111	0
ปทุมราชวงศา	286	3	289	57,100	600	57,700	122,257	34,547	156,804	37
พนา	163	33	196	32,560	6,600	39,160	83,740	32,960	116,700	34
เสนางคนิคม	240	0	240	48,000	0	48,000	91,165	34,042	125,207	38
ห้วยตะพาน	493	16	509	98,660	3,200	101,860	125,058	30,150	155,208	66
ลืออำนาจ	112	10	122	22,364	1,983	24,347	116,924	10,325	127,249	19
รวม	1,911	85	1,996	382,124	17,083	399,207	852,824	285,950	1,138,774	35

ที่มา : 1 สำนักงานเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ

2 ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวอุบลราชธานี

3 ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านหนองลุมพุก

หมายเหตุ : กรณีนำค่า การกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกร ปลูกข้าว 1 ไร่ ใช้พันธุ์ข้าว 5 กิโลกรัม

ประมาณการต้นทุน ค่าใช้จ่าย การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

ประมาณการต้นทุน ค่าใช้จ่าย การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ปี 2557 เป็นเงิน 3,150 บาท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นค่าปุ๋ย และค่าแรง

ตารางที่ 29 ประมาณการต้นทุน ค่าใช้จ่าย การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ปี 2557

ที่	รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
1	ค่าเมล็ดพันธุ์	140
2	ค่าเตรียมดิน	520
	- ไถดะ	220
	- ไถแปร	300
3	ค่าปุ๋ย	1,110
	- ปุ๋ยเคมี	550
	- ปุ๋ยอินทรีย์	460
	- ปุ๋ยพืชสด	100
4	ค่าแรง	780
	- ค่าปักดำ	210
	- ค่ากำจัดวัชพืช	100
	- ค่าเก็บเกี่ยว	230
	- ค่านวด	240
5	ค่าอุปกรณ์ทางการเกษตร	150
6	อื่น ๆ (ขนส่ง บรรจุ อบ)	450
	รวม	3,150

ที่มา : แบบสำรวจ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านหนองลุมพุก หมายเหตุ : ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยพืชสดบางส่วนเกษตรกรทำไว้ใช้เอง

ราคาข้าว

จากข้อมูลราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้ เปรียบเทียบกับราคาที่เกษตรกรผลิตและจำหน่ายเป็นเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรจะขายได้ราคาสูงกว่าราคาทั่วไป ประมาณร้อยละ 85-90 ซึ่งเป็นราคาที่สูงมาก เนื่องจากเกษตรกรได้รวมกลุ่ม และกำหนดราคาขายได้เอง

ตารางที่ 30 ราคาข้าวเปลือกในจังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2554-2557

ปี	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย
ข้าวเปลือกหอมมะลิ (บาท/ตัน)													
2554	13,677	13,479	12,656	13,208	13,146	13,375	14,417	14,875	15,167	15,625	15,792	15,547	14,247
2555	15,200	15,700	15,625	15,521	15,475	15,708	15,708	15,708	15,708	15,708	15,708	15,500	15,606
2556	15,727	16,125	15,812	15,708	15,708	15,604	15,292	15,292	15,917	16,125	14,768	13,724	15,483
2557	13,542	13,542	13,542	13,542	13,542	14,165	14,665	14,790	14,790	14,790	13,166	13,412	13,957
ข้าวเปลือกเหนียว(บาท/ตัน)													
2554	11,875	11,979	13,167	13,750	13,750	13,750	14,281	13,792	12,958	12,812	12,417	11,490	13,047
2555	11,302	11,250	11,250	10,833	10,416	10,416	10,416	10,416	10,416	10,416	10,416	10,416	10,656
2556	10,416	10,416	10,416	10,416	10,416	10,416	10,416	10,416	10,416	10,833	9,791	9,583	10,329
2557	9,583	9,583	9,583	9,583	9,583	9,583	9,583	9,583	9,583	9,583	8,670	8,365	9,405

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอำนาจเจริญ

ตารางที่ 31 ราคาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว ขาวดอกมะลิ 105 ของกลุ่มวิสาหกิจข้าวชุมชน ศูนย์ข้าวชุมชน ปี 2555-2557

จำนวน (กระสอบ)	ราคา					
	2555		2556		2557	
	บาท/ กก	บาท/กระสอบ	บาท/ กก	บาท/กระสอบ	บาท/ กก	บาท/กระสอบ
1- 10	29.00	725	28.00	700	25.00	625.00
11 - 40	28.80	720	27.52	688	24.37	609.25
41 - 400	28.40	710	27.04	676	23.74	593.50
401 - 800	28.60	715	26.56	664	23.11	577.75
801 ขึ้นไป	28.00	700	26.00	650	22.48	562.00

ที่มา : กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านหนองลุมพุก

ตารางที่ 32 รายชื่อผู้ได้รับหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว ตาม พ.ร.บ. การค้าข้าวจังหวัดอำนาจเจริญ

ที่	ชื่อผู้ประกอบการข้าว	สถานที่ประกอบพาณิชย์กิจ					โทรศัพท์	กำลังผลิต (ตัน/24 ชม.)	ความจุ ตัน	ประเภทผู้ประกอบการข้าว
		เลขที่	หมู่	ถนน	ตำบล	อำเภอ				
1	บ.ธัญญาทรัพย์(สาขา 1)	198	3	ชยางกูร	ไก่อ้อ	เมือง	045-525989}084-6052911			โรงสีขนาดใหญ่
2	บจก. ฟูเทค โซลูชั่น ไทยแลนด์	152	-	ชยางกูร	โคกกกลาง	เมือง				ขายส่ง
3	พนมรุ่งเจริญผล	164	3	-	นาจิก	เมือง	086-264-2304			ทำข้าว
4	ร้านเฉลิมชัย	212	3	-	นาจิก	เมือง	081-266-0054			ทำข้าว
5	บจก. ธัญญาทรัพย์ (สาขา 1)	111	2	ชยางกูร	นาฝื่อ	เมือง	045-542188,084-6052911,Fax.045-523539	120	4,000	โรงสีขนาดใหญ่
6	ร้านคึกฤทธิ์พืชผล	174	4	-	นาหมอม้า	เมือง	088-5627929,087-2328905			ทำข้าว
7	ตั้งไ้วสง	126	-	เจริญผล	บุง	เมือง	045-451-318			ขายส่ง
8	หจก.พงษ์วัฒน์การเกษตร(ไทยเจริญวัฒนา)	76	4	ชยางกูร	บุง	เมือง	045-451319,Fax.045-270694	146	16,500	โรงสีขนาดใหญ่
9	บจก. ไทยสิน ไรซ์มิล	119	1	ชยางกูร	บุง	เมือง	045-542042	100	10,000	โรงสีขนาดใหญ่
10	ผ.เพิ่มพูน	778 / 4	9	ชยางกูร	บุง	เมือง	045-270469-70			ทำข้าว
11	ผ.เพิ่มพูน	587	9	ชยางกูร	บุง	เมือง	045-270469-70			ขายส่ง
12	บจก. โรงสีข้าวธัญรุ่งเรือง	255	5	รพช	บุง	เมือง	045-525951,Fax.045-525952	350	15,000	โรงสีขนาดใหญ่
13	บจก. โรงสีข้าวธัญรุ่งเรือง	778 /4	5	รพช	บุง	เมือง	045-525951			ขายส่ง
14	หจก.เกษตรธัญญ ยูเนี่ยน ไรซ์	126	15	อรุณประเสริฐ	บุง	เมือง	045-511969	1,558.40	50,000	การค้าต่างประเทศ
15	หจก. โรงสีเกษตรธัญญเจริญ	126	15	อรุณประเสริฐ	บุง	เมือง	045-511969,511979	400	15,000	โรงสีขนาดใหญ่
16	หจก.รุ่งทรัพย์เจริญผล	95	15	อรุณประเสริฐ	บุง	เมือง	045-512077			โรงสีขนาดใหญ่
17	หจก.ไทยสามัคคีไรซ์	98	15	อรุณประเสริฐ	บุง	เมือง	045-270919,089-5795988			ทำข้าว
18	ทำข้าวเกษตรรุ่งเรือง	19	12	อรุณประเสริฐ	บุง	เมือง	045-511969			ทำข้าว

ที่	ชื่อผู้ประกอบการข้าว	สถานที่ประกอบพาณิชย์กิจ					โทรศัพท์	กำลังผลิต (ตัน/24 ชม.)	ความจุ ตัน	ประเภทผู้ประกอบการข้าว
		เลขที่	หมู่	ถนน	ตำบล	อำเภอ				
19	โรงสีโชคสว่างไรซ์	151	20	อรุณประเสริฐ	บุง	เมือง	089-722-5038			ทำข้าว
20	หจก. โรงสีเกษตรชัยเจริญ	186	15	อรุณประเสริฐ	บุง	เมือง	045-511969			ขายส่ง
21	หจก. ไทยสามัคคีไรซ์	159	7	-	ปลาข้าว	เมือง	081-9558444,045-544215	160	4,500	โรงสีขนาดใหญ่
22	หจก. อุบลถาวรค้าพืช สาขากิจตรง	130	2	อรุณประเสริฐ	ห้วยไร่	เมือง	089-1893431,045-452289	350	10,000	โรงสีขนาดใหญ่
23	หจก. พยงค์พืชผล	26	9	อรุณประเสริฐ	ห้วยไร่	เมือง	045-511466	350	7,000	โรงสีขนาดใหญ่
24	โรงสีโชคสว่างไรซ์	186	7	อรุณประเสริฐ	นายนม	เมือง	045-540027,089-8469461			ทำข้าว
25	หจก. พงษ์พัฒนาการเกษตร	48	4	อรุณประเสริฐ	นาหว่า	ปทุมราชวงศา	081-7609589,045-465018	100	5,000	โรงสีขนาดใหญ่
26	หจก. โรงสีโชคประเสริฐอำนาจเจริญ	3	7	อรุณประเสริฐ	คำโพน	ปทุมราชวงศา	081-9768485	500	65,000	โรงสีขนาดใหญ่
27	หจก. กีเลนทอง 2011	55	6	อรุณประเสริฐ	นาป่าแขง	ปทุมราชวงศา	045-465344	100	8,000	โรงสีขนาดใหญ่
28	บจก. ฟูเทค โซลูชั่น ไทยแลนด์	152	-	ชยางกูร	โคกกลาง	ลืออำนาจ				การค้าต่างประเทศ
29	หจก. พีวีชัยญา	87	9	-	เปือย	ลืออำนาจ	045-272316 Fax.045-547020	200	10,000	โรงสีขนาดใหญ่
30	บ.ข้าวเสนางค์ จก.	191	15	บ้านนาไร่ใหญ่	เสนางคนิคม	เสนางคนิคม	081-4451713	180	19,000	โรงสีขนาดใหญ่
31	บจ.ข้าวเสนางค์	191	15	บ้านนาไร่ใหญ่	เสนางคนิคม	เสนางคนิคม	081-4451731			ขายส่ง
32	สหกรณ์การเกษตรหัวตะพาน จำกัด	114	10	ขม้น-น้ำปลิก	หนองแก้ว	หัวตะพาน	045-469048			ทำข้าว
33	ร้านธนาพรค้าข้าว	39	6	-	หนองแก้ว	หัวตะพาน	089-8450753			ทำข้าว
34	วิสาหกิจชุมชนร่วมใจโนนค้อทุ่ง	157	5	-	โพนเมืองน้อย	หัวตะพาน	083-1274418,086-0158635			ทำข้าว

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอำนาจเจริญ

แหล่ง รับซื้อ ขยาย เมล็ดพันธุ์ข้าวในจังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2557

แหล่ง รับซื้อ ขยาย เมล็ดพันธุ์ข้าวในจังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2557 ทั้ง รวม 17 แหล่ง เป็น
กลุ่มสหกรณ์ 9 แห่ง โรงสี 5 แห่ง ร้านค้า 2 แห่ง และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 1 แห่ง

ตารางที่ 33 แหล่ง รับซื้อ ขยาย เมล็ดพันธุ์ข้าวในจังหวัดอำนาจเจริญ

ที่	รายชื่อ	ที่ตั้ง				โทรศัพท์
		เลขที่	หมู่	ตำบล	อำเภอ	
1	หจก. โรงสีเกษตรชัยเจริญ	186	15	บุ่ง	เมือง	045-511969
2	หจก. อุดถาวรค้าพืช สาขากิจตรง	130	2	ห้วยไร่	เมือง	089-1893431,045-452289
3	โรงสี โชคสว่างไรซ์	151	20	บุ่ง	เมือง	089-722-5038
4	โรงสี โชคประเสริฐอำนาจเจริญ	3	7	คำโพน	ปทุมราชวงศา	081-9768485
5	โรงสี โชคจักรกรี			ลือ	ปทุมราชวงศา	
6	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านหนองลุมพุก	12	12	ลือ	ปทุมราชวงศา	087-8210730
7	สหกรณ์นิคมนาหว่าใหญ่ จำกัด	15	4	นาหว่า	ปทุมราชวงศา	
8	สหกรณ์การเกษตรพนา จำกัด	151	10	พระเหลา	พนา	081-3894520
9	สหกรณ์ส่งเสริมเกษตรกรพนา จำกัด	70	6	ไม้กลอน	พนา	081-3894520
10	สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส.อำนาจเจริญ จก.	108	1	ห้วยไร่	เมือง	081-9771560
11	สหกรณ์การเกษตรเมืองอำนาจเจริญ จำกัด	122 - 123	8	บุ่ง	เมือง	045-451086
12	สหกรณ์การเกษตรอุตสาหกรรมอำนาจเจริญ จำกัด	117	1	ห้วยไร่	เมือง	080-4881152
13	สหกรณ์เครดิตยูเนียนนาคูนสามัคคี จำกัด	173	7	เปือย	ลืออำนาจ	
14	สหกรณ์การเกษตรเสนางคนิคม จำกัด	334	11	เสนางคนิคม	เสนางคนิคม	081-7255696
15	สหกรณ์การเกษตรห้วยตะพาน จำกัด	114	10	หนองแก้ว	ห้วยตะพาน	045-469048
16	ร้านโชคอรุณ			นาฝื่อ	เมือง	
17	ร้านศรีบุญเรือง			นาหว่า	ปทุมราชวงศา	

ที่มา : 1. สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอำนาจเจริญ

2. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอำนาจเจริญ

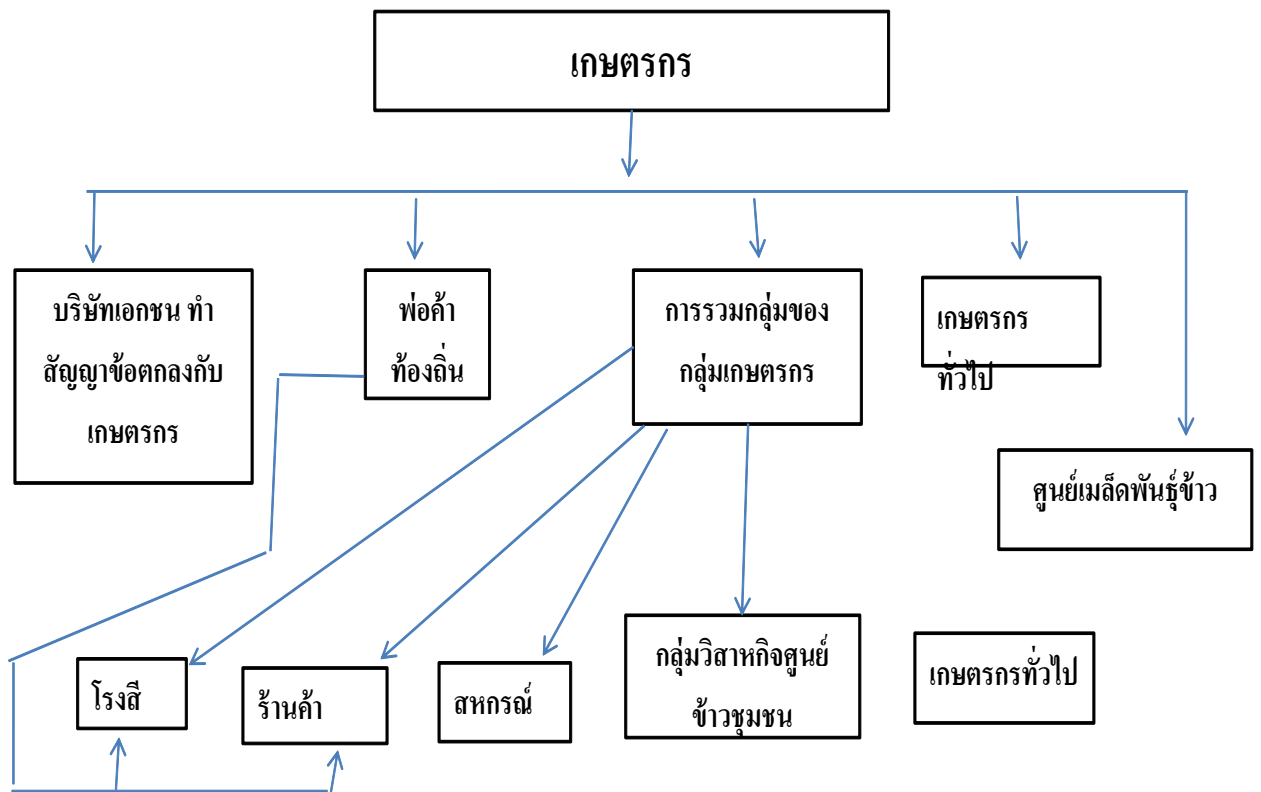
3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านหนองลุมพุก

ภาวะการตลาด

ลักษณะการซื้อ ขาย เมล็ดพันธุ์ข้าวในจังหวัดอำนาจเจริญ สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. บริษัทเอกชน ทำสัญญาข้อตกลงกับเกษตรกรให้ได้ตามคุณภาพ แล้วส่งให้บริษัท
2. พ่อค้าท้องถิ่น รับซื้อจากเกษตรกร
3. การรวมกลุ่มของกลุ่มเกษตรกร ทำหน้าที่เป็นคนกลาง รับซื้อผลผลิตในกลุ่ม และขายให้กับ พ่อค้า โรงสี กลุ่มสหกรณ์และเกษตรกรทั่วไป
4. เกษตรกรทั่วไป เกษตรกรขายในชุมชน
5. ส่วนราชการ ส่งข้าวเมล็ดพันธุ์ให้ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว

วิธีการตลาด เมล็ดพันธุ์ข้าว ของจังหวัดอำนาจเจริญ

ตารางที่ 34 ที่ตั้งศูนย์ข่าวชุมชน จังหวัดอำนาจเจริญ

ที่	ศูนย์ข่าวชุมชน	ที่ตั้งศูนย์			ประธานศูนย์/ผู้ประสาน	เบอร์โทรศัพท์
		หมู่	ตำบล	อำเภอ		
1	บ้านไก่อ่า	13	ไก่อ่า	เมือง	นายค้อย ศาสตราชัย	
2	บ้านนาจิก	1	นาจิก	เมือง	นายดี มนศิลป์	
3	บ้านหนองปลิง	4	นาจิก	เมือง		
4	บ้านหัวภู	3	นาแต่	เมือง	นายวันนี ทองอ่อน	08-9572393
5	บ้านนาเรือง	8	นาฝื่อ	เมือง	นายเสวย อุดรวงศ์	
6	บ้านโคกกอก	3	นาฝื่อ	เมือง	นายสมชัย คงทน	084-8275956
7	บ้านหนองแห่	1	นายม	เมือง	นายบัวผัน มั่นสุข	081-3930619
8	บ้านนาโพธิ์	6	นาวัง	เมือง	นางมาลัย แสงเพชร	080-7541344
9	บ้านนาหอมม้า	1	นาหอมม้า	เมือง	นายชโยดม จันทุลิน	083-3813799
10	บ้านแก่งกฐิน	4	นาหอมม้า	เมือง	นายไส คุ่มผล	084-9610605
11	บ้านคำสร้างบ่อ	5	น้ำปลีก	เมือง	นายสลาว สุขะลา	082-8732789
12	บ้านนาหว่า	5	โนนโพธิ์	เมือง	นายจรรยา ทศนบุตร	084-6061461
13	บ้านโนนหนามแท่ง	1	โนนหนามแท่ง	เมือง	นายสลัด อุ่นทอง	086-8791147
14	บ้านดอนก่อ	9	ปลาข้าว	เมือง	นายเวียงชัย ทองวรรณ	081-0654172
15	บ้านคงสุวรรณ	8	หนองมะแซว	เมือง	นายประกาศิต อาษาศรี	098-5857001
16	บ้านห้วยไร่	1	ห้วยไร่	เมือง	นายบุญเจริญ นามสร	085-7727587
17	บ้านโคกช้างมะนาย	7	ห้วยไร่	เมือง	นายบุญมี แพงจ่าย	087-4425282
18	บ้านหนองบัว	2	เหล่าพรวน	เมือง	นายหนูพวง ภูตะเวช	
19	บ้านโคกก่ง	1	โคกก่ง	ชานุมาน	นายจันทา แสนทวีสุข	
20	บ้านสายนาคง	6	โคกก่ง	ชานุมาน	นายทูลใจ สีทอง	
21	บ้านโนนสูง/โนนโพธิ์	15	ชานุมาน	ชานุมาน	นายอำคา สอนสั่ง	084-4711180
22	บ้านสามแยก	1	คำโพน	ปทุมราชวงศา	นายวิฑูรย์ ศรีจันทร์	

ที่	ศูนย์ข้าวชุมชน	ที่ตั้งศูนย์			ประธานศูนย์ / ผู้ประสาน	เบอร์โทรศัพท์
		หมู่	ตำบล	อำเภอ		
23	บ้านนาป่าแซง	1	นาป่าแซง	ปทุมราชวงศา	นายเทียม สองแสง	
24	บ้านโนนสำราญ	8	นาหว้า	ปทุมราชวงศา	นายวิเชียร บุระพิน	
25	บ้านหินกอง	9	นาหว้า	ปทุมราชวงศา	นายสมพร ป้อมหิน	080-1725976
26	บ้านหนองแสง	7	นาหว้า	ปทุมราชวงศา	นายบุญหลาย บุญมี	
27	บ้านโนนงาม	3	โนนงาม	ปทุมราชวงศา	นายอันตอง พัยงทา	
28	บ้านฤกษ์อุดม	7	ลือ	ปทุมราชวงศา	นายสงบ คำสี	
29	บ้านหนองลุมพุก	12	ลือ	ปทุมราชวงศา	นายแสนยา พิมงคล	087-8210730
30	บ้านหนองไฮ	6	หนองข่า	ปทุมราชวงศา	นายสว่าง แสนโท	
31	บ้านหนองสะโน	8	ห้วย	ปทุมราชวงศา	นางกนกรัตน์ เจือบุญ	
32	บ้านนาผาง	2	ห้วย	ปทุมราชวงศา	นายจำปา คำแพง	
33	บ้านน้อยนาดี	13	ห้วย	ปทุมราชวงศา	นายเลียง พันธุมาศ	
34	บ้านสร้อย	18	จานลาน	พนา	นายไสว โมกขศักดิ์	
35	บ้านจานลาน	12	จานลาน	พนา	นายทองจันทร์ มาหา	
36	บ้านผึ้ง	4	จานลาน	พนา	นายสุพจน์ บุญมาศ	089-5783587
37	บ้านโนนธาตุ	5	พนา	พนา	นายโกศล อาจขันธ์	081-5638158
38	บ้านม่วงสวาสดี	3	พนา	พนา	นายบุญเพ็ง บรรลือ	
39	บ้านเสารีก	5	พระเหลา	พนา	นายแปลง แรกเรียง	081-7607752
40	บ้านปทุมแก้ว	4	พระเหลา	พนา	นายบัวรัตน์ รักโคตร	080-1736763
41	บ้านดอนม่วง	6	ไม้กอลอน	พนา	นายพนนต์ สารรัตน์	
42	บ้านโนนเมือง	2	ไม้กอลอน	พนา	นายประมวล วรรณโสภา	
43	บ้านดอนหวด	3	ไม้กอลอน	พนา	นายทองม้วน วรรณโสภา	
44	บ้านม่วง	7	ต.โคกกลาง	ลืออำนาจ	นายบัวผัน สร้อยเพชร	
45	บ้านกุดสิม	11	ต.โคกกลาง	ลืออำนาจ	นายเชย ไกยชาติ	

ที่	ศูนย์ข้าวชุมชน	ที่ตั้งศูนย์			ประธานศูนย์ / ผู้ประสาน	เบอร์โทรศัพท์
		หมู่	ตำบล	อำเภอ		
46	บ้านกุงชัย	11	ต.ดงบัง	ลืออำนาจ	นายจำรัส พันโยธา	
47	บ้านดงบัง	1	ต.ดงบัง	ลืออำนาจ	นายอาทิตย์ คำหล้า	
48	บ้านหนองแคน	4	ต.ดงมะยาง	ลืออำนาจ	นายสุทัศน์ หวังผล	
49	บ้านหัวดง	8	ต.เปือย	ลืออำนาจ	นายประยูร แผลงศร	089-6259357
50	บ้านน้ำท่วม	5	ต.เปือย	ลืออำนาจ	นายนิคม อธิไชยพานิชกุล	087-8683842
51	บ้านศาลา	11	ต.แมค	ลืออำนาจ	นายเสาร์ มีแสง	
52	บ้านแมค	3	ต.แมค	ลืออำนาจ	นายทองสี ชินโคตร	083-7231512
53	บ้านไร่จี	4	ต.ไร่จี	ลืออำนาจ	นายถาวร รัตนศรี	081-2823906
54	บ้านเหล่าเลิง	2	ต.ไร่จี	ลืออำนาจ	นายสำรอง แก้วกล้า	
55	บ้านฟ้าห่วน	6	ต.ไร่จี	ลืออำนาจ	นางประยูร กาญจนารี	081-7092420
56	บ้านยางช้า	7	ต.อำนาจ	ลืออำนาจ	นายนิพนธ์ แก้วหลวง	
57	บ้านหนองไผ่	8	ต.อำนาจ	ลืออำนาจ	นายทรงศักดิ์ ปรีละเตสังข์	
58	บ้านหนองหึ่ง	9	ต.อำนาจ	ลืออำนาจ	นายแป๊ะ โกยชาติ	080-4074259
59	บ้านนาเวียง	1	นาเวียง	เสนางคนิคม	นายเทียม ปัญญาไว	087-3791410
60	บ้านหนองโน	6	โพนทอง	เสนางคนิคม	นายวิเชียร สิงห์อ่อน	085-7801208
61	บ้านคิมชาด	2	ไร่สีสุก	เสนางคนิคม	นายบุญหลาย กัลยา	081-0630930
62	บ้านไร่สีสุก	1	ไร่สีสุก	เสนางคนิคม	นายคำฟอง ศรีภิรมย์	087-4453412
63	บ้านนาสะอาด	7	เสนางคนิคม	เสนางคนิคม	นายบานใจ อ้วนดี	
64	บ้านนาไร่ใหญ่	8	เสนางคนิคม	เสนางคนิคม	นายบุญกว้าง จารุศิลป์	
65	บ้านเนินกุง	6	หนองสามสี	เสนางคนิคม	นายเริ่ม สุขสะอาด	
66	บ้านหนองสามสี	1	หนองสามสี	เสนางคนิคม	นายคำตุ้ ไชยา	087-9563925
67	บ้านโนนสวาท	2	หนองไฮ	เสนางคนิคม	นายอุบล โยริพันธ์	
68	บ้านดอนหมู	5	หนองไฮ	เสนางคนิคม	นายไพบูลย์ แสนสุรัตน์	

ที่	ศูนย์ข้าวชุมชน	ที่ตั้งศูนย์			ประธานศูนย์ / ผู้ประสาน	เบอร์โทรศัพท์
		หมู่	ตำบล	อำเภอ		
69	บ้านโลกชาด	7	คำพระ	หัวตะพาน	นายนิเทศ จารุจิตร	087-4311580
70	บ้านโนนหนามแท่ง	5	คำพระ	หัวตะพาน	นายบุญมี โมทอง	086-0129851
71	ตำบลคำพระ	2	คำพระ	หัวตะพาน	สาร	087-2455936
72	บ้านเป้า	3	เคิ่งใหญ่	หัวตะพาน	นายทรัพย์ บุญยอด	
73	บ้านหัวดง	4	เคิ่งใหญ่	หัวตะพาน	นายโสภา สังขฤกษ์	
74	บ้านโพนขาว	10	จิกคู่	หัวตะพาน	นายจ่านงค์ สง่าพันธ์	089-6234266
75	บ้านโพนเมืองน้อย	1	โพนเมืองน้อย	หัวตะพาน	นายสมหวัง ภาคสุโพธิ์	
76	บ้านหนองแอมมอ	7	โพนเมืองน้อย	หัวตะพาน	นายสำรอง บุญชอบ	095-9195677
77	บ้านหนองเดิน	5	รัตนวาริ	หัวตะพาน	นางสมพร วงศ์จันทร์	
78	บ้านนาคู	9	สร้างถ่อน้อย	หัวตะพาน		
79	บ้านสร้างถ่อใน	3	สร้างถ่อน้อย	หัวตะพาน	นายคำมี สุกสาร	
80	บ้านโลกเลาะ	7	หนองแก้ว	หัวตะพาน	นายสนธิ เกื้อทาน	
81	บ้านโลกเลาะ	8	หนองแก้ว	หัวตะพาน	นายวีระชัย เวชพันธ์	
82	บ้านคำเจริญ	4	หัวตะพาน	หัวตะพาน	นายประจักษ์ พลพันธ์	
83	บ้านท่าวังหิน	3	หัวตะพาน	หัวตะพาน	นายจำลอง วามะลูน	

ที่มา : 1 สำนักงานเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ

2 ศูนย์วิจัยข้าวอุบลราชธานี

การรับรองคุณภาพ

การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของศูนย์ข้าวชุมชน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ศูนย์ข้าวชุมชนที่มีความพร้อมในการดำเนินงานธุรกิจเป็นศูนย์ที่มีความพร้อมทั้งด้านองค์ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ และการตลาด สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ได้จำนวนมาก เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดเทคโนโลยีและต่อยอดกิจกรรมด้านการตลาดและแปรรูปข้าวเปลือกด้วย
2. ศูนย์ข้าวชุมชนที่มีความพร้อมในการดำเนินงานบางส่วน สามารถดำเนินการเป็นผู้จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ แต่ขาดความสามารถด้านปรับปรุงเมล็ดพันธุ์และการตลาด เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดเทคโนโลยีและต่อยอดกิจกรรมประสานงานด้านการตลาดเมล็ดพันธุ์และข้าวเปลือกร่วมกับภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการ
3. ศูนย์ข้าวชุมชนที่มีกำลังการผลิตเมล็ดพันธุ์ไม่มากนัก สามารถผลิตให้บริการชุมชนในลักษณะการให้ยืมแลกเปลี่ยน นอกจากกิจกรรมผลิตเมล็ดพันธุ์ ยังเป็นศูนย์กลางของชุมชนด้านการผลิตข้าว และวัฒนธรรมข้าวด้วย

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่ได้มาตรฐานการรับรองคุณภาพ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว : Q-Seed

กลุ่ม 2 และ 3 บางส่วนได้มาตรฐานการรับรองคุณภาพ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว : Q-Seed ส่วนใหญ่จะได้มาตรฐาน การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว : Q-Grain

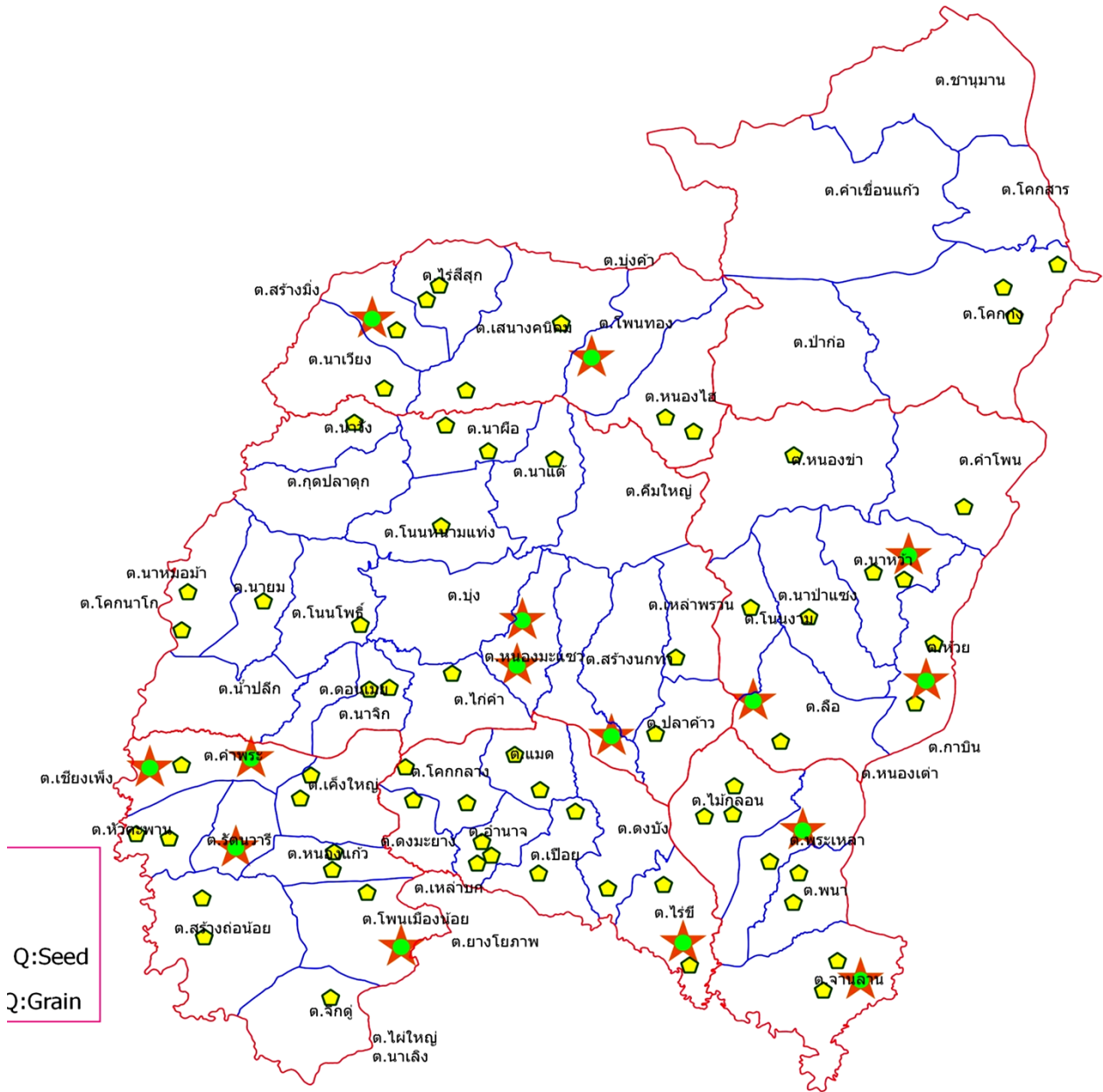

ตารางที่ 35 กลุ่มที่ได้มาตรฐานการรับรองคุณภาพ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว : Q-Seed

ที่	ศูนย์ข้าวชุมชน				ประธานศูนย์/ ผู้ ประธาน	เบอร์โทรศัพท์	จำนวนสมาชิก		ข้อมูลการผลิต			
							สมาชิก กลุ่ม	ผู้ผลิตเมล็ด พันธุ์รวม เครือข่าย (ราย)	(ไร่)		เมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้ (กก)	
		หมู่	ตำบล	อำเภอ					ดอกมะลิ	กข 6	มะลิ 105	กข 6
1	บ้านหนองสามสี	1	หนองสามสี	เสนางคณิกม	นายคำตุ้ ไชยา	087-9563925	25	25	540	0	200,000	-
2	บ้านหนองโน	6	โพนทอง	เสนางคณิกม	นายวิเชียร สิงห์อ่อน	085-7801208	28	28	395	-	40,000	-
3	บ้านโคกช้างมะนาย	7	ห้วยไร่	เมือง	นายบุญมี แพงจ่าย	087-4425282	30	30	150	-	22,500	-
4	บ้านดงสุวรรณ	8	หนองมะแซว	เมือง	นายประกาศิต อาษาศรี	098-5857001	32	30	250	-	40,000	-
5	บ้านห้วยไร่	1	ห้วยไร่	เมือง	นายบุญเจริญ นามสร	085-7727587	33	33	287	3	79,000	1,000
6	บ้านฟ้าห่วน	6	ต.ไร่จี	ถืออำนาจ	นางประยูร กาญจนารี	081-7092420	26	26	200	-	74,000	-
7	บ้านหนองเดิน	5	รัตนาวรี	หัวตะพาน	นางสมพร วงศ์จันทร์		34	34	150	-	60,000	-
8	บ้านโพนขวาว	10	จิกคู่	หัวตะพาน	นายจ้านงค์ สง่าพันธ์	089-6234266	24	24	48	-	19,200	-
9	บ้านโคกชาด	7	คำพระ	หัวตะพาน	นายนิเทศ จารุจิตร	087-4311580	30	23	200	-	70,000	-
10	บ้านโนนหนามแท่ง	5	คำพระ	หัวตะพาน	นายบุญมี โมทอง	086-0129851	40	16	80	-	28,000	-
11	บ้านหนองลุมพุก	12	ลือ	ปทุมราชวงศา	นายแสนยา พิมงคล	087-8210730	37	37	602	-	224,000	0
12	บ้านหนองสะโน	8	ห้วย	ปทุมราชวงศา	นางกนกรัตน์ เจือบุญ	0	25	25	125	-	46,000	-
13	บ้านหินกอง	9	นาหว้า	ปทุมราชวงศา	นายสมพร ป้อมหิน	080-1725976	20	20	41	9	15,500	3,000
14	บ้านปทุมแก้ว	4	พระเหลา	พนา	นายบัวรัตน์ รักโคตร	080-1736763	23	20	200	-	60,000	-
15	บ้านฝั่ง	4	จานลาน	พนา	นายสุพจน์ บุญมาศ	089-5783587	20	20	100	-	35,000	-
รวม							427	391	3,368	12	1,013,200	4,000

ที่มา : กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านหนองลุมพุก

รูปที่ 17 ที่ตั้งศูนย์ข้าวชุมชนและกลุ่มที่ได้มาตรฐานการรับรองคุณภาพ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว : Q:Seed จังหวัดอำนาจเจริญ

- ขอบเขตอำเภอ
- ขอบเขตตำบล
- ★ ศูนย์ข้าวชุมชน รับรองมาตรฐาน Q:Seed
- ⬠ ศูนย์ข้าวชุมชน รับรองมาตรฐาน Q:Grain

ภาคผนวก

คู่มือ

โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน ปี 2558

โครงการส่งเสริมสืบสานอาชีพและวัฒนธรรมการทำนา ปี 2558

1. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี และกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีสู่ชาวนาอย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง
2. เพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาข้าวของชุมชน
3. เพื่อพัฒนาชาวนาและองค์กรชาวนาให้มีความเข้มแข็ง

2. ขั้นตอนการดำเนินงาน

2.1 การคัดเลือกพื้นที่ดำเนินงาน

2.1.1 พื้นที่ศูนย์ข้าวชุมชนเก่า ศูนย์ที่ดำเนินการต่อเนื่องปี 2557 โดยให้เจ้าหน้าที่ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประเมินผลการดำเนินงานและความพร้อมของชุมชนรวมทั้งความต้องการของสมาชิก ในการดำเนินการศูนย์ข้าวชุมชนต่อในปีที่ 2 และ 3 หากพบว่า มีความไม่เหมาะสม สามารถขอยกเลิกการดำเนินงานต่อได้

2.1.2 กำหนดลักษณะของศูนย์ข้าวชุมชน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

(1) ศูนย์ข้าวชุมชนที่มีความพร้อมในการดำเนินงานธุรกิจเป็นศูนย์ที่มีความพร้อม ทั้งองค์ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ และการตลาด สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ได้จำนวนมาก เป็นศูนย์กลาง การถ่ายทอดเทคโนโลยีและต่อยอดกิจกรรมด้านการตลาดและแปรรูปข้าวเปลือกด้วย

(2) ศูนย์ข้าวชุมชนที่มีความพร้อมในการดำเนินงานบางส่วน สามารถดำเนินการผู้จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ แต่ขาดความสามารถด้านการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์และการตลาด เป็นศูนย์กลางถ่ายทอดเทคโนโลยีและต่อยอดกิจกรรมประสานงานด้านการตลาดเมล็ดพันธุ์และข้าวเปลือกร่วมกับภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการ

(3) ศูนย์ข้าวชุมชนที่มีกำลังการผลิตเมล็ดพันธุ์ไม่มากนัก สามารถผลิตให้บริการชุมชนลักษณะการให้ยืมแลกเปลี่ยน นอกจากกิจกรรมผลิตเมล็ดพันธุ์ ยังเป็นศูนย์กลางของชุมชน ด้าน การผลิตและวัฒนธรรมข้าวด้วย

ดังนั้น ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล/จังหวัด ร่วมกับเจ้าหน้าที่ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าววิเคราะห์ลักษณะของศูนย์ข้าวชุมชน แล้วกำหนดกิจกรรมในการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของชุมชน โดยใช้กลไกของการจัดเวทีชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน

การกำหนดความต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าว และการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ และทาความเข้าใจหลักเกณฑ์ของโครงการ โดยมีผู้แทนชุมชนพื้นที่เป้าหมายหมาย องค์กรส่วนท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและเอกชน เข้าร่วมในการจัดเวที

2.2 การผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ดี

2.2.1 การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

1) การถ่ายทอดความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี โดย

(1) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM) สำหรับชาวนาผู้จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ศูนย์ละ 20 ราย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโดยเน้นประเด็นเทคโนโลยีที่เป็นปัญหาในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ดีได้ตามเป้าหมายของศูนย์ข้าวชุมชน โดยศูนย์เก่าปี 2557 ดำเนินการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร จำนวนอย่างน้อย 3 – 5 ครั้ง โดยจัดให้มีแปลงเรียนรู้ในพื้นที่ส่วนหนึ่งของแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลเป็นผู้จัดเวทีและมีเจ้าหน้าที่ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวร่วมเป็นวิทยากร

(2) จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ ขนาด 200 ไร่ (ชาวนาไร่แดง) โดยพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ไม่เสี่ยงต่อภาวะฝนแล้งหรือน้ำท่วม โดยคัดเลือกจากเกษตรกรที่มีความสมัครใจและสนใจในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ทั้งนี้โดยมีเกษตรกรผู้จัดทำแปลงประมาณ 20 ราย (อาจมากกว่าหรือน้อยกว่าก็ได้) และกรณีเป็นศูนย์เก่า อาจพิจารณาคัดเลือกสมาชิกผู้จัดทำแปลงใหม่ก็ได้หากสมาชิกเดิมมีการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

2) จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์

(1) การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ ศูนย์ข้าวชุมชนที่เปิดดำเนินการใหม่ในปี 2557
กรรมการข้าวสนับสนุน ศูนย์ละ 1 ตัน

(2) การควบคุมคุณภาพ การวิเคราะห์คุณภาพเมล็ดพันธุ์ โดยแนะนำให้เกษตรกรผู้จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ สุ่มเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์หลังจากปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์แล้ว จำนวนรายละ 1 ตัวอย่าง ส่งให้ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวในพื้นที่เป้าหมายเพื่อตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์จากสมาชิก

2.2.2 การกระจายพันธุ์

- 1) ประชุมเชื่อมโยงเครือข่ายประธานศูนย์ข่าวชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง เช่น สกต. องค์กร สหกรณ์ เพื่อเชื่อมโยงการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ โดยศูนย์เมล็ดพันธุ์เข้าร่วมกับจังหวัด/อำเภอดำเนินการจัดประชุมเพื่อเชื่อมโยงการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ในชุมชน
- 2) ประชุมร่วมกับชุมชนเพื่อวางแผนการกระจายพันธุ์ ศูนย์เมล็ดพันธุ์เข้าร่วมกับจังหวัด/อำเภอ ดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานส่วนท้องถิ่นเพื่อขอความร่วมมือในการสนับสนุน การกระจายเมล็ดพันธุ์ข่าวในชุมชน

2.3 พัฒนาศักยภาพชาวนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี

2.3.1 การพัฒนาชาวนา

- 1) กิจกรรมการนำคณะกรรมการศูนย์ข่าวชุมชนศึกษาดูงานเพื่อสร้างประสบการณ์และศึกษาการบริหารจัดการศูนย์ข่าวชุมชนที่ประสบความสำเร็จ
- 2) จัดประชุมประธานศูนย์ข่าวชุมชนระดับจังหวัดเพื่อเป็นการวางแผน การดำเนินงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์ข่าวชุมชนภายในจังหวัดแต่ละจังหวัด (งบประมาณ โครงการส่งเสริมสืบสานอาชีพและวัฒนธรรมการทานา)

2.3.2 การพัฒนาเจ้าหน้าที่

- 1) การประชุมชี้แจงโครงการระดับภูมิภาค จำนวน 2 ครั้ง โดยให้จังหวัดจัดประชุมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลเพื่อวางแผนการดำเนินงาน และติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน

คู่มือ

โครงการธนาคารเมล็ดพันธุ์ข่าวชุมชน ปี 2558

1. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อให้ชุมชนมีแหล่งเมล็ดพันธุ์ข่าวคุณภาพดีสำหรับเพาะปลูกอย่างเพียงพอ
2. เพื่อให้ชาวนามีการใช้เมล็ดพันธุ์ข่าวคุณภาพดีอย่างทั่วถึง
3. เพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาข่าวของชุมชน

2. ขั้นตอนการดำเนินงาน

2.1 การคัดเลือกพื้นที่ดำเนินงาน

ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข่าวที่รับผิดชอบในพื้นที่ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ดำเนินการคัดเลือกชุมชนที่ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดีและต้องการผลิตเมล็ดพันธุ์ดีเพื่อไว้ใช้เองใน

ชุมชนหรือศูนย์ข้าวชุมชนที่ยังไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีได้เพียงพอต่อการใช้ในชุมชน นอกจากนี้แล้ว ชุมชนดังกล่าว ต้องมีความสมัครใจ มีความพร้อมที่จะดำเนินการ สมาชิกให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และมีความต้องการในการพัฒนาการผลิตข้าวให้เป็นศูนย์กลางในการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี มีความพร้อมที่จะดำเนินงานในรูปแบบธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน อาจยกระดับเป็นธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ระดับอำเภอเพื่อให้บริการช่วยเหลือชาวบ้านที่ประสบปัญหาขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวในการเพาะปลูก รวมทั้งมีความตั้งใจที่จะพัฒนาการดำเนินงานของธนาคารให้เจริญก้าวหน้าโดยชุมชนมีส่วนร่วม

2.2 คุณสมบัติชาวนาที่ขอรับบริการจากธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

ชาวนาสมาชิกผู้ร่วมโครงการ มีคุณสมบัติ ดังนี้ เป็นชาวนาที่ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดีและต้องสมัครเป็นสมาชิกธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

2.3 การจัดเวทีชุมชน

เมื่อมีการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายเรียบร้อยแล้วให้ดำเนินการจัดเวทีชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพื่อชี้แจงประชาสัมพันธ์โครงการ และแนวทางการดำเนินงานธนาคารพันธุ์ข้าวชุมชน

2.4 การบริหารและจัดการธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

2.4.1 จัดให้มีคณะกรรมการบริหารและจัดการธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน (โดยสมาชิกธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนเป็นผู้คัดเลือก) ทาหน้าที่เป็นผู้ควบคุมเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว และพิจารณาจำนวนข้าวที่จะให้ยืมและรับคืน ตามระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกร่วมกันจัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และจัดทำบัญชีของธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

2.4.2 สมาชิกที่ต้องการข้าวไปใช้ทำพันธุ์ ให้ลงบัญชียืมข้าวจากคณะกรรมการเมื่อสามารถเก็บเกี่ยวข้าวได้ ถิ่นนามากินธนาคาร พร้อมดอกเบี้ยตามแต่ตกลงกัน

2.4.3 ข้าวที่เป็นดอกเบี้ยจะเก็บรวมไว้ในธนาคาร และถือเป็นสมบัติของส่วนรวม

2.4.4 คณะกรรมการบริหารและจัดการธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน มีสิทธิในการยืมข้าวเท่ากับสมาชิกทุกประการ

2.4.5 คณะกรรมการบริหารและจัดการธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนต้องมีความซื่อสัตย์ต่อหลักการ เมื่อยืมข้าวจากธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน และถึงกำหนดเวลาที่สัญญาไว้ ต้องนำข้าวมาคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ย นอกจากนี้ยังมีเหตุผลวิสัย ซึ่งต้องชี้แจงให้คณะกรรมการทราบข้อเท็จจริง

2.4.6 กรรมการและสมาชิกธนาคารข้าวต้องเข้าประชุมรับฟังคำสั่งชี้แจงและเข้ารับการอบรม ที่จัดโดยภาครัฐเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในหลักการของธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวและการบริหารจัดการ

2.4.7 ในกรณีที่ธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนมีปริมาณข้าวเปลือกเกินความสามารถในการเก็บรักษาก็อาจขายเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อเก็บเป็นเงินกองทุน โดยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกส่วนใหญ่

2.5 การสนับสนุนธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยกรรมการข้าวสนับสนุน

2.5.1 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีสำหรับเป็นเมล็ดพันธุ์ตั้งต้นให้กับธนาคารเมล็ดพันธุ์ชุมชนสำหรับให้ชาวนายืม ไปใช้ในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง แห่งละ 5 ต้น โดยดำเนินการ ดังนี้

1) ดำเนินการคัดเลือกชุมชนที่ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี หรือศูนย์ข้าวชุมชนที่ไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีได้เพียงพอต่อการใช้ในชุมชนแต่มีความพร้อมในการดำเนินงาน

2) ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวประสานงานกับสำนักงานเกษตรจังหวัด เพื่อรวบรวมชนิดพันธุ์ข้าวที่ต้องการแล้วแจ้งกรรมการข้าว เพื่อจัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวสนับสนุนให้ธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน โดยส่งถึงสำนักงานเกษตรอำเภอเป้าหมาย และให้เจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรอำเภอสุ่มเก็บตัวอย่างเพื่อทดสอบความงอกแล้วรายงานผลการตรวจรับเมล็ดพันธุ์ทั้งคุณภาพและปริมาณให้กรรมการข้าวทราบ

3) สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวให้ชาวนายืมในอัตรา ร้อยละ 10 ของพื้นที่ปลูก โดยวิธีแลกเปลี่ยนหรือจำหน่าย สำหรับการคืนเมล็ดพันธุ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวที่กำหนดร่วมกัน หลังจากนั้นนาส่งเงินเข้ากองทุนธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน กรณีแลกเปลี่ยน นาเมล็ดพันธุ์ที่แลกเปลี่ยนได้จำหน่ายแล้วนาเงินจากการจำหน่ายส่งเข้ากองทุนธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อจัดหาเมล็ดพันธุ์ดีจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวสนับสนุนสมาชิกอื่นๆ ในชุมชนในปีต่อไป

2.5.2 การเพิ่มศักยภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์

1) ส่งเสริมการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยแบ่งสมาชิกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์สำหรับการสำรองไว้ในธนาคารและกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อไว้ใช้เอง พื้นที่แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์รวมทั้งหมด 500 ไร่ โดยสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์ขยาย และอุปกรณ์ในการปลูกและเก็บเกี่ยว ได้แก่ เครื่องหยอดข้าว เครื่องปักดำ เป็นต้น เพื่อให้เป็นการจัดการแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้ได้คุณภาพมาตรฐาน และเป็นการสาธิตถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรในชุมชนด้วย

เอกสารประกอบการจัดทำ

1. จังหวัดอำนาจเจริญ “ การจัดการความรู้ด้านการเพิ่มผลผลิตและพัฒนาคุณภาพข้าวหอมมะลิ” ปี 2549
2. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอำนาจเจริญ “ ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2557 ”
3. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอำนาจเจริญ “ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าวหอมมะลิจังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2556 -2560 ”
4. สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว “โครงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน ปี 2558”
5. www.maoc-nifo.net/อำนาจเจริญ
6. www.oae.go.th
7. http://brpe.ricethailand.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=73:2013-05-24-08-2237&catid=16&Itemid=162 สำนัก ส่งเสริมการผลิตข้าว /รายชื่อศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดอำนาจเจริญ
8. https://sci.ku.ac.th/Gamma/database/rice/rice6_story.htm พันธุ์ข้าวภข 6
9. www.ocsb.go.th

หน่วยงานสนับสนุนข้อมูล

1. สำนักงานเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ	2. สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ
3. สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอำนาจเจริญ	4. โครงการชลประทานอำนาจเจริญ
5. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ	6. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอำนาจเจริญ
7. ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวอุบลราชธานี	8. ที่ทำการปกครองจังหวัดอำนาจเจริญ
9. ศูนย์อู่ศูนย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	10. ศูนย์วิจัยข้าวอุบลราชธานี
11. สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดอำนาจเจริญ	
12. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านหนองลุมพุก	

ที่ปรึกษา

นายวีระ ยอดเจริญ

เกษตรและสหกรณ์จังหวัดอำนาจเจริญ

ผู้รวบรวมและเรียบเรียง

นางสาวปิยะพร สุริโยตระกูล

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

นายธนภฤต เนื้ออ่อน

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

นายเดวิทย์ หนูทิพย์

เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล